

စနစ်သစ် ပထမပြန့် စာပေးပွဲ

အမြတ်ပြုတန်းအတွက်

တိကဗ္ဗာတိကာ အရာကောက်ကို

လက်ခံ၊ ဓကားပြုထိန်းပြင် တန်ဆာဆင်ထားပော်

မူလတန်းညပါ

အရှင်ဓမ္မသာမီဘိဝံသ
ပထမကျော်၊ ပါဌ်ပါရဂျာ၊ ဓမ္မာစရိယ
စီစဉ်ရေးသားသည်။

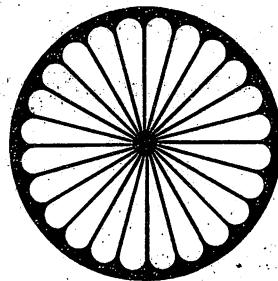
ဓမ္မာသယပိဋကတ် စာအုပ်ဆိုင်

အမှတ် ၂၇/၂၁၊ ဧရာဝတီလ၊ တောင်သာက်မြို့နယ်၊
ဒရိစာတိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပဲရူးမြို့၊ သာသနမဏ္ဍာ၏ ပါဉ္စတက္ကသိုလ်
ပထမကျော်၊ ပါဉ္စပါရူး၊ မန္တစရိယ၊ ကထိက
အနေကရွှေကာရက

အရှင်ဓမ္မသာမီဘဝံဘ

ဒေဝါပိမုလထန်းညပါ

ဆရာသုဒိယပဏ္ဍာတိ
ထည်းဖြတ်ပြင်ဆင်သည်။

တော်ပါ မူထာန်း ဉာဏ်

ဘာသာရေးခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၁၀၈)

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၁၂၆)

၁၉၈၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ

နှစ်ယအကြိမ် / အုပ်ရေး ၅၀၀၀

တန်ဖိုး( ) ကျပ်

ထုတ်ဝေသူ။

ဦးသောင်းစိန်

ကရပိုက်စာပေ(ဝဒ၏၁)

၃၃။ ၆-လမ်း၊ ပုသိမ်ညွန့်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုန်ဝါယာ။

ဦးသန်းကျော်

ထွန်းရတနာ ပုန်ဝါယာ၏၁န်း (၀၂၇၂၅)

၂၆၂.အော်၊ ပါးထပ်ကြီး၊ ဗဟန်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

အဖုံးရှိကို ထွန်းရတနာ

တရိယ

အကြောင်းအရာ

၅ၢ

၃၃

တိကမာတိကာပါဌီတော်

၁၃

ပဏာမန့်ပဋိသွေး

၁၄

မှတိကာနိဒါန်း

၂၂

၁။ ကုသာလတိက်

၂၂

၂။ ဝေဇာတိက်

၂၆

၃။ ဝိပါကတိက်

၂၉

၄။ ညပါဒ္ဓနတိက်

၃၂

၅။ သံကိုလိုင်တိက်

၃၅

၆။ ဝိတဲ့တိက်

၂၇

၇။ ဝိတိတိက်

၂၉

၈။ ဒသာနတိက်

၂၂

၉။ ဒသာနဟောတုတိက်

၂၄

၁၀။ အာစယဝါမိတိက်

၂၅

၁၁။ သေကွဲတိက်

၂၆

၁၂။ ပရိတ္ထတိက်

၂၀

၁၃။ ပရိတ္ထဘရမ္မဏာတိက်

၂၂

၁၄။ ဟီနတိက်

၂၆

၁၅။ မိစ္စတ္ထတိက်

၂၇

၁၆။ မရှိရမ္မဏာတိက်

၂၉

၁၇။ ညွှန်တိက်

၂၅

မာတိကာ

ပုဒ်	အကြောင်းအရာ	နာ
၁။	အတီတတိက်	၄၁
၂။	အတီတာရမွှောတိက်	၄၃
၃။	အဇူတ္တတိက်	၄၁
၄။	အဇူတ္တရမွှောတိက်	၄၂
၅။	သနိဒသနတိက်	၄၅
၆။	တိကမှတိကာအချိုး တိကမှတိကာဂဏိ	၄၇
	စံပြုအမေးအဖြေ	၄၉
	ကျမ်းပြီးနိုင်း	၅၉

* * *

တိကဗ္ဗာတိကာ ပါဌိုးဓထ်

နမော တသု ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္မာဒသု။

- ၁။ ကုသလာ ဓမ္မာ။
အကုသလာ ဓမ္မာ။
အမျာကတာ ဓမ္မာ။
- ၂။ သူခါယ ဝေဒနာယ သမ္မာယုတ္တာ ဓမ္မာ။
ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္မာယုတ္တာ ဓမ္မာ။
အဇုဂ္ဂမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္မာယုတ္တာ ဓမ္မာ။
- ၃။ ဝိပါက ဓမ္မာ။
ဝိပါကဓမ္မာ။
ငြေ ဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မာ။
- ၄။ ဥပါဒ္ဓပါဒီနိယာ။ ဓမ္မာ။
အနုပါဒ္ဓပါဒီနိယာ။ ဓမ္မာ။
အနုပါဒ္ဓအနုပါဒီနိယာ။ ဓမ္မာ။
- ၅။ သံကိုလို့သံကိုလေသံကာ။ ဓမ္မာ။
အသံကိုလို့သံကိုလေသံကာ ဓမ္မာ။
အသံကိုလို့အသံကိုလေသံကာ ဓမ္မာ။
- ၆။ သဝိတဗ္ဗသဝိတရာ ဓမ္မာ။
အဝိတဗ္ဗဝိတရာမဗ္ဗာ ဓမ္မာ။
အဝိတဗ္ဗအဝိတရာ ဓမ္မာ။

၁။ ဥပါဒ္ဓပါဒီနိယာ (သီ)

၂။ အနုပါဒ္ဓပါဒီနိယာ (သျာ)

၃။ အဝိတဗ္ဗအဝိတရာ (သျာ)

၅။ အနုပါဒ္ဓပါဒီနိယာ (သျာ)

၆။ အသံကိုလို့သံကိုလေသံကာ(သျာ)

ထိကမာတိကာပါ၌ထော်

- ၇။ ဂိတိသဟဂတာ ဓမ္မာ။
သုခဿဟဂတာ ဓမ္မာ။
ဉာဖကျာသဟဂတာ ဓမ္မာ။
- ၈။ အသုနေန ပဟာတဗုံး ဓမ္မာ။
ဘာဝနာယ ပဟာတဗုံး ဓမ္မာ။
နေဝ အသုနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗုံး ဓမ္မာ။
- ၉။ အသုနေန ပဟာတဗုံးဟောတူကာ ဓမ္မာ။
ဘာဝနာယ ပဟာတဗုံးဟောတူကာ ဓမ္မာ။
နေဝ အသုနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗုံးဟောတူကာ ဓမ္မာ။
- ၁၀။ အာစယရီမိန္ဒာ ဓမ္မာ။
အပစယရီမိန္ဒာ ဓမ္မာ။
နေရီစယရီမိ နာပစယရီမိန္ဒာ^၁ ဓမ္မာ။
- ၁၁။ သေကွာ ဓမ္မာ။
အသေကွာ ဓမ္မာ။
နေဝသေကွာနာသေကွာ^၂ ပ ဓမ္မာ။
- ၁၂။ ပရိတ္တာ ဓမ္မာ။
မဟာဂုဏာ ဓမ္မာ။
အပွဲမှာဏာ ဓမ္မာ။
- ၁၃။ ပရိတ္တာရမွဲဏာ ဓမ္မာ။
မဟာဂုဏာရမွဲဏာ ဓမ္မာ။
အပွဲမှာဏာရမွဲဏာ ဓမ္မာ။
-
- ၁။ နေရီစယရီမိန္ဒာ နာပစယရီမိန္ဒာ (သူ။)
၂။ နေဝ သေကွာ နာသေကွာ (သီ။ သူ။)

တိဘတ္ထရိတ္ထပါဒီတော်

- ၁၄။ ဟိနာ ဓမ္မာ။
မဏီမာ ဓမ္မာ။
ပဏီတာ ဓမ္မာ။
- ၁၅။ မိစ္စတ္ထနိယတာ ဓမ္မာ။
သမ္မတ္ထနိယတာ ဓမ္မာ။
အနိယတာ ဓမ္မာ။
- ၁၆။ မရှိရမွှေကာ ဓမ္မာ။
မရှိဟောတုကာ ဓမ္မာ။
မရှိမိပတ္တနာ ဓမ္မာ။
- ၁၇။ ညပွနာ ဓမ္မာ။
အနိပွနာ ဓမ္မာ။
ညပိမိနာ ဓမ္မာ။
- ၁၈။ အတိတာ ဓမ္မာ။
အနာဂတာ ဓမ္မာ။
ပစ္စပွနာ ဓမ္မာ။
- ၁၉။ အတိတာရမွှေကာ ဓမ္မာ။
အနာဂတာရမွှေကာ ဓမ္မာ။
ပစ္စပွနာရမွှေကာ ဓမ္မာ။
- ၂၀။ အဉာဏာ ဓမ္မာ။
ပဟိဒ္ဒိ ဓမ္မာ။
အဉာဏာပဟိဒ္ဒိ ဓမ္မာ။
- ၂၁။ အဉာဏာရမွှေကာ ဓမ္မာ။
ပဟိဒ္ဒိရမွှေကာ ဓမ္မာ။
အဉာဏာပဟိဒ္ဒိရမွှေကာ ဓမ္မာ။

၁၁

တိကမ္မတိကာလိပိဋ္ဌဓေ

JJ။ သနိဒသုနသပ္ပါယာ ဓမ္မာ။
အနိဒသုနသပ္ပါယာ^၃ ဓမ္မာ။
အနိဒသုနအပ္ပါယာ ဓမ္မာ။

တိကမ္မတိကာ နိပိဋ္ဌတာ။

* * * *

တထာမ ပဋိဘုရား

မှန် သမ္မတအတွက်၊ စွဲ ထောက်တွင် ဝင်။
 သံယံ နဝရထံ သော်၊ အာဇာရု နှုန် သာရက်။ ။
 မန္တသောတူနမတ္ထာယ၊ မှန်သာသနရှိယာ။
 ကရိယံ 'အတိပါ မှထတန်း ညုဝါ'၌ သုပတ္တိတဲ့ ။

မှထတန်း။ ။စာပေကို စတင်သင်ကြားကာစ ရှင်ငယ် ရဟန်းထော်များ၊
 သီလရှင် ဆရာလေးများ၊ လူပို့လ်များ ပထမဗျိုးဆုံး ဖြေဆိုရမည့် စာမေးပွဲများ
 မူလတန်းစာမေးပွဲ ဖြစ်သည်။ မူလတန်းဆိုသည်အတိုင်း မူလတန်းနှင့် သင့်တော်ရုံ
 မေးခွန်းများကိုသာ မေးနိုင်ကြပါစေ၊ ဆရာရှုက် သမားဂုဏ်ပြသော မေးခွန်းမျိုးမှ
 ရှောင်လွှဲနိုင်ကြပါစေ။ အကြောင်းကား ပုစ္စာခက်ခဲမှုကြောင့် စာမေးပွဲကျရဲ့ကြရ^၁
 ပါက သာသနာအညွှန် အညွှန်ကောလေးတွေ စိတ်ပျက်ပြီး သာသနာတော်မှ
 ရွှေလျောကာ လူတွက်ကုန်ကြလျှင် သာသနာတော်ဆုတ်ယုတ်နိုင်သောကြောင့်ပဲ။

ညုဝါ။ ။သာသနာပြု ရွေးဆရာတော်ကြီးများက မာတိကာ၊ ကတုကထာ၊
 ယမိက်၊ ပဋိန်းကျမ်းများကို ပြည့်ပြည့်စုစု နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ကြရန်
 အနက်မေးရုံမကဘဲ အကောက်အမိဖို့ယ်များပါ ထည့်သွေး၍ ညာအခါမှာ တပည့်
 များကို သင်ကြားပေးတော်မှနဲ့ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ငါးကျမ်းများကို ညုဝါကျမ်း
 များဟု ဆရာစဉ်ဆက် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြပါသည်။

အောင်မြင်ဓရေး။ မူလတန်းကို အောင်မြင်လိုလျှင် မူလတန်းအတွက်
 ပြောန်းစာများကို အရကျက်ထားဖို့ လိုပါသည်၊ အမိမျာယ် နားလည်အောင်
 ဆရာသမားများထဲ သင်ကြားဖို့ လိုပါသည်၊ လက်ရေးကောင်းဖို့၊ လက်ရေး
 စီသဖို့ လိုပါသည်၊ စာဖြေဆိုရာ၏ ပုစ္စာန်ပါတ်၊ အတန်း၊ ခုန်ပါတ်စသည် အားလုံး
 ပြည့်စုအောင် ရေးသားဖို့ လိုပါသည်၊ ကြီးစားကြပါကုန်။

အရှင်ဝမ္မသာမီဘိဝံသ
 ၁၃၄၇-ခ၊ ဝါဒေါင်လပြည့်

ထိကမာထိကအရာဝကာကိ

ဝရပတ်ထေးပါး အရာဝကာကိ

(ကြံတင်ကျက်ထားရမည်)

ပရုပစ္စတရားထေးပါးထဲ့၏ အရသာ

ခိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက်ဒွေပညာသာ၊ ရှင်အဋ္ဌဗီသ၊ နိဗ္ဗာန်
ရုံ။ ထိတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊
ကတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာဖွဲ့ပုံ

‘ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး’ ဟူသော်ကား ....

ရှင်အဋ္ဌဗီသသည် ရုပက္ခန်မည်၏။

စေတသိက် ဒွေပညာသတို့တွင် ဝဒနာသည် ဝဒနာက္ခနာမည်၏။

သညာသည် သညာက္ခနာမည်၏။

ဝဒနာ၊ သညာမှုကြိုင်းသော စေတသိက် ပညာသသည် သရီရက္ခနာမည်၏။

ခိတ် တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်သည် ဝညာဏက္ခနာမည်၏။

နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါးဖြစ်သတည်။

အာယတနဖွဲ့ပုံ

‘အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး’ ဟူသည်ကား ....

ရှင်အဋ္ဌဗီသတို့တွင် စက္ခပသာအသည် စက္ခယတနမည်၏။

သောတပသာအသည် သောတာယတနမည်၏။

ယာနပသာအသည် ယာနယတနမည်၏။

မိရိုကသာအသည် မိရိုယတနမည်၏။

ထိကမာတိကာအရာတော်

ကာယပသာဒသည် ကာယာယတနမည်၏။
 ရုပါရုံသည် ရုပါယတနမည်၏။
 သွိုရုံသည် သွိုယတနမည်၏။
 ဂွဲရုံသည် ဂွဲယတနမည်၏။
 ရသာရုံသည် ရသာယတနမည်၏။
 ပထဝီ, တေဇ္ဂ, ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်မြှောရုံသည် ဖော်မြှောယတနမည်၏။

စိတ်တစ်ခုယှတ် ကိုးဆယ်သည် မနာယတနမည်၏။
 စေတသိကို ဒွေပညာသ၊ အာပေါ်, ဉာဏ်ရှိခြင်း, ပုရိသိခြင်း, ဟာဒယရပ်, ဖို့ကရပ်, အာဟာရရပ်, ပုရိဇ္ဈိဒရပ်, ကာယဝည်တ်, ဝစ်ဝည်တ်, ရပသလဟုတာ, မုစုတာ, ကမ္မာညာတာ, ဥပစ္ယ, သွေ့တိ, ဇရတာ, အနိစ္စတာ အားဖြင့် သူခုမရပ် သောင့်သ၊ နိမ္မာန်သည် မြှောယတနမည်၏။

ဤသို့လျင် အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

တတ်ဖွဲ့စုံ

‘တတ်အားဖြင့် ၁-ပါး’ ဟူသော်ကား ....

ရုပ်အမြှေ့ဝိသသည် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏။

သောတပသာဒသည် သောတဓာတ်မည်၏။

ယာနုပသာဒသည် ယာနုပာတ်မည်၏။

မိရိုပသာဒသည် မိရိုပာတ်မည်၏။

ကာယပသာဒသည် ကာယာတ်မည်၏။

ရုပါရုံသည် ရုပာတ်မည်၏။

သိကဗ္ဗာတီကာအရတောက်

သဒ္ဓိရုံသည် သဒ္ဓိဘတ်မည်၏။
 ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓိဘတ်မည်၏။
 ရသာရုံသည် ရသာဘတ်မည်၏။
 ပထဝါ, တေဇ္ဇာ, ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲဘတ်မည်၏။

ဂိတ်တစ်ခုယှတ် ကိုးဆယ်တို့တွင် ....
 စက္ခုပိဉာဏ်ဒွေသည် စက္ခုပိဉာဏာဘတ်မည်၏။
 သောတစိဉာဏ်ဒွေသည် သောတစိဉာဏာဘတ်မည်၏။
 ယာနနိဉာဏ်ဒွေသည် ယာနနိဉာဏာဘတ်မည်၏။
 မိရိပိဉာဏ်ဒွေသည် မိရိပိဉာဏာဘတ်မည်၏။
 ကာယပိဉာဏ်ဒွေသည် ကာယပိဉာဏာဘတ်မည်၏။
 ပွဲခွဲရာဝန္တား၊ သမွှဲ့နှဲ့စွဲးဒွေသည် မနောဘတ်မည်၏။
 ကြွင်းသော်တ် ၇၆-ခုသည် မနောရိဉာဏာဘတ်မည်၏။
 စေတာသိုက် ဒွေဟဉာသ၊ အာပေါ်, တူတို့ဇုန်, ပုရိသို့ဇုန်, ဟဒယရရ်, ဒီစိတ်ရရ်, အာဟာရရ်, ပရိဇ္ဇာဒရရ်, ကာယပိဉာဏ်တ်, ဝစ်ပိဉာဏ်တ်, ရုပသာလဟုတာ, မူဇာတာ, ကမ္မာဉာဏာ, ဥပစ္စယ, သန္တာတိ, ရေတာ, အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရရ် သော်လှာ နို့ဇာန်သည် မမွှောဘတ်မည်၏။
 ဤသို့လျှင် တတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါးဖြစ်သတည်း။

သွားစွဲပုံ

‘သွားအားဖြင့် င-ပါး’ ဟူသောကား ....
 လောကိစိတ် ကောသိတိ၊ လောဘကြည် စေတာသိုက် ကောဟဉာသ၊ ရုပ်အငြိသသည် ခုက္ခာသွားမည်၏။

တိကဗ္ဗာတိကာအရဇ်ဓာတ်

၅၁

လောဘသည် သမုဒ္ဒနပည်၏။

နိဗ္ဗာနှင့်သည် နိရောသေစွာမည်၏။

မဂ်စိတ် ၄-ချုပ်ရှိသော သမ္မာနိုင်၊ သမ္မာသက်ပွဲ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မာန္တ၊
သမ္မာအာဖိဝ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတီ၊ သမ္မာသမာမိဟု ဆိုအပ်သော
သောတာပတ္တိမဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုန်စ်ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုန်စ်ပါး၊ အနာဂတ်
မဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုန်စ်ပါး၊ အရဟတ္ထိမဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုန်စ်ပါးသည် မရှုသစွာမည်၏။

ကြိုင်းသော မဂ်စိတ္တာပွဲမြို့၏ ၂၉-ခု၊ စိုလ်စိတ္တာပွဲမြို့၏ ၃၇-ခုသည် သစွာဟူသော
အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

ဤသို့လျှင် သစွာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။

* * *

၂၉

တိကဗ္ဗသိကာအရာတောက်

မာတိကာနိဒါနီး

မာထရု ဖမ့်စ ကတ္တာ၊ ထသော ဟညာယ တေသော၊

အသိဓမ္မတထာမျှုံး၊ ဒေဝါနီ သမ္မတထွယ်။

ဟူသော အငြာကတာပါငြာနှင့်အညီ ဤကမ္မာမှ ပြန်ချုပ်ရေသည်ရှိသော် ကမ္မာ
တစ်သိန်းအလုန်ရှိသော လေးသချိထက်၍ သမဂတရသော့ဖြစ်၍ -

ဒီပက်ရာ မြတ်စွာဘုရားခြေတော်ရင်း၌ ကိုယ်တော်အထိုးတည်ဖြစ်လျက်
နိဗ္ဗန်ဆုကို ယူတော်မှသည်ရှိသော် ယောကျားမြတ်ဖြစ်လျက် တစ်ယောက်
အထိုးတည်း ကူးသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှုအုံနည်း၊ ဝေနေယဉ်သတ္တဝါ အပေါင်း
တို့ကို သသရာတည်းဟူသော ရေအလျှို့မှ ထုတ်၍ -

နိဗ္ဗန်တည်းဟူသော ကြည်းကုန်းထက်သို့ တင်အုံဟု ကြေတော်မှသဖြင့်
ကာမောယ်၊ ဘဝေါယ်၊ ဒီဇွာယ်၊ အဝိဇ္ဇာယ်တည်းဟူသော ဉာဏ်လေးပါး၌
နှစ်မျိုးမျှောပါကုန်သော ဝေနေယဉ်သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို သနားကြင်နာတော်မှ
လှသည်ဖြစ်၍ -

လက်တော်သို့ ရောက်ပြီးသော နိဗ္ဗန်ချမှတ်သာကို စွန်းသဖြင့် သမဂတ
ရှင်ရသောအဖြစ်မှသည် ဝေသုန္တရာမင်းအဖြစ်တိုင်အောင် မရေတွက်နိုင်သော
ဘဝတို့၌ -

၁။ ရွှေ၊ င့်၊ ဆင်၊ မြင်း အစရှိသော အပဝတ္ထာကို လုံခြင်းတည်းဟူသော
ဒါန်ပါရမိ။

၂။ ကြော်၊ လက်၊ နား၊ နာခေါင်း အစရှိသည်ကို လုံခြင်းတည်းဟူသော
ဒါန်ဥပါရမိ။

၃။ ကိုယ့်အသက်ကို လုံခြင်းတည်းဟူသော ဒါနပရမတ္ထပါရမိ အစရှိသော
ပါရမိသုံးဆယ်တို့ကိုလည်းကောင်း။

ဘဏ္ဍာနိဒီနိုး

၄

- ၁။ အလွန်ပြခဲစွာသော ပဒေသရာ၏၊ ကေရာင် စကြေမင်းတို့၏ စည်းစီမံ
ဥစ္စာ ရတနာတို့ကို စွန်ခြင်းတည်းဟူသော ဓနပရီစွာဂါ။
- ၂။ သားသမီးတို့ကို စွန်ခြင်းတည်းဟူသော ပုထောပရီစွာဂါ။
- ၃။ မယားကို စွန်ခြင်းတည်းဟူသော ဘရိယပရီစွာဂါ။
- ၄။ ခြေ၊ လက်၊ နား၊ နှာခေါင်း အစရှိသော အဂါကြီးငယ်ကို စွန်ခြင်း
တည်းဟူသော အင်ပရီစွာဂါ။
- ၅။ ကိုယ့်အသက်ကို စွန်ခြင်းတည်းဟူသော ဖို့တပရီစွာဂါ - ဤစွန်း
ခြင်းဝါးပါးကိုလည်းကောင် ဖြည့်စွန်းတော်မူပြီး၍ ....

တုသိတာနတ်ပြည်၌ သေတကော် အမည်ရှိသော နတ်သားဖြစ်၍ နတ်
တကားတို့ထက် အသက်ရှည်ခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့
ဖြင့် လွန်မြတ်လျက် တုသိတာနတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်လေး
ထောင်၊ ယာမာနတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်ရှစ်ထောင်၊ တာဝတီသာ
နတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်တော်သောင်းမြောက်ထောင်၊ စာတုမဟာ
ရာမြတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်သုံးသောင်းနှစ်ထောင်၊ လူတို့၏အရေ
အတွက်အားဖြင့် ဝါးဆယ့်ခုနှစ်ကုဋ္ဌ အနှစ်မြောက်သုန်း ကာလပတ်လုံး နတ်တို့၏
စည်းစီမံကို ခံစားတော်မူပြီး၍ ....

နတ်တို့၏စည်းစီမံကို ခံစားတော်မူပြီးသောအဆုံး၌ “အလောင်းတော်မင်း
ဘုရားဖြစ်အံသောအခါ တန်ပါပြီ။ လောကာသုံးပါး၌ လူ နတ် ပြဟာ သတ္တုရိ
တို့၏အကျိုးငှာ လူပြည်၏။ ဆင်း၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူပါ”ဟု တစ်သောင်းသော
စကြေဝ္မာတိုက်မှ လာ၍ နတ်ပြဟာအပေါင်းတို့ သည် တော်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍
“ကာလ၊ ဒီပါ၊ ဒေသ၊ ကုလ၊ မာတုအာယုပရီဇ္ဈာဒ တည်းဟူသော
ကြည့်ခြင်းတိုးပါးတို့ကို ကြည့်တော်မူပြီး၍ ဝါဆိုလပြည့်နေ့၊ အာသင့်ကွာတ်
နှင့်ယူဉ်လျက် မဟာသမဗ္ဗာမင်းမှုပြု၍ အသမ္မား ခုံးယမင်းမျိုး၌ ကပိလဝတိပြည့်
ကြီးရှင် သုဒ္ဓိဝန်မင်းကြီး၏ မင်္ဂလာမဟာဒေဝိ မယ်တော်မာယာဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓာ

ထိကမာထိတာအရပေါ်

၅

နေပြီး၍ ဆယ်လစွဲသဖြင့် ကဆုန်လပြည့် ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့်ယျဉ်လျက် ဖွား
တော်မှု၍ တစ်ဆယ့်မြောက်နှစ်မြောက်သောအခါ မင်းဆက်တကာ မစံဗျားသော
ရမ္မ၊ သူဘ၊ သုရမ္မ တည်းဟူသော ရွှေနန်းသုံးဆောင်၌ ယသော်ဓရာအမျှူး
ရှိသော ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော ဟောင်းမောင်းလေးသောင်းခြောက် နတ်တို့၏
စည်းစိမ့်နှင့်တူသော မင်း၏စိည့်းစိမ့်ကို ခံစားလျှို့ သူဒုံး၊ သူနာ၊ သူသော၊ ရဟန်း
တည်းဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးပါး ထင်လျက် ထိုစည်းစိမ့်ကို စွန်းကာ ရဟန်း
ပြုတော်မှုလျက် မြောက်နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ခရစ်ရိပ်ယာ ကျင့်တော်မှုပြီး၍ ....

အဖော်လည်းပင်ရင်း၌ သုအတာအမည်ရှိသော သူဇ္ဈိုးသမီးသည် လူ။
အပ်သော နိုးယနာဆွမ်းကို ခံလျက် နေရွေ့ရာမြှုပ်နား၍ ဘုံးပေးတော်မှု၍ ညာ
ချမ်းသောအခါ နတ်တို့စိရင်အပ်သော လမ်းဖြင့် မဟာဟောမဏ္ဍားပိုင်သို့ ကြွတော်
မှု၍ ....

တောင်အရပ်က ဝင်အုံဟု ရပ်တော်မှုသည်ရှိသော မြေကြီးဟောင်းထောင်
ရှိသောကြောင့် မဝင်မှု၍၊ အနောက်အရပ်က ဝင်အုံဟု ရပ်တော်မှုသည်ရှိသော မြေကြီး
ဟောင်းထောင်ရှိသောကြောင့် မဝင်မှု၍၊ မြောက်အရပ်က ဝင်အုံဟု ရပ်
တော်မှုသည်ရှိသော မြေကြီးဟောင်းထောင်ရှိသောကြောင့် မဝင်မှု၍၊ အရွှေ့မြောက်
ထောင့်က ရပ်လျက် တစ်နည်းလည်း အရွှေ့အရပ်က ရပ်လျက် သုဒ္ဓိယ*
ငောင်ယော်သည် လူအာပ်သော မြေက်ရှုစ်ဆိတ်ကို ကြိုဖြန့်သောအခါ ရတနာခုန်ပါးဖြင့်
ပြီးသော အပရာဇိတာပဋိုပ်ပေါက်၍ ထိုပည့်ထိုက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွဲ နေတော်
မှုစိုး နေမဝင်မီ အဝပ္ပါတ္ထမာရ်ကို အောင်တော်မှုလျက် ပုရိမယံ၌ ပုံဖွေနိုးသာ
နှုန်းတို့၏၏ မဏ္ဍားမယံ၌ ဒီပွဲစက္ခတ္ထ၏၏ ပစ္စီမယံ၌ အာသဝက္ခယဉ်ကို
ရတော်မှု၍ လောကသုံးပါး၌ အတုမရှိသော သဗ္ဗားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မှု
သော မြတ်စွာဘုရားသည် လူနတ်ပြဟာ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာ

* သော်စီးယာ—ချမ်းသာ။ သုဒ္ဓိ—သော်စီး—မြေက်ရှုစ်ပုံဖွေး။

ဘတိကာနိဒါနီး

၄

ဆောင်တော်မူလျက် ဘုရားဖြစ်တော်မူ၍ ခုနှစ်ပါ့မြောက်သောကာလ သာဝတ္ထိ
ပြည်၏အနီး ‘ကဏ္ဍာ’အမည်ရှိသော ဥယျာဉ်တော်သည် နိုက်အပ်သော သရက်
ပင်၏အရင်း၌ တိတ္ထိတို့ကို နိမ့်နှင်းခြင်းကြာ ရေမီးအစုံအစုံ အစရှိသော တန်ခိုး
ပြာ့နိုင်ဟာတို့ကို ပြတော်မူသော အဆုံး၌ သုံးဖဝါးသာ နှင်းသဖြင့် တာဝတီသာ
နတ်ပြည်သို့ ကြွေတော်မူ၍ -

ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏အရင်း ခင်းထားအပ်သော ‘ပရှေ့ကမ္မလာ’ ကျောက်
နေရာထက်၍ နေမင်းသက္ကာ့သို့ တင့်တယ်စွာ နေတော်မူလျက် မယ်တော်ဖြစ်ခဲ့
ဖူးသော ‘သန္တာသိတာ’ နတ်သားကို အကြီးအမျှားပြု၍ တစ်သောင်းသော စကြ
ဝ္မာတိကိုမှ တည်တည့်တည့်တည့်း စည်းဝေးလာကုန်သော နတ်ပြုဟွာ အပေါင်း
တို့အား အရွမ်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သွားသွားတည်တော်ဖြင့် လူနတ်နိုဗ္ဗန်
သုံးတန်ချမ်းသာ ပေးတတ်စွာသော အဘိဓမ္မအေသာကတော်မြတ်ကို ဝါတွင်းသုံး
လပတ်လုံး ဟောတော်မူ၏။

ထိုဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဟောတော်မူအပ်သော အဘိဓမ္မအေသာကတော်
သည်လည်း ဝိတ္ထာရနယ်၊ သခေါ်ပန်ယ်၊ နာတိဝိတ္ထာရနာတိသာခေါ်ပန်ယ်အားဖြင့်
သုံးပါးအပြားရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် တာဝတီသာနတ်ပြည့်၌ နတ်အပေါင်းတို့
အား ဟောတော်မူအပ်သော အေသာကာတော်သည် အလွန်ကျယ်လွန်းသောကြောင့်
‘ဝိတ္ထာရနယ်’မည်၏။ စန္တကူးတော်၌ နေတော်မူသောအခါ အရှင်သာရိပုဂ္ဂရာအား
ဟောတော်မူအပ်သော အေသာကာတော်သည် အလွန်ကျိုးလွန်းသောကြောင့်
‘သခေါ်ပန်ယ်’မည်၏။ အရှင်သာရိပုဂ္ဂရာသည် လင်းနိုးသားဖြစ်ဖူးသော ဝါးရာ
သော ရဟန်းတို့အား ဟောတော်မူအပ်သော အေသာကာတော်သည် မကျွေးမကျယ်
လွန်းသောကြောင့် နာတိဝိတ္ထာရနာတိသာခေါ်ပန်ယ်’မည်၏။

ပါရမီသုံးဆယ်၊ စွန်ခြိုင်းကြီးငါးပါး၊ စရိယာသုံးပါးတည်းဟူသော အမိဂမ
နိဒါန်း၊ အေသာနိဒါန်း နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ဒုက္ခရေနိဒါန်း၊ အဝှက္ခရေနိဒါန်း၊ သန္တာကေ
နိဒါန်း တည်းဟူသော နိဒါန်းသုံးပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ထိကမာတိကာအရာဓာတ်

ထိနိဒါန်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အဘိဓမ္မအသနာတော်သည် ပကရဏ
ပရီဇ္ဈာဒအားဖြင့် ဓမ္မသာဂံတိကျမ်း၊ ဝိဘင်ကျမ်း၊ ဓာတုကတာကျမ်း၊ ပုဂ္ဂလဟည်
ကျမ်း၊ ကထာဝါဗျာမျမ်း၊ ယမိက်ကျမ်း၊ ပဋိန်းကျမ်းဟူ၍ ခုနှစ်ပါးအပြားရှိ၏။
ထိခုနှစ်ပါးတို့တွင် ဓမ္မသာဂံတိကျမ်းကို ရေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ထိစမ္မသာဂံတိ
ကျမ်း၌လည်း ကဏ္ဍအားဖြင့် စိတ္တုဖြုဒ်ကဏ္ဍ၊ ရုပကဏ္ဍ၊ နိက္ခာပကဏ္ဍ၊ အနှု
ကထာကဏ္ဍဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။ ထိလေးပါးတို့တွင် စိတ္တုဖြုဒ်ကဏ္ဍကို
ရေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ထိစတ္တုဖြုဒ်ကဏ္ဍ၌လည်း မာတိကာ၊ ပဒေသနဲ့
အားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိနှစ်ပါးတို့တွင် မာတိကာကို ရေးဦးစွာ ဟောတော်
မူ၏။ ထိမာတိကာ၌လည်း တိကမာတိကာ၊ ခုကမာတိကာအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြား
ရှိ၏။ ထိနှစ်ပါးတို့တွင် တိကမာတိကာကို ရေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

* * *

ခေတ်မီ မူလတန်း ညပါ

နမော တသု ဘဂဝတော အရဟာတော သမ္မာသမ္မာဒ္ဓသု။

အသိဓမ္မာဒေသရာ

အသိဓမ္မာဒေသရာတော်သည် ပကဗျာရဏပရီဒ္ဓဒေသအားဖြင့် ၁-ဓမ္မသင်္ကာ ကျမ်း၊ ၂-စိဘင်းကျမ်း၊ ၃-စာတုကထာကျမ်း၊ ၄-ပုဂ္ဂလဟည်ကျမ်း၊ ၅-ကထာဝတ္ထာကျမ်း၊ ၆-ယမိက်ကျမ်း၊ ၇-ပွဲနှင့်ကျမ်းဟူ၍ ၈-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို ၇-ပါးတို့တွင် ဓမ္မသင်္ကာကျမ်းကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထိုဓမ္မသင်္ကာကျမ်းပြုလည်း ကရာဇာအားဖြင့် ၁-စိတ္ထာဒ္ဓဒေသရာ၊ ၂-ရုပ်ကရာဇာ၊ ၃-နိကျေပကရာဇာ၊ ၄-အားကထာကရာဇာဟူ၍ ၅-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် စိတ္ထာဒ္ဓဒေသရာကရာဇာကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထိုစိတ္ထာဒ္ဓဒေသရာတွင် ၁-ဟတိကာ၊ ၂-ပဒေဘန်အားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် မာတိကာကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထိုမာတိကာတွင် ၁-တိကမာတိကာ၊ ၂-ခုကမာတိကာအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် တိကမာတိကာကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထိုတိကမာတိကာတွင် ၁-ကုသလတိက်၊ ၂-ဝေဒနာတိက် အစရှိသောအားဖြင့် ၂၂-ပါးအပြားရှိ၏။ ထို ၂၂-ပါးတို့တွင် ကုသလတိက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

J

အရှင်ဝမ္မသာပါဘိဝံသ

၁-ကုသလတိကို

ထိကုသလတိကို၌လည်း ၁-ပထမပဒ၊ ၂-ခုတိယပဒ၊ ၃-တတိယပဒ^၁
အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။

ထိသုံးပါးတို့တွင် ပထမပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား
“ကုသလာ ဓမ္မ”ဟူသည်တည်း။

ထို့နောင် ခုတိယပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား “အကုသလာ
ဓမ္မ”ဟူသည်တည်း။

ထို့နောင် တတိယပဒကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား “အမျာကတာ
ဓမ္မ”ဟူသည်တည်း။

ကုသလာ=အနုဝစ္စသုခလိပ်ပါကလက္ခဏာ၊ အပြိုင်မရှိခြင်း၊ ကောင်းသော
အကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာရှိကုန်သော။ ဓမ္မ=နိသဗ္ဗိန္ဒိဝါသဘာဝါ။ သတ္တဝါ
လည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်ကုန်သော သဘောတရားတို့သည်။ သံပိဋက္ခိ၊
ရှိကုန်၏။

အကုသလာ=သုဝစ္စနှင့်ကျိပ်ပါကလက္ခဏာ၊ အပြိုင်နှင့်တကွ ဖြို့ခြင်း၊
မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာရှိကုန်သော။ ဓမ္မ=နိသဗ္ဗိန္ဒိဝါသဘာဝါ။ သတ္တဝါ
နိန္ဒိဝါသဘာဝါ။ သတ္တဝါလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်ကုန်သော သဘောတရား
တို့သည်။ သံပိဋက္ခိ၊ ရှိကုန်၏။

အမျာကတာ=ကုသလာကုသလာဘဝန် အကာထိတာ အညာဘဝန်
ကထိတာ၊ ကုသိလ်၊ အကုသိလ်တို့၏အဖြစ်အားဖြင့်ကား မဟောကြားအပ်သော၊
တစ်ပါးသောအဖြစ်အားဖြင့်သာ ဟောကြားအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မ=နိသဗ္ဗိန္ဒိဝါသဘာဝါ။ သတ္တဝါ
နိန္ဒိဝါသဘာဝါ။ သတ္တဝါလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်ကုန်သော သဘောတရား
တို့သည်။ သံပိဋက္ခိ၊ ရှိကုန်၏။

ထဲမဖုန့်။။ “ကုသလာ ဓမ္မ” ဟူသော ပထမပုဒ၏ အရကား ကုသိလ်
မိတ် ကောခိသာ၊ စေတသိက် အာဏုတိသ ရ၏။

၈။ ဓာတ်မူဘန်းအာဝါ

၃

ထိတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် င-ပါး၊ အာယတန ဂ-ပါး၊ ဓာတ်အား
ဖြင့် ဂ-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ဂ-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် င-ပါး ဟူသော်ကား စေတသိကို အဋ္ဌတိသာတို့တွင် စေဒနာ
သည် စေဒနာက္ခနာမည်၏။ သညာသည် သညာက္ခနာမည်၏။ စေဒနာ၊ သညာ
မှတ်ငြင်းသော စေတသိကို ဆတ္တီသာသည် သဒ္ဓရက္ခနာမည်၏။ ကုသိုလ် ကေ
ရီသာသည် ဝိညာဏာက္ခနာမည်၏။ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် င-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ဂ-ပါး ဟူသော်ကား ကုသိုလ်စိတ်ကေရီသာသည်
မနာယတနမည်၏။ စေတသိကို အဋ္ဌတိသာသည် ဓမ္မယတနမည်၏။ ဤသို့
လျှင် အာယတနအားဖြင့် ဂ-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ဂ-ပါး ဟူသော်ကား ကုသိုလ် ကေရီသာသည် မနော
ဂိညာဏာတ်မည်၏။ စေတသိကို အဋ္ဌတိသာသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏။ ဤသို့
လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ဂ-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ဂ-ပါး ဟူသော်ကား လောကီကုသိုလ် သတ္တာရသာ၊
စေတသိကို အဋ္ဌတိသာသည် ခုက္ခသစ္စာမည်၏။ မနိမိတ် င-ခုပ္ပါရီသော သမ္မာဒိဒိ၊
သမ္မာသက္ပဲ၊ သမ္မာဝါစ၊ သမ္မာကမ္မဇာ၊ သမ္မာအာဇာ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊
သမ္မာသမာဝိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တီမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ သကာဒါဂိမဂ်
ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ အနာဂတ်မဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ အရဟတ္တီမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည်
မရှုသစ္စာမည်၏။ ကြိုင်းသော မဂ်စိတ္တုပြု့က် ၂၉-ခုသည် သစ္စာဟူသော
အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ဂ-ပါးဖြစ်သတည်း။

* ခုထိယပ်။ ၁။ “အကုသလာ ဓမ္မ”ဟူသော ခုတိယပ်၏ အရကား
အကုသိုလ်စိတ် ဒီဒေသ၊ စေတသိကို သတ္တာရီသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

အမှာ။ ၂။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)ကို အစဉ်အတိုင်း ခန္ဓာ င-ပါး၊ အာယတန ဂ-
ပါး၊ ဓာတ် ဂ-ပါး၊ သစ္စာ ဂ-ပါးဟု မှတ်၏ နောက်လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတိ

ဓမ္မ ၄။ ၂။ စေတသိက် သတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာ။ သညာသည် သညာက္ခာ။ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် ပဉာဏ်သည် သဒါရက္ခာ။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသသည် ဝိညာဏာက္ခာ။

အာယတန် ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသသည် မနာယတန်။ စေတသိက် သတ္တိသတို့တွင် ဓမ္မယတန်။

ဓမ္မ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသသည် မနားထိညာဏာတော်။ စေတသိက် သတ္တိသတို့တွင် ဓမ္မဓာတ်။

ဓမ္မ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောဘကြိုင်းသော စေတသိက် ဆုတ္တိသတို့တွေ။ လောဘသည် သမုဒယသစွာ။

* ထတိယပိုဒ်။ ၂။ “အဗျာကတာ ဓမ္မ”ဟူသော တတိယပိုဒ်၏ အရကား ဂိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိုယာဝိသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသ၊ ရပ် အဋ္ဌဝိသ၊ နိုဗ္ဗာန် ရ၏။ (၁၂၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၂၂)

ဓမ္မ ၅။ ရပ်အဋ္ဌဝိသသည် ရုပက္ခာ။ စေတသိက် အဋ္ဌတိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာ။ သညာသည် သညာက္ခာ။ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိသသည် သဒါရက္ခာ။ ဂိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိုယာဝိတ် ဝိညာဏာက္ခာ။ နိုဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အာယတန် ၁၂။ ရပ်အဋ္ဌဝိသတို့တွင် ဓမ္မပသာဒသည် ဓမ္မယတန်။ သောတပသာဒသည် သောတပယတန်။ ယာနပသာဒသည် ယာနာယတန်။ မိရိုပသာဒသည် မိရိုယတန်။ ကာယပသာဒသည် ကာယာယတန်။ ရွှေပါရံသည် ရွှေပါယတန်၏။ သဒ္ဓါရံသည် သဒ္ဓါယတန်။ ရွှေရံသည် ရွှေရံယတန်။ ရသာယတန်။ ပထဝိ၊ တေဇော၊ ပိုယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ဗြာရုံသည် ဖော်ဗြာယတန်။ ဂိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိုယာဝိတ် ဝိသသည် မနာယတန်။ စေတသိက် အဋ္ဌတိသ၊ အာပေါ်၊ ဉာဏ်ပိုင်း၊ ပုရိသိပိုင်း၊ ဟဒယရပ်၊ မိရိုတရာပ်၊

ဓာတ်မြတ်သနပညာ

၅

အာဟာရရပ်, ပရိဒ္ဓဒရပ်, ကာယဝိညာတ်, ဝစီဝိညာတ်, ရုပသု လဟုတာ, မှုဇုတာ, ကမ္မာညာတာ, ဥပစယ, သန္တတိ, ရေတာ, အနိစ္တတာ အားဖြင့် သုခုမရပ် သောင့်သာ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မယတန်။

ဓာတ် ၁၈။ ရှုပ်အဋ္ဌဝိသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်။ သောတ ပသာဒသည် သောတဓာတ်။ ယာနပသာဒသည် ယာနဓာတ်။ နိဂါပသာဒသည် နိဂါဓာတ်။ ကာယယသာဒသည် ကာယဓာတ်။ ရုပါရုံသည် ရုပဓာတ်။ သန္တရုံသည် သန္တဓာတ်။ ရန္တရုံသည် ရန္တဓာတ်။ ရသာရုံသည် ရသာဓာတ်။ ပထဝီ, တေဇ္ဇာ, ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်မြွာရုံသည် ဖော်မြွာဓာတ်။ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဓာတ်။ သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် သောတဝိညာဏ်ဓာတ်။ ယာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ယာနဝိညာဏ်ဓာတ်။ နိဂါဝိညာဏ်ဒွေသည် နိဂါဝိညာဏ်ဓာတ်။ ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏ်ဓာတ်။ ပဉာဒီရာဝန္တား, သမွန်ချိုင်းဒွေသည် မနောဓာတ်။ ကြိုင်းသောစိတ် ဝိပါက်စိတ် စတုပိုသ, ကြိုယာစိတ် ကျေနဝိသသည် မနောဝိညာဏ်ဓာတ်။ စေတသိက် အဋ္ဌတိသ၊ အာပေါ်, ဉူတ္ထိဇ္ဈိ, ပုရိသိဇ္ဈိ, ဟဒယရပ်, ဇိုတရပ်, အာဟာရရပ်, ပရိဒ္ဓဒရပ်, ကာယဝိညာတ်, ဝစီဝိညာတ်, ရုပသု လဟုတာ, မှုဇုတာ, ကမ္မာညာတာ, ဥပစယ, သန္တတိ, ရေတာ, အနိစ္တတာအားဖြင့် သုခုမရပ် သောင့်သာ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်။

သွား ၂။ ။လောကိုဝိပါက် ဟတ္ထိသ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် ပဉာဏ်တိသ၊ ရှုပ်အဋ္ဌဝိသည် နှက္ခသွား။ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသွား။ နိလိုတ္ထိဖြို့
၃၇-၃သည် သွားဟူသော အရေအတွက်မှ လွှာလို၏။

ထိုက်။ ။“ကုသလာ ဓမ္မ၊ အကုသလာ ဓမ္မ၊ အပျောကတာ ဓမ္မ”
ဟူ၍ ဟောတော်မှုအပ်သော ဤသန္တအစဉ်သည် ပရမထာရားကို သုခုပြု၍
ဟောရာဟောကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် တိက်မည်၏။

ထိုက် J-မျိုး။ ။ထိုတိက်သည် အာဒီလဒ္ဓနာမတိက်, သဗ္ဗာလဒ္ဓနာမ
တိက်အားဖြင့် J-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် အစဉ်တည်သော ကုသလ

သန္တိဖြင့် ကုသလတိက်ဟူ၍ ရအပ်သော အမည်ရှိသောကြောင့် အာဒိလဒ္ဓနာမ
တိက်မည်၏။

သပ္ပဒေသတိက်၊ နိပ္ဒဇာတ်အားဖြင့်လည်း J-ပါးအပြားရှု၏။ ထို့နဲ့
ပါးတို့တွင် ကြွင်းသော ပရမတ္တတရား မရှိသောကြောင့် နိပ္ဒေသတိက်မည်၏။

* * * *

J-ဝေဒနာတိက်

သခါယ၊ ဝေဒနာယ၊ သမ္မယုတ္တာ၊ ဓမ္မာ၊
ခုက္ခာယ၊ ဝေဒနာယ၊ သမ္မယုတ္တာ၊ ဓမ္မာ၊
အခုက္ခမသခါယ၊ ဝေဒနာယ၊ သမ္မယုတ္တာ၊ ဓမ္မာ၊

သခါယ၊ သခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာနှင့်၊ သမ္မယုတ္တာ၊ အညီ
အညှတ် ကျေပိုဒ် အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယုံးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=နိသာတ္တာ
နိရှိဝါဝါဝါဝါ၊ တို့သည်။ သံပိုဇ္ဇာ။ ကုန်၏။

ခုက္ခာယ၊ ခုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာနှင့်၊ သမ္မယုတ္တာ၊ အညီ
အညှတ် ကျေပိုဒ် အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယုံးကုန်သော၊ ဓမ္မာ=နိသာတ္တာ
နိရှိဝါဝါဝါဝါ၊ တို့သည်။ သံပိုဇ္ဇာ။ ကုန်၏။

အခုက္ခမသခါယ၊ ခုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သခလည်းမဟုတ်သော (ပ) ခုက္ခမ
လည်းတစ်ပါး၊ သူ့မှလည်းတစ်ပါးသော၊ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာနှင့်၊ သမ္မယုတ္တာ၊
အညီအညှတ် ကျေပိုဒ်အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယုံးကုန်သော၊ (ပ)

အဓား၊ အနက်ပေး နောက်မှာ (ပ)ဟု တွေ့သောနေရာ အားလုံး၌
(ဓမ္မာ=နိသာတ္တာနိရှိဝါဝါဝါ၊ သူ့မှလည်းမဟုတ်၊ မိုင်လည်းမဟုတ်ကုန်သော
သဘောတရားတို့သည်။ သံပိုဇ္ဇာ။ ရှိကုန်၏)ဟု ဆိုပါ။

၈။ ဓာတ်ပုဒ်မူထတ်နည်တိ

၇

* ပထမပုဒ်။ ။ပထမပုဒ်၏အရကား သုခသဟရှတ် ၆၃-ခု။ ဝေအနာ၊ ဒေါသ၊ ဘုသာ၊ မဆ္စရိယ၊ ကုလ္ပာဇွဲ၊ ဂိမ့်ကြံးသော စေတသိက် ဆစ္တာ လီသ ရ၏။ (၃၊ ၂၊ ၃၊ ၃)

ဓာတ် ၁။ စေတသိက် ဆစ္တာလီသတို့တွင် သညာသည် သညာက္ခန္တာ။ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဟွေစွားလီသသည် သဒ္ဓရက္ခန္တာ၊ သုခသဟရှတ်ဖိတ် ၆၃-ခုသည် ဝိညာဏာက္ခန္တာ။

အာယတန္တ ၂။ သုခသဟရှတ်ဖိတ် ၆၃-ခုသည် မနာယတန္တ။ စေတသိက် ဆစ္တာလီသသည် မမှာယတန္တ။

ဓာတ် ၃။ သုခသဟရှတ် ကာယဝိညား၍သည် ကာယဝိညာဏာတ်။ ကြွင်းသော သုခသဟရှတ် ၆၂-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်။ စေတသိက် ဆစ္တာလီသသည် မမှာဏာတ်။

ဓာတ် ၄။ လောက်သုခသဟရှတ်ဖိတ် ၃၁-ခု။ လောဘကြံးသော ပဉာဏ်စွားလီသသည် ခုက္ခသစ္ာ။ လောဘသည် သမုဒ္ဒယသစ္ာ၊ မင်သုခသဟရှတ်ဖိတ် ၁၆-ခုရှိသော သမ္မဒိဋ္ဌး၊ သမ္မဒာသက်ပွဲ၊ သမ္မဒာဝါစာ၊ သမ္မဒာကမ္မန္တ၊ သမ္မဒာအာဇာပိုင်၊ သမ္မဒာဝါယာမ၊ သမ္မဒာသတိ၊ သမ္မဒာသမာမိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမင် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ သကဒါဝါမိမင် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ အနာဂတ်မင် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ အရဟတ္တ့မင် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္ာ။ ကြွင်းသော မင်လိတ္တာဖို့ ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်လိတ္တာဖို့ ၃၆-ခုသည် သစ္စဝိမှတ်ဖြစ်၏။

* ခုထိယပုဒ်။ ။ခုထိယပုဒ်၏အရကား ခုက္ခသဟရှတ်ဖိတ် ၃-ခု၊ ဝေအနာ၊ ပိတ်၊ လောဘ၊ ဒီဇိုင်း၊ မာန၊ ဂိမ့်ကြံးသော စေတသိက် ကောဝိသ ရ၏။ (၃၊ ၂၊ ၃၊ ၁)

ဓာတ် ၅။ စေတသိက် ကောဝိသတို့တွင် သညာသည် သညာက္ခန္တာ။ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပိဿာသည် သဒ္ဓရက္ခန္တာ၊ ခုက္ခသဟရှတ်ဖိတ် ၃-ခုသည် ဝိညာဏာက္ခန္တာ။

အရှင်ဓမ္မသာမီဘီတာ

အာယထနၢ ၂။ ဒုက္ခသဟဂရတိစိတ် ခ-ခသည် မနာယတန၊ စေတသိက်
ကော်သသည် ဓမ္မယတန။

မာတ် ၃။ ဒုက္ခသဟဂရတ် ကာယဝိညာဉ်သည် ကာယဝိညာဏာတ်၊
ဒေါသမူဒွေသသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက် ကော်သသသည် ဓမ္မဓာတ်။

* ဗာတိယပုဒ်။ ။ဥပေကွာသဟဂရတိစိတ် ၅၉-ခ၊ ၁၀၉နာ၊ ပီတိ၊ ဒေါသ၊
လူသာ၊ မစ္စရိယ၊ ကုဋ္ဌမြှေကြိုင်းသော စေတသိက် ဆစ္တာလီသ ရ၏။ (၃
၂၊ ၇၊ ၃)

ဓမ္မဘ ၄။ စေတသိက် ဆစ္တာလီသတို့တွင် သညာသသည် သညာကွဲနွား၊
သညာမူကြိုင်းသော စေတသိက် ပွဲစ္တာလီသသသည် သဒီရကွဲနွား၊ ဥပေကွာ
သဟဂရတိစိတ် ၅၉-ခသည် ဝိညာဏာကွဲနွား။

အာယထနၢ ၂။ ဥပေကွာသဟဂရတိစိတ် ၅၉-ခသည် မနာယတန၊
စေတသိက် ဆစ္တာလီသသသည် ဓမ္မယတန။

မာတ် ၅။ စက္ခဝိညာဏ်ဒွေသသည် စက္ခဝိညာဏာတ်။သောတ
ဂိုညာဏ်ဒွေသသည် သောတဝိညာဏာတ်။ ယာနဝိညာဏ်ဒွေသသည် ယာန
ဝိညာဏာတ်။ ဇိရိဝိညာဏ်ဒွေသသည် ဇိရိဝိညာဏာတ်။ ကာယဝိညာဏ်
ဒွေသသည် ကာယဝိညာဏာတ်။ ပဋိဓရဝါး၊ သမ္မပိုဒ်းဒွေသသည် မနောဏာတ်။
ကြိုင်းသောစိတ် ဥပေကွာသဟဂရတိစိတ် ၄၄-ခသည် မနောဝိညာဏာတ်။
စေတသိက် ဆစ္တာလီသသသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္စဘ ၅။ ။လောကီဥပေကွာသဟဂရတိစိတ် ၄၇-ခ။ လောဘကြိုင်းသော
စေတသိက် ပွဲစ္တာလီသသသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသသည် သမ္မပိုဒ်သစ္စာ၊
မဂ်ဥပေကွာသဟဂရတိစိတ် ၄-ခရှိသော သမ္မပိုဒ်၊ (ပ) သမ္မသမာဓိဟု
ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ခုနှစ်ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ခုနှစ်ပါး၊ အနာဂတ်မဂ်
ခုနှစ်ပါး၊ အရဟတ္တာမဂ်ခုနှစ်ပါးသသည် မဂ္ဂသစ္စာ၊ ကြိုင်းသော မဂ်စိတ္တာဖို့၏ ၂၆-ခ၊
ပိုလ်စိတ္တာဖို့၏ ၃၃-ခသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှာတ်၏။

ဓေတ်ပါ မှတ်တန်ဆူ၏

၃

သုံးပွဲလုံး၌တည်သော ဝေဒနာသ္ထိဖြင့် ဝေဒနာတိက်ဟူ၍ ရအပ်သော အမည်ရှိသောကြောင့် သဗ္ဗာလွှာမတိက်မည်၏။

သုခဝဇနာ ၆၃-ခ၊ ခုက္ခဝဇနာ ၃-ခ၊ ဥပေါ်ဘဝဇနာ ၅၅-ခ၊ ရပ် အငြောင်းပါ ဆိုအပ်သော ကြောင်းသော ပရမတ္ထတရားရှိသောကြောင့် သပ္ပဒေသတိက်မည်၏။

* * *

၃-စိတ်တိတ်

ပိပါကာ ဓမ္မာ။ ပိပါကဓမ္မ ဓမ္မာ။ နေဝ ပိပါက န ပိပါကဓမ္မ ဓမ္မာ။

ပိပါကာ၊ အချင်းချင်းထူးကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏အကျိုး ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပ)

ပိပါကဓမ္မဓမ္မ၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိကုန်သော သတ္တာလည်း မဟုတ်၊ မိတ်ဆက်လည်းမဟုတ်ကုန်သော သဘောတရားတို့သည်။ သံပိဇ္ဇား ရှိကုန်၏။

နေဝ ပိပါက န ပိပါကဓမ္မ ဓမ္မာ၊ အချင်းချင်း ထူးကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်းမဟုတ်၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသည် လည်း မဟုတ်ကုန်သော သတ္တာလည်းမဟုတ်၊ မိတ်ဆက်လည်းမဟုတ်ကုန်သော သဘော တရားတို့သည်။ သံပိဇ္ဇား ရှိကုန်၏။

* ထတ္တာလုပ်။ ။ပိပါကိုစိတ် ဆတ္တိသာ၊ ဓေတ်သိုက် အငြောင်းသာ ရ၏၊
(င) ၂။ ၈။ ၁။

ဓမ္မာ ၄။ ဓေတ်သိုက် အငြောင်းသာတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွဲ့။ သညာသည် သညာကွဲ့။ ဝေဒနာ၊ သညာမှုကြောင်းသော ဓေတ်သိုက် ဆတ္တိသာ သည် သပါရကွဲ့။ ပိပါကိုစိတ် ဆတ္တိသာသည် ပိညာဏကွဲ့။

အာယထန J။ ဂိပါကိစိတ် ဆွဲးသာသည် မနာယတနာ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာသည် ဓမ္မယတနာ။

ဘတ် ၈။ စက္ခရိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခရိညာဏာတ်၊ သောတ ဂိညာဏ်ဒွေသည် သောတဝိညာဏာတ်၊ ယာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ယာန ဂိညာဏာတ်၊ ဂို့ဝိညာဏ်ဒွေသည် ဂို့ဝိညာဏာတ်၊ ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏာတ်၊ သမ္မတို့ဝိုင်းဒွေသည် မနောဏာတ်၊ ကြိုင်းသော ဂိပါကိစိတ် စတုရိသာသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာ ဓမ္မဓာတ်။

သစ္ာ ၁။ လောက်ပိပါက် ဗာထွေးသ၊ စေတသိက် ပဋိတ်သာသည် ခုက္ခ သစ္ာ၊ ဖိုလ်စိတ္တဖြို့ ၃၇-ခုသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* နှတ်ယပုဒ်။ ။အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝိသ၊ စေတ သိက် ဒွေပညာသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၃)

ဓမ္မ ၄။ စေတသိက် ဒွေပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကျွန်း၊ သညာသည် သညာကျွန်း၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှုကြိုင်းသော စေတသိက် ပညာသ သည် သရီရကျွန်း၊ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝိသသည် ဂိညာဏကျွန်း။

အာယထန J။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝိသသည် မနာယတနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသသည် ဓမ္မယတနာ။

ဘတ် J။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝိသသည် မနော ဂိညာဏာတ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္ာ ၃။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသ၊ လောက်ကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောဘ ကြိုင်းသော စေတသိက် ဒွေပညာသသည် ခုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမ္မဒေဝယသစ္ာ။ မိန်စိတ် ၄-ခုရှိသော သမ္မဒိန္ဒာ၊ (ပ) သမ္မသမောင်ဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တမ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည်

အထိန် မူထယန်ဆုတ်

၁၁

မရွှေသစာ၊ ကြိုင်းသော မဂ်စိတ္ထပါဒ် ပြ-ခုသည် သစာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။ ။

* ထတိယပိန်။ ။ကြိုယာစိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် ပွဲတိသ၊ ရုပ် အငြုပ်သ၊ နီးဗျာန် ရ၏။ (၉၊ ၁၂၊ ၁၃၊ ၂)

မရွှေ ၅။ ရုပ်အငြုပ်သသည် ရုပက္ခနာ၊ စေတသိက် ပွဲတိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် တေတို့သသည် သရီရက္ခနာ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသသည် ဝိညာဏာက္ခနာ၊ နီးဗျာန်သည် ခနာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အာယတန် ၁၂။ ရုပ်အငြုပ်သတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတန်၊ (ပ) ပထဝီ၊ တေဇ္ဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြောရုံသည် ဖော်ပြောယတန်၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ပွဲတိသ၊ အာပေါ် (ပ) အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် သော်မသ၊ နီးဗျာန်သည် ဓမ္မယတန်၊

မေတ် ၁၃။ ရုပ်အငြုပ်သတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာမေတ်၊ (ပ) ပထဝီ၊ တေဇ္ဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြောရုံသည် ဖော်ပြောမေတ်၊ ပွဲဒီရာဝါးသည် မနောမေတ်၊ ကြိုင်းသော ကြိုယာစိတ် ကော်ပိသသည် မနောဝိညာဏာမေတ်၊ စေတသိက် ပွဲတိသ၊ အာပေါ် (ပ) အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် သော်မသ၊ နီးဗျာန်သည် ဓမ္မမေတ်။

သစာ ၂။ ကြိုယာစိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် ပွဲတိသ၊ ရုပ် အငြုပ်သ သည် ဒုက္ခသစာ၊ နီးဗျာန်သည် နီရောသစာ။

* * *

၁၂

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတ်သေ

၄-ဉာဏ်ဒုက္ခတိ

ဥပါဒီန္တပါဒီနိယာ ဓမ္မာ။
အနုပါဒီန္တပါဒီနိယာ ဓမ္မာ။
အနုပါဒီန္တအနုပါဒီနိယာ ဓမ္မာ။

ဥပါဒီန္တပါဒီနိယာ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တထားဒီပိုတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဥပါဒီနိတို့၏ အစီးအပွား ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပ)

အနုပါဒီန္တပါဒီနိယာ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တထားဒီပိုတို့သည် ကပ်အပ် သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဥပါဒီနိတို့၏ အစီးအပွားသာ ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပ)

အနုပါဒီန္တအနုပါဒီနိယာ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တထားဒီပိုတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်လည်း မဟုတ်၊ ဥပါဒီနိတို့၏ အစီးအပွားလည်း မဟုတ်ကုန်သော၊ (ပ)

* ပထမပုဒ်။ ။လောကီဝိပါက် ဗာတ္ထိသာ၊ စေတသိက် ပဋိတ်သို့၊ ကမ္မဇ ရှိ ဝိသ ရ၏။ (၅၊ ၁၁၊ ၇၇၊ ၁)

ဓရာ။ ကမ္မဇရှုပ် ဝိသသည် ရုပက္ခား၊ စေတသိက် ပဋိတ်သို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခား၊ သညာသည် သညာက္ခား၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြုံင်းသော စေတသိက် တေတ္ထိသာသည် သံရှိရက္ခား၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္ထိသာသည် ဂညာဏက္ခား။

အာယတနဲ့ သာ။ ကမ္မဇရှုပ်ဝိသတို့တွင် စက္ခပသာဒသည် စက္ခာယတနဲ့ (ပ) ကာယပသာဒသည် ကာယယတနဲ့ ရွှေပါရိသာသည် ရွှေပါယတနဲ့ သံရှိရသာသည် သံရှိယတနဲ့ ဂန္ဓာရုံသာသည် ဂန္ဓာယတနဲ့ ရသာရုံသာသည် ရသာယတနဲ့ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွားရုံသာသည် ဖော်ပွားယတနဲ့ လောကီဝိပါက်စိတ် ဗာတ္ထိသာသည် မနာယတနဲ့ စေတသိက် ပဋိတ်သို့၊ အာပေါ်၊

အေသိမီ မုတေသနဆွဲ

၁၃

လူတို့၏, ပရීသိ၏, ဟဒယရ်, မိဝိတရ်, အာဟာရရ်, ပရීဇ္ဇ္ဇဒရ်, ဉာဏ်, သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ, အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခမရ် ၉-ခု, ၁၁-ခုသည် မောယတနဲ့

၁၁။ ကမ္မရော် ဝိသတို့တွင် စက္ခပသာဒသည် စက္ခမာတ်၊ (ပ) ကာယပသာဒသည် ကာယဓာတ်၊ ရုပါရုံသည် ရုပဲဓာတ်၊ ဂန္ဓရုံသည် ဂန္ဓဓာတ်၊ ရသာရုံသည် ရသဓာတ်၊ ပထိ, တေဇော, ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲဓာတ်၊ စက္ခပိညာဏ်ဇွဲသည် စက္ခပိညာဏာဓာတ်၊ (ပ) ကာယ ဝိညာဏ်ဇွဲသည် ကာယဝိညာဏာဓာတ်၊ သမ္မိန္ဒိုင်းဇွဲသည် မနောဓာတ်၊ ကြိုင်းသောစိတ် လောကီဝိပါကိုစိတ် ဝိသသည် မနောဝိညာဏာဓာတ်၊ စေတသိက် ပဋိတ်သာ၊ အာပေါ်၊ (ပ) ဉာဏ်, သန္တတိ အားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ, အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခမရ် ၉-ခု, ၁၁-ခုသည် မောဓာတ်။

* ခုထိယုပုဒ်။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသ၊ စိတ္တဇ္ဇ္ဇာရ် သတ္တရသ၊ ဉာဏ်ရော် ပဋိရသ၊ အာဟာရရ် စုစုသ ရ၏။ (ခြ၊ ဂ၊ စ၊ ၂)

မန္တာ။ တိရော်သည် ရုပက္ခနာ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသတို့တွင် ဝေအနာသည် ဝေအနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေအနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် ပညာသသည် သဒါရက္ခနာ၊ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသသည် ဝိညာဏာက္ခနာ။

အာယထန ၄။ တိရော်တို့တွင် ရုပါရုံသည် ရုပါယတနဲ့ သဒ္ဓရုံသည် သဒ္ဓယတနဲ့ ဂန္ဓရုံသည် ဂန္ဓယတနဲ့ ရသာရုံသည် ရသယတနဲ့ ပထိ, တေဇော, ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲယတနဲ့ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသသည် မနောယတနဲ့ စေတသိက် ဇွဲပညာသ၊ အာပေါ်, အာဟာရရ်, ပရීဇ္ဇ္ဇဒရ်, ကာယဝိညာတ်, ဝိပိဝိညာတ်, ရုပသာ လဟုတာ, မှုဒ္ဒတာ, ကမ္မညာတာ, ဉာဏ်,

၁၄

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတေသန

သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုရမရပ် ၁၀-ခု၊ ၁၂-ခုသည် ဓမ္မယတန်။

၇၁။ တိရိပ်တို့တွင် ရုပါရုံသည် ရုပေါက်၊ (ပ) ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖောင့်ဗျာရုံသည် ဖောင့်ဗျာပေါက်၊ ပဋိရာဝန္တီသည် မနောက်၊ အကုသိုလိုစိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြွှေးသော ကြိယာစိတ် ကောနပိဿာသည် မနောပိဿာကာကွယ်၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသ၊ အာဖိုး၊ အာဟာရရပ်၊ ပရိဇ္ဇာဒရပ်၊ ကာယစိညာတ်၊ ထိပိညာတ်၊ ရှုပသူ လဟုတာ၊ မှုဒုတာ၊ ကမ္မသညာတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုရမရပ် (ပ) ဥပစယ၊ သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုရမရပ် ၁၀-ခု၊ ၁၂-ခုသည် ဓမ္မယတန်။

သစ္ာ ၂။ အကုသိုလိုစိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိဿာ၊ လောဘကြို့သော စေတသိက် ကောပညာသ၊ တိဇ္ဇာပိသည် ခုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမှုဒယသစ္ာ။

* ထထိယပ်။ ။လောကုတ္ထာရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ၊ နိုဗ္ဗာန် ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

သစ္ာ ၃။ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြွှေးသော စေတသိက် စတုတိသ သည် သဒီရက္ခနာ၊ လောကုတ္ထာရာစိတ် ၈-ခုသည် ဝိဿာက္ခနာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အာယာတန် ၂။ လောကုတ္ထာရာစိတ် ၈-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မယတန်။

၇၂။ လောကုတ္ထာရာစိတ် ၈-ခုသည် မနောပိဿာကာကွယ်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မယတန်။

အထောင် မူထတန်ဆုဒ်

၁၅

သစ္ာ ၂။ နိဗ္ဗာန်သည် နိဇရာသေစ္ာ။ မဂ်စိတ် ၄-ခုပြုရှိသော သမ္မာဒီဇို့
 (ပ) သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မရှုသစ္ာ။ ကြံုံးသော မဂ်စိတ္တုပြု၏ ၂၉-၃၁။
 ဖိုလ်စိတ္တုပြု၏ ၃၇-ခုသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* * *

၅-သံကီလို့၌

သံကီလို့သံကီလေသံကာ ဓမ္မာ။

အသံကီလို့သံကီလေသံကာ ဓမ္မာ။

အသံကီလို့အသံကီလေသံကာ ဓမ္မာ။

သံကီလို့သံကီလေသံကာ၊ ပူပန်စေတတ် နှုပ်စက်တတ်သော ကီလေသာ
 တို့သည် ပူပန်စေအပ် နှုပ်စက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ပူပန်စေတတ် နှုပ်စက်တတ်သော
 ကီလေသာတို့ကို ရခြင်းရာ ထိုက်ကုန်သော။ (ပ)

အသံကီလို့သံကီလေသံကာ၊ ပူပန်စေတတ် နှုပ်စက်တတ်သော
 ကီလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ် နှုပ်စက်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍
 ပူပန်စေတတ် နှုပ်စက်တတ်သော ကီလေသာတို့ကို ရခြင်းရာသာ ထိုက်သည်လည်း
 မဟုတ်ကုန်သော။ (ပ)

အသံကီလို့အသံကီလေသံကာ၊ ပူပန်စေတတ် နှုပ်စက်တတ်သော
 ကီလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ် နှုပ်စက်အပ်ကုန်သည်လည်း မဟုတ်၊ ပူပန်
 စေတတ် နှုပ်စက်တတ်သော ကီလေသာတို့ကို ရခြင်းရာ ထိုက်သည်လည်း
 မဟုတ်ကုန်သော။ (ပ)

* ထဲထမ္မာ။ ॥အကုသံလို့စိတ် ဒီအသာ စေတသံက် သတ္တဝါသ ရ၏။
 (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂၊ ၂၊ “အကုသာလာ ဓမ္မာ” နှင့်တူပြီ။)

* ခုတိယပုဒ်။ ။လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္ထိသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် အငွေတိသ၊ ရုပ်အငွေဝိသရ။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၁)

အွာ ၅။ ရုပ်အငွေဝိသည် ရုပက္ခနာ၊ စေတသိက် အငွေတိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်သော စေတသိက် ဆတ္ထိသသည် သနဲရက္ခနာ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္ထိသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိသသည် ဝိညာဏာက္ခနာ။

အာယထန ၁၂။ ရုပ်အငွေဝိသတို့တွင် စက္ခပသာဒသည် စက္ခပယတန်။ (ပ) ပထဝီ၊ တေဇ္ဂ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲယတန်၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္ထိသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိသသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် အငွေတိသ၊ အာပေါ်၊ ဗုတ္ထိရှင်၊ ပုဂ္ဂသနှင့်၊ ဟဒေဝရုပ်၊ မိမိတရုပ်၊ အာဟာရရှင်၊ ပရိဇ္ဇာဒရုပ်၊ ကာယဝိညာတ်၊ ဝိပိဿာတ်၊ ရုပသူ လဟုတာ၊ မူဒုတာ၊ ကမ္မသာတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိ၊ ရောတာ၊ အနိဂုတာ အားဖြင့် သုခုမရှုပ် သော်လသသည် မွောယတန်။

တတိ ၁၈။ ရုပ်အငွေဝိသတို့တွင် စက္ခပသာဒသည် စက္ခပာတ်၊ (ပ) ပထဝီ၊ တေဇ္ဂ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲဗာတ်၊ စက္ခပိညာတ်ဒွေသည် စက္ခပိညာဏာတ်၊ (ပ) ကာယဝိညာတ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏာတ်၊ ပဋိန္တရာဝန္တ်၊ သမ္မင်္ဂလာင်းဒွေသည် မနော့ဘတ်၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိုင်သော လောကီဝိပါက်စိတ် ဝိသ၊ ကြိယာစိတ် ကျော်ဝိသသည် မနော်ပိညာဏာတ်၊ စေတသိက် အငွေတိသ၊ အာပေါ်၊ (ပ) အနိဂုတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် သော်လသသည် မွော့ဘတ်။

* ထတိယပုဒ်။ ။လောကုတ္တရာ့စိတ် ၈-၉၊ စေတသိက် ဆတ္ထိသ၊ နိုဗ္ဗာန်ရ။ (၄၊ ၁၂၊ ၁၂၊ ၂)

အမှာ။ ။ဥပါဒ်နှင့်တိုင် တတိယပုဒ်နှင့် တူပါ။ ခန္ဓာဝသသည် ဖွဲ့လေ။

ဓာတ်ပါ ရုထတန်ဆူဝါ

၁၇

၆-ရိထတ္ထတိကိ

သပိတ္ထသပိစာရာ မွှာ။

အပိတ္ထပိစာရုမတ္ထ မွှာ။

အပိတ္ထအပိစာရာ မွှာ။

သပိတ္ထသပိစာရာ၊ ဝိတက်နှင့်လည်းတက္က ဝိစာရုနှင့်လည်းတက္ကဖြစ်ကုန်
သော။ (ပ)

အပိတ္ထပိစာရုမတ္ထ၊ ဝိတက်ကားမရှိ၊ ဝိစာရုမွှာသာ ရှိကုန်သော။ (ပ)

အပိတ္ထအပိစာရာ၊ ဝိတက်လည်းမရှိ၊ ဝိစာရုလည်း မရှိကုန်သော။ (ပ)

* ပထမပုဒ်။ ၂သပိတ္ထ သပိစာရိတ် ၅၅-ခ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရုကြိုး
သော စေတသိက် ပညာသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၃၊ ၃)

ဓရာ ၄။ စေတသိက် ပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊
သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် အငြံ
စတ္တာလီသသည် သနီရက္ခနာ၊ သပိတ္ထသပိစာရိတ် ၅၅-ခသည် ဂညာဏ
က္ခနာ။

အာယတန ၂။ သပိတ္ထသပိစာရိတ် ၅၅-ခသည် မနာယတန၊
စေတသိက် ပညာသသည် မွှာယတန။

တထ ၃။ ပဋိရာဝန်း၊ သမ္မတိုင်းဇွဲသည် မနောကာတ်၊ ကြွင်းသော
လောက် သပိတ္ထသပိစာရ ၅၂-ခသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက်
ပညာသသည် မွှာကာတ်။

သရာ ၃။ လောက် သပိတ္ထသပိစာရိတ် ၄၇-ခ၊ လောဘကြိုးသော
စေတသိက် ကျော်ပညာသသည် ခုက္ခသရာ၊ လောဘသည် သမ္မဒါယသရာ၊
မင် သပိတ္ထသပိစာရိတ် ၄-ခုပြုရ၏သော သမ္မဒါဋ္ဌာ၊ သမ္မဒါဘ၊
သမ္မဒါကမ္မဒါ၊ သမ္မဒါအာနိဝ၊ သမ္မဒါဝါယာမ၊ သမ္မဒါသတိ၊ သမ္မဒါသမာဂိဟု

ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ခုနစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္ထမဂ် ခုနစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြိုင်းသော မဂ်စီတ္ထဗြိဒ္ဓိ ၂၈-ခ၊ ဖိလ်စီတ္ထဗြိဒ္ဓိ ၃၅-ခသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* ခုတိယပုဒ်။ ။ခုတိယရာန်စီတ် ကောဒာ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာကြိုင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိသာ၊ သဝိတ္ထဗြာသဝိစာရစ်တ် ၅၅-ခု၌ရှိသော ဝိတက် စေတသိက် ၅၅-ခ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

ဓမ္မ၏ ၄။ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်း၊ သညာသည် သညာကွန်း၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် စတုတိသာ၊ ဝိတက် ၅၅-ခသည် သဒ္ဓရကွန်း၊ ခုတိယရာန်စီတ် ကောဒသသည် ဂိညာဏကွန်း။

အာယထန် ၂။ ခုတိယရာန်စီတ် ကောဒသသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသာ၊ ဝိတက် ၅၅-ခသည် ဓမ္မယတန်။

မာတ် ၂။ ခုတိယရာန်စီတ် ကောဒသသည် မနောရိညာဏတတ်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသာ၊ ဝိတက် ၅၅-ခသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္ာ ၂။ လောက် ခုတိယရာန်စီတ် ၃-ခ၊ စေတသိက် တေတ္ထိသာ၊ လောက်ဝိတက် ၄၇-ခသည် ခက္ခသစ္ာ၊ မဂ်ခုတိယရာန်စီတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒီဋီး၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မာန်၊ သမ္မာအာဒီဝါ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ခုနစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္ထမဂ် ခုနစ်ပါးသည်လည်းကောင်း၊ မဂ်ပထမရာန်စီတ် ၄-၌၍ ရှိသော သမ္မာသက်ပွဲမဂ္ဂ၏ဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၁-ပါး၊ (ပ) အရဟတ္ထမဂ် ၁-ပါးသည်လည်းကောင်း မဂ္ဂသစ္ာ။

ကြိုင်းသော မဂ်စီတ္ထဗြိဒ္ဓိ ၂၈-ခ၊ ဖိလ်စီတ္ထဗြိဒ္ဓိ ၃၅-ခသည်လည်းကောင်း၊ ဖိလ်ပထမရာန်စီတ် ၄-ခု၌ရှိသော ဝိတက်စေတသိက် ၄-ခသည်လည်းကောင်း သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အတိမိ ဂုဏ်နှုန်း

၁၉

* ထတိယပိန္ဒီ။ ။အပိတ္တာဘူးအပိတ္တရမိတ် ၉၅-ခ၊ ဝိဟက်, ဝိဟရကြိုင်သော စေတာသိုံးကို ဆတ္တိသာ၊ ခုတိယရှာနှုန်းမိတ် ကောဒသ်ရှုံးသော ဝိဟရစေတာသိုံး ၁၁-ခ၊ ရှုပ် အဖွဲ့သာ၊ နိုဗ္ဗာန် ရ၏။ (၁၂၊ ၁၂၊ ၁၇၊ ၃)

ဓမ္မာ ၉။ ရှုပ်အပြုံးသာသည် ရူပက္ခာနာ၊ စေတာသိုံး ဆတ္တိသာတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာနာ၊ သညာသည် သညာက္ခာနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတာသိုံး စတုတိသာ၊ ဝိဟရစေတာသိုံး ၁၁-ခုသည် သာမှာရက္ခာနာ၊ သဝိတာဘူးအပိတ္တရမိတ် ၉၅-ခုသည် ဝိညာဏာက္ခာနာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အာယဏ် ၁၂။ ရှုပ်အပြုံးသာတို့တွင် စက္ခပသာအသည် စက္ခာယတန်၊ (ပ) ပထဝါ, တေဇ္ဇ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြုဗ္ဗာရုံသည် ဖော်ပြုဗ္ဗာယတန်၊ စေတာသိုံး ဆတ္တိသာ၊ ဝိဟရ ၁၁-ခ၊ အာပေါ်, (ပ) အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရပ် သောင့်သာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် စုံပုံသနမည်၏။

၁၃။ စက္ခပသာအသည် စက္ခာဏာတ်၊ (ပ) ပထဝါ, တေဇ္ဇ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြုဗ္ဗာရုံသည် ဖော်ပြုဗ္ဗာဏ်ဖွေသည် စက္ခာရိညာဏာတ်၊ (ပ) ကာယဝိညာဏ်ဖွေသည် ကာယဝိညာဏာတ်၊ ကြိုင်းသော အပိတ္တာဘူးအပိတ္တရမိတ် ၉၅-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတာသိုံး ဆတ္တိသာ၊ ဝိဟရ ၁၁-ခ၊ အာပေါ်, (ပ) အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရပ် သောင့်သာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် မဗ္ဗာတ်၏။

အမှား။ ။မနောဏာတ် ၁-ပါး မရ၊ ကျေန် ၁၇-ပါး ရ၏။

သာများ ၃။ လောက် အပိတ္တာဘူးအပိတ္တရမိတ် ၃၁-ခ၊ စေတာသိုံး ဆတ္တိသာ၊ လောက်ဝိဟရ ၃-ခ၊ ရှုပ်အပြုံးသာသည် ခုက္ခာသွား၊ နိုဗ္ဗာန်သည် နိုဗ္ဗာသွား၊ မဂ်အပိတ္တာဘူးအပိတ္တရမိတ် ၁၂-ခရှုံးသော သမ္မာဒီဋ္ဌာ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မာစီ၊ သမ္မာအာဒီဝါ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတ်၊ သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ခုနှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသွား၊ ကြိုင်းသော

မင်္ဂလာဖြူဖြို့ ၂၈-၉၊ ဖိုလ်ပိုဒ္ဓရှိခြင် ၃၅-ခုသည် လည်းကောင်း၊ လောကုတ္ထရာ ခုတိယစာနှင့် ၈-ခုပြုရှိသော ဝိစာရစေဘဲ့က် ၈-ခုသည်လည်းကောင်း သွားဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

ထိတ်မှတ်။ သဝိတ္ထာသဝိစာရိတ် ၅၅-ခုပြုရှိသော ဝိစာရစေဘဲ့က် ၅၅-ခုဟု ဆိုအပ်သော ကြိုင်းသော ပရမတ္ထတရားရှိသောကြောင့် သပ္ပဒေသ တိက်။

* * *

၇-ဝိတိသိတ်

ဝိတိသာဂတာ ဓမ္မာ။ သုခသာဂတာ ဓမ္မာ။

ဥပော်သာဂတာ ဓမ္မာ။

ဝိတိသာဂတာ၊ ဝိတိနှင့်တက္ကဖြစ်ကုန်သော, (ပါ) ဝိတိနှင့် ကျေပြီဒ အစ ရှိသော အစမ်းဖြင့် နီးနောကုန်သော, (ပါ) ဝိတိနှင့်တက္က ကျေပြီဒ အစရှိသော အဖြစ်သို့။ ရောက်ကုန်သော။ (ပ)

သုခသာဂတာ၊ သုခဝေဒနာနှင့်တက္ကဖြစ်ကုန်သော, (ပါ) သုခဝေဒနာနှင့် ကျေပြီဒ အစရှိသော အစမ်းဖြင့် နီးနောကုန်သော, (ပါ) သုခဝေဒနာနှင့်တက္က ကျေပြီဒ အစရှိသော အဖြစ်သို့။ ရောက်ကုန်သော။ (ပ)

ဥပော်သာဂတာ၊ ဥပော်သာဝေဒနာနှင့်တက္ကဖြစ်ကုန်သော, (ပါ) ဥပော် ဝေဒနာနှင့် ကျေပြီဒ အစရှိသော အစမ်းဖြင့် နီးနောကုန်သော, (ပါ) ဥပော် ဝေဒနာနှင့်တက္က ကျေပြီဒ အစရှိသော အဖြစ်သို့။ ရောက်ကုန်သော။ (ပ)

* ထဲမပါ။ ။ ဝိတိသာဂုတ်စိတ် ၅၁-၉၊ ဝိတိ၊ ဒေါသ၊ ဗုသာ၊ မစွဲရိယ၊ ကုဋ္ဌဗုဒ္ဓ၊ ဝိစိကိဇ္ဇာကြိုးသော စေတာဘဲ့က် ဆစ္စာလီသ ရ၏။ (၄)
၂။ ၂။ ၃)

ဇေတ်ပါ ဓမ္မထန်းညုဝါ

၂၁

ချွာ ၄။ ဇေတ်သိက် ဆစ္တ္တာလီသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွဲနာ၊
သညာသည် သညာကွဲနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော ဇေတ်သိက် စတုစတ္တာ၊
လီသသည် သဒီရကွဲနာ၊ ပိတိသဟရုတ်စိတ် ရွာ-ခုသည် ပိညာဏကွဲနာ။

အာယတန် ၂။ ပိတိသဟရုတ်စိတ် ရွာ-ခုသည် မနာယတန်၊ ဇေတ်သိက်
ဆစ္တ္တာလီသသည် ဓမ္မဗုပ်တန်မည်၏။

ဘတ် ၂။ ပိတိသဟရုတ်စိတ် ရွာ-ခုသည် မနောဝိညာဏဓတ်၊
ဇေတ်သိက် ဆစ္တ္တာလီသသည် ဓမ္မဓတ်။

သစ္ဌာ ၃။ လောက် ပိတိသဟရုတ်စိတ် ၂၇-ခု၊ လောဘကြော်သော
ဇေတ်သိက် ပွဲစတ္တာလီသသည် ခုကွဲသစ္ဌာ၊ လောဘသည် သမှုဒယသစ္ဌာ၊
မင်္ဂလာတိသဟရုတ်စိတ် ၁၂-ခု၏ရှုံးဖို့ (ပ) သမ္မာသမာဝိဟု ဆိုအပ်သော
သောတာပတ္တိမင် ရှုံးပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တာမင် ရှုံးပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည်
မရွှေသစ္ဌာ၊ ကြွင်းသော မင်္ဂလာတွေဖြုံး ၂၇-ခု၊ ဖို့လိုပါတွေဖြုံး ၃၆-ခုသည်
သစ္ဌာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* ခုတိယပုဒ်။ ။သုခသဟရုတ်စိတ် ၂၃-ခု၊ ဝေဒနာ၊ ဒေါသ၊ ဉာသာ၊
မစွဲရုပ်ယာ၊ ကုဋ္ဌာန္တ၊ ပိတိကိစ္စာကြော်သော ဇေတ်သိက် ဆစ္တ္တာလီသ ရ၏။ (၃၊
၂၊ ၁၊ ၂)

အမှာ။ ။ဝေဒနာတိက် ပထမပုဒ်နှင့် တူ၏။ ခန္ဓာစသည် ဖွဲ့လေ။

* တုတိယပုဒ်။ ။ဥပေကွာသဟရုတ်စိတ် ၉၅-ခု၊ ဝေဒနာ၊ ပိတိ၊ ဒေါသ၊
ဉာသာ၊ မစွဲရုပ်ယာ၊ ကုဋ္ဌာန္တကြော်သော ဇေတ်သိက် ဆစ္တ္တာလီသ ရ၏။ (၃၊
၂၊ ၁၊ ၂)

အမှာ။ ။ဝေဒနာတိက် တုတိယပုဒ်နှင့် တူ၏။ ခန္ဓာစသည် ဖွဲ့လေ။

* * *

ခ-ဒဿနတိ

ဒဿန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။

ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။

နေဝ ဒဿန န ဘာဝနာယ ယဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။

ဒဿန ပဟာတဗ္ဗာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်ကုန်သော။ (ပ)

ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ၊ အထက်မဂ်သုံးခုသည် ပယ်အပ်ကုန်သော။ (ပ)

နေဝ ဒဿန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်ကုန်သည်လည်း မဟုတ်၊ အထက်မဂ်သုံးခုသည် ပယ်အပ်ကုန်သည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော။ (ပ)

ပထမပုဒ်။ ။သောတာပတ္တိမဂ်သည် အကြိုင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ဒီဇိုင်တာသမ္မယုတ်စိတ် ၄-ခ၊ ဂိမ့်ကိုဇာသဟာဂုဏ်စိတ် ၁-ခ၊ မာန၊ ဒေါသ၊ တူသာ၊ မဇ္ဈရီယ၊ ကုဋ္ဌဇာကြိုးသော စေတသိက် ဗျာဝါသ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် တန်ကရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော အပါယဂနိုယဖြစ်သော ဒီဇိုင်တာပိုယုတ်စိတ် ၄-ခ၊ ဒေါသမူဇ္ဈ၊ ဒီဇိုင်၊ ဂိမ့်ကိုဇာကြိုးသော စေတသိက် ပွဲရီသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

ဓမ္မာ ၄။ စေတသိက် သတ္တုလီသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွော့၊ သညာသည် သညာကွော့၊ ဝေဒနာသည့် သညာကွော့မှ ကြိုင်းသော စေတသိက် ပွဲလီသသည် သနီရကွော့၊ အကုသုံးလိုစိတ် ၁၁-ခုသည် ဂိညာဏကွော့။

အာယတန ၂။ အကုသုံးလိုစိတ် ၁၁-ခုသည် မနာယတန၊ စေတသိက် သတ္တုလီသသည် ဓမ္မာယတနမည်၏။

ဓမ္မာ ၂။ အကုသုံးလိုစိတ် ၁၁-ခု လောဘကြိုးသော စေတသိက် ဆွဲသသည် ခုကွေသစ္စာ့၊ လောဘသည် သမှုဒယသစ္စာ့။

ဓာတ်ပါ မူထတန္ဒဗုဒ္ဓဘာသာ

J2

* ခုတိယပုဒ်။ ။သက္ကတိဂါမင်သည် တန့်ကာရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရှို့ရှင်းသော ဒီဇိုကတဝိပွဲယုတိစိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဇ္ဈား။ အနာဂတ်မင်သည် အကြံးမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ကာမရာဂနှင့် သမွုပုယုတ်ဖြစ်သော ဒီဇိုကတဝိပွဲယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဇ္ဈား။ ဒီဇို့၊ ဝိမိဂါလ္လာကြံးသော ဓာတ်သိက် ပွဲခိုသာ။ အရဟတ္ထမင်သည် အကြံးမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရူပရာဂ၊ အရူပရာဂနှင့် သမွုပုယုတ်ဖြစ်သော ဒီဇိုကတဝိပွဲယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဉာဏ်စွဲသဟရှုတ်စိတ် ၁-ခု၊ ဒီဇို့ ဒေါသ၊ ဉူသာ၊ မန္တရိယ၊ ကုက္ခာစွဲ၊ ဝိမိဂါလ္လာကြံးသော ဓာတ်သိက် ကောခိုသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

သွား ၄။ ဓာတ်သိက် ပွဲခိုသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွော့၊ သညာသည် သညာကွော့၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြံးသော ဓာတ်သိက် တော်သသည် သခါရကွော့၊ အကုသိုလ်စိတ် ၇-ခုသည် ဝိညာဏကွော့။

အာယတန် ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခုသည် မနာယတန်၊ ဓာတ်သိက် သတ္တိခိုသသည် ဓမ္မယတန်မည်၏။

မာယ် ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၇-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ ဓာတ်သိက် သတ္တိခိုသသည် ဓမ္မတ်၏။

သစ္စာ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၇-ခု၊ လောဘကြံးသော ဓာတ်သိက် စတုရိသသည် ခုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ။

* ထာတ်ယပုဒ်။ ။ကုသိုလ်စိတ် ကောခိုသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိယာ စိတ် ဝိသ၊ ဓာတ်သိက်အငြေတိသ၊ ရုပ်အငြေခိုသ၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၃)

သွား ၆။ ရုပ်အငြေခိုသသည် ရူပကွော့၊ ဓာတ်သိက် အငြေတိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွော့၊ သညာသည် သညာကွော့၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြံးသော ဓာတ်သိက် ဆတ္တိသသည် သခါရကွော့၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောခိုသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိသသည် ဝိညာဏကွော့၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အရှင်ဓမ္မသာရီဘတ်

အာယတန ၁၂။ ရပ်အဋ္ဌဝိသတို့တွင် စက္ခုပါသာဒသည် စက္ခုယတန၊
(ပ) ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြောရုံသည် ဖော်ပြောယတန၊
ကုသိုလ်စိတ် ကောရီသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိယာစိတ် စီသ၊ စေတသိက်
အင့်တိသ၊ အာပေါ်၊ (ပ) အနိစ္စတာအားဖြင့် သူခုမရပ် သောင့်သ၊ နိဗ္ဗာန်သည်
ဓမ္မပုဂ္ဂန်မည်၏။

၁၈။ ရပ်အဋ္ဌဝိသတို့တွင် စက္ခုပါသာဒသည် စက္ခုမာတ်၊ (ပ)
ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြောရုံသည် ဖော်ပြောမာတ်၊
စက္ခုပိဉာဏ်ဒွေသည် စက္ခုပိဉာဏ်မာတ်၊ (ပ) ကာယဝိဉာဏ်ဒွေသည်
ကာယဝိဉာဏ်မာတ်၊ ပဋိဒ္ဓရဝန္တ်း၊ သမ္မာနိုင်းဒွေသည် မနောမာတ်၊ ကုသိုလ်
စိတ် ကောရီသ၊ ကြွင်းသော ဝိပါက်စိတ် စတုဝိသ၊ ကြွင်းသော ကြိယာစိတ်
ကျောဝိသသည် မနောဝိဉာဏ်မာတ်။ စေတသိက် အင့်တိသ၊ အာပေါ်၊ (ပ)
အနိစ္စတာအားဖြင့် သူခုမရပ် သောင့်သ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မမာတ်။

သွား ၃။ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိသ၊
ကြိယာစိတ် စီသ၊ စေတသိက် အင့်တိသ၊ ရပ်အဋ္ဌဝိသသည် ခုက္ခသွား၊ နိဗ္ဗာန်သည်
နိရောဓသွား၊ မဂ်စိတ်လေးရှုပြရှုသော သမ္မာဒို့၊ (ပ) သမ္မာသမဂ်ဟု ဆိုအပ်သော
သောတာပတ္တိမဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တုမဂ် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည်
မဂ္ဂသွား၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပြု့၏ ၂၉-၃၁၊ ဖိုလ်စိတ္တုပြု့၏ ၃၇-၃၈သည်
သွားဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* * *

၉-ဒသာနဟောတုတိက်

ဒသာနန ပဟာတ္တုဟောတုကာ ဓမ္မာ။

ဘာဝနာယ ပဟာတ္တုဟောတုကာ ဓမ္မာ။

နေဝ ဒသာနန န ဘာဝနာယ ပဟာတ္တုဟောတုကာ ဓမ္မာ။

၈။ မူထတန်းညာ

J9

ဒသနန ပဟာတ္ထဗ္ဗာတုကာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော
ဟိတ်ရှိကုန်သော။ (ပ)

ဘာဝနာယ ပဟာတ္ထဗ္ဗာတုကာ၊ အထက်မဂ် ၃-ခုသည် ပယ်အပ်သော
ဟိတ်ရှိကုန်သော။ (ပ)

နေဝ ဒသနန န ဘာဝနာယ ပဟာတ္ထဗ္ဗာတုကာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်
သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ အထက်မဂ် ၃-ခုသည်
ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော။ (ပ)

* ပထမပုဒ်။ ။သောတာပတ္တိမဂ်သည် အကြံင်းမရှိသောအားဖြင့်
ပယ်အပ်သော ဒီဇိုက်သမ္မယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟရတ်စိတ် ၁-ခု၊
မာန၊ ဒေါသ၊ ဉဲသာ၊ မဇ္ဈိုရု၊ ကုဏ္ဏာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟရတ်စိတ်၌
မောက်ပြုသော စေတသိက် ဟရိသ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် တန်ကရအားဖြင့်
ပယ်အပ်သော အပါယာကမိန့်ယူပြုစ်သော ဒီဇိုက်တိပုံယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဇ္ဈိုး၊
ဒီဇိုး၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြံ့ပြုသော စေတသိက် ပွဲရိသ ရ၏။ (၄၊ J၊ J၊ J)

ဓမ္မ၊ ၄။ စေတသိက် သတ္တိသတိ၊ တွင် ဝေအနာသည် ဝေအနာကျွန်း၊
သညာသည် သညာကျွန်း၊ ဝေအနာ၊ သညာမှ ကြံင်းသော စေတသိက် ပွဲရိသ
သည် သခါရကျွန်း၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခုသည် ဝိညာဏာကျွန်း။

အာယထန ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက်
သတ္တိသသည် ဓမ္မယတန်မည်၏။

၇၁။ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခုသည် မနောက်လာတာတ်။
စေတသိက် သတ္တိသသည် ဓမ္မမာတ်။

သစ္စာ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခု၊ လောဘက်ပြုသော စေတသိက်
ဆွဲသသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ။

* ရုထိယပုဒ်။ ။သကဒါဂါမိမဂ်သည် တန်ကရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော
ရှိရင်းသော ဒီဇိုက်တိပုံယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဇ္ဈိုး။ အနာဂတ်မဂ်သည်

၂၆

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတဲ့

အကြောင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ကာမရာဂနှင့်သမ္မယုတ်ဖြစ်သော ဒီဋီကတိပွဲယုတ်စိတ် င-ခ၊ ဒေါသမူဒွေး၊ ဒီဋီ၊ ဝိစိကိုဇာကြိုးသော စေတသိက် ပွဲပိတ်သာ။ အရဟတ္ထမ်းသည် အကြောင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရုပရာ၊ အရုပရာဂနှင့် သမ္မယုတ်ဖြစ်သော ဒီဋီကတိပွဲယုတ်စိတ် င-ခ၊ ဉာဏ်သဟရှုတ်စိတ် ၁-ခ၊ ဒီဋီ၊ ဒေါသ၊ ဉူသာ၊ မစ္စရိယ၊ ကုလ္လာစွဲ၊ ဝိစိကိုဇာ၊ ဉာဏ်သဟရှုတ်စိတ်၌ မောဟကြိုးသော စေတသိက် ကောဝိသ ရ၏။ (င၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

ဓမ္မ င။ စေတသိက် ပွဲပိတ်သတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်း၊ သညာသည် သညာကွန်း၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် တော်သ သည် သံရကွန်း၊ အကုသိုလ်စိတ် ရ-ခသည် ဝိညာဏာကွန်း။

အာယတာ၍ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ရ-ခသည် မနာယတနာ၊ စေတသိက် ပွဲပိတ်သသည် ဓမ္မယတနမည်၏။

ဓမ္မ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ရ-ခသည် မနာယတနာအတော်။ စေတသိက် ပွဲပိတ်သသည် ဓမ္မဓမ္မ၏။

သစ္စာ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ရ-ခ၊ လောဘကြိုးသော စေတသိက် စတုပိသသည် ခုကွဲသစ္စာ၊ လောဘသည် သမုဒ္ဒသစ္စာ။

* **ထတိယယ့်။** ॥ကုသိုလ်စိတ် ကောဝိသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိုယာ စိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် အငြတ်သ၊ မောဟမူဒွေး၌ မောဟ၊ ရပ် အငြားသ၊ နိုဗာန် ရ၏။ (၁၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၃)

ဓမ္မ ၅။ ရပ်အငြတ်သသည် ရုပကွန်း၊ စေတသိက် အငြတ်သတို့တွင် ဝေဒနာသသည် ဝေဒနာကွန်း၊ သညာသသည် သညာကွန်း၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိသ၊ မောဟမူဒွေး၌ မောဟသသည် သံရကွန်း၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝိသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသသည် ဝိညာဏာကွန်း၊ နိုဗာန်သသည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အထိပ် မုတ္ထတန်ဆောင်

၂၇

အာယတန် ၁၂။ ရုပ်အဖွံ့သတိတွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတန်၊
(ပ) ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲဘရုံသည် ဖော်ပွဲယတန်၊
စေတသိက် အငြတ်သာ၊ မောဟမူဒွေ့၍ မောဟ၊ အာပေါ်၊ (ပ) အနိစ္စတာ
အားဖြင့် သုခုမရုပ် သောင်သာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် မြောယတန်မည်၏။

၁၃။ ၁၃။ ရုပ်အဖွံ့သတိတွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာမာတ်၊ (ပ)
ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲဘရုံသည် ဖော်ပွဲမာတ်၊
စက္ခုပိဉာဏ်ဒွေသည် စက္ခုပိဉာဏ်မာတ်၊ (ပ) ကာယဝိဉာဏ်ဒွေသည်
ကာယဝိဉာဏ်မာတ်၊ ပဋိဓရာဝန္တ်း၊ သမ္မတိဓိုင်းဒွေသည် မနောမာတ်၊ ကုသိုလ်
မိတ် ကျောစိသာ၊ ကြိုင်းသော ဝပါက်မိတ် စတုဝိသာ၊ ကြိုင်းသော ကြိုယာမိတ်
ကျောစိသာသည် မနောဝိဉာဏ်မာတ်။ စေတသိက် အငြတ်သာ၊ မောဟမူဒွေ့၍
မောဟ၊ အာပေါ်၊ (ပ) အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သောင်သာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည်
မြောမာတ်။

၁၄။ သွေ့ ၂။ လောကီကုသိုလ် သတ္တာရသာ၊ လောကီဝပါက် ဟတ္တာရသာ၊
ကြိုယာမိတ် မိသာ၊ စေတသိက် အငြတ်သာ၊ မောဟမူဒွေ့၍ မောဟ၊ ရုပ်အဖွံ့သာသည်
ဒုက္ခသွေ့၊ နိုဗ္ဗာန်သည် နိုဗ္ဗာဝေသွေ့၊ မဂ်မိတ် င-ခုံးရှုံးသော သမ္မတိဓိုင်း၊ (ပ)
သမ္မတာသမားဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တာမဂ်
ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မရွေ့သွေ့။

ကြိုင်းသော မဂ်မိတ္တာဖြို့ ၂၉-၂၊ ဗိုလ်မိတ္တာဖြို့ ၃၇-၃သည် သွေ့ဟူသော
အရေအတွက်မှ လွှာတ်၏။

အမှာ့။ ၂၁။ ဒသသနတိက်နှင့် ဒသသနဟောတုတိက် အရကောက်၊ ခန္ဓာဖွဲ့
စသည် တူပါသည်၊ သိပ်မထူးပါ။

* * * *

၁၀—အာဓယတိမိတက်

အာဓယဂါမိန္ဒာ မဗ္ဗာ။ အပဓယဂါမိန္ဒာ မဗ္ဗာ။

နေဝါစယဂါမိ နာပဓယဂါမိန္ဒာ မဗ္ဗာ။

အာဓယဂါမိန္ဒာ၊ ရတိ၊ ပဋိသန္တာ၍ ရောက်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

အပဓယဂါမိန္ဒာ၊ နိဗ္ဗာန်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

နေဝါစယဂါမိ နာပဓယဂါမိန္ဒာ၊ ရတိ၊ ပဏိသန္တာ၍ ရောက်ကြောင်းလည်း
မဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်းသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်ကုန်သော။ (ပ)

* ပထာမပုဒ်။ ။အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသ၊
စေတသိက် ဒွေပညာသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

သူ။ စေတသိက် ဒွေပညာသတို့ဘွင် ဝေဇာသည် ဝေဇာကွန်း၊
သညာသည် သညာကွန်း၊ ဝေဇာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပညာသ
သည် သခါရကွန်း၊ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသသည်
ပညာကွန်း။

အာဓယတု ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသ
မနာယတနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ မဗ္ဗယတနာ။

တ၏ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသသည်
မနောဝိညာဏာတ၏။ စေတသိက် ဒွေပညာသသည် မဗ္ဗာတ၏။

သူ။ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသ၊
လောဘကြို့သော စေတသိက် ကောပညာသသည် ခုကွသူ။ လောဘသည်
သမုဒယသူ။

* ရတိယပုဒ်။ ။မဂ်စိတ် ၄-၄၊ စေတသိက် ဆဲဦးသရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊
၁)

ဇေတ်ပါ မူထတန်းဆွတ်

JE

ချွှာ င့်။ ဇေတ်သိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွဲ့နာ၊ သညာသည် သညာကွဲ့နာ၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြွင်းသော ဇေတ်သိက် စတုတ္ထိသ သည် သဒီရကွဲ့နာ၊ မဂ်စိတ် င-ခုသည် ဝိညာဏကွဲ့နာ။

အာယတန် J။ မဂ်စိတ် င-ခုသည် မနာယတန်၊ ဇေတ်သိက် ဆတ္တိသ မွောယတန်။

ဘတ် J။ မဂ်စိတ် င-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်။ ဇေတ်သိက် ဆတ္တိသ မွောဓာတ်။

သွေ့သ။ မဂ် င-ခုရှိသော သမ္မာဒီဇို့, (ပ) သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တိမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တာဖူ့ဒို့ ၂၉-ခုသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* ထတိယပိုဒ်။ ပိုပါကမိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြံယာမိတ် ဝိသ၊ ဇေတ်သိက် အဋ္ဌတိသ၊ ရှုပ် အဋ္ဌပိသ၊ နိဗ္ဗာန် ရုပ်။ (၁၁၊ ၁၂၊ ၁၃၊ J)

အမှာ။ ။ချွှာဖွဲ့စသည် ကုသလတိက် တတိယပိုဒ်နှင့် အလုံးစုံ တူ၏။ အရကောက်လည်း တူ၏။

* * *

၁၁-သေကွဲတိတ်

သေကွဲ မွော။ အသေကွဲ မွော။ နေဝသေကွဲနာသေကွဲ မွော။
 သေကွဲ၊ သေကွဲပုဂ္ဂိုလ်ခုန်ယောက်တို့၏ ဥုံးဖြူးဖြူးကုန်သော။ (ပ)
 အသေကွဲ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥုံးဖြူးဖြူးကုန်သော။ (ပ)
 နေဝသေကွဲနာသေကွဲ၊ သေကွဲပုဂ္ဂိုလ်ခုန်ယောက်တို့၏ ဥုံးလည်း
 မဟုတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥုံးလည်း မဟုတ်ကုန်သော။ (ပ)

* ပထမပုဒ်။ ॥အရဟတ္တဖိလိကြိုးသော လောကုတ္တရာစိတ် ဂ-ခ၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ ရ၏၊ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ဓမ္မ။ ၄။ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိသ သည် သခါရက္ခနာ၊ လောကုတ္တရာစိတ် ဂ-ခသည် ဂိညာဏက္ခနာ။

အာယတန် J။ လောကုတ္တရာစိတ် ဂ-ခသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသသည် ဓမ္မယတန်။

၁၁၍ J။ လောကုတ္တရာစိတ် ဂ-ခသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသသည် ဓမ္မဓာတ်။

ဓမ္မ။ ၁။ မဂ်စိတ် ၄-ခုံးရှိုးသော သမ္မာဒိဋ္ဌး၊ သမ္မာသက္ပန၊ (၁) သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ရှုစိပါး၊ ခုနစ်ပါး၊ (၂) အရဟတ္တမဂ် ရှုစိပါး၊ ခုနစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တဒ္ဒါန ၂၉-ခ၊ ဖိုလ်စိတ္တဒ္ဒါန ၃၇-ခသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* ဒုတိယပုဒ်။ ॥အရဟတ္တဖိလိစိတ် ၁-ခ၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ ရ၏၊ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ဓမ္မ။ ၄။ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိသ သည် သခါရက္ခနာ၊ အရဟတ္တဖိလိစိတ်သည် ဂိညာဏက္ခနာ။

အာယတန် J။ အရဟတ္တဖိလိစိတ်သည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသသည် ဓမ္မယတန်။

၁၁၅ J။ အရဟတ္တဖိလိစိတ်သည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသသည် ဓမ္မဓာတ်။

အများ။ ॥သစ္ာတစ်ပါးမှ မရပါ။ အရဟတ္တဖိလိစိတ်နှင့် စေတသိက် ဆတ္တိသလည်း သစ္ာစိမ့်တ်။

ဓာတ်ပါ ရုထတန်အေဒီ

၃၁

၁၂—တရိုက္ခတိတိ

ပရီဖွား မွှာ။ မဟာဂုဏာ မွှာ။ အပွဲမာဏာ မွှာ။

ပရီဖွား၊ နည်းသော အာနုဘော်ရှိကုန်သော။ (ပ)

မဟာဂုဏာ၊ မြတ်သည်၏အဖြစ်ထို့ ရောက်ကုန်သော၊ (ပါ) မြတ်ကုန်သော ဓာနလာသီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရောက်အပ်ကုန်သော။ (ပ)

အပွဲမာဏာ၊ နှင့်ယူဉ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော ရာဂါအရှိသော ဂိုလေသာ တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

* ဝထမပုဒ်။ ။ကာမစိတ် စတုပညာသာ၊ ဓေတသိကို ဒွေပညာသာ၊ ရပ်အငြုပ်သာ ရ၏၊ (၅၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၂၂)

မွှာ ၅။ ရပ် အငြုပ်သာသည် ရုပက္ခနာ၊ ဓေတသိကို ဒွေပညာသာတို့တွင် ဝေဇာသည် ဝေဇာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဇာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော ဓေတသိကို ပညာသာသည် သဒ္ဓရက္ခနာ၊ ကာမစိတ် စတုပညာသာ သည် ပိဿာက္ခနာ။

အယထန ၁၂။ ရပ်အငြုပ်သာတို့တွင် စက္ခပသာဒသည် စက္ခယတန်၊ (ပ) ပထဝါ၊ တေဇဵး၊ ပါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲယတန်၊ ကာမစိတ် ၉၄—ခုသည် မနာယာတန်၊ ဓေတသိကို ဒွေပညာသာသည် မွှာယာတန်။

၁၁။ ရပ်အငြုပ်သာတို့တွင် စက္ခပသာဒသည် စက္ခမာတ်၊ (ပ) ပထဝါ၊ တေဇဵး၊ ပါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲမာတ်၊ စက္ခဝိညာထ်ဒွေသည် စက္ခဝိညာထ်မာတ်၊ (ပ) ကာယဝိညာထ်ဒွေသည် ကာယဝိညာထ်မာတ်၊ ပွဲခွဲရာဝဇ်း၊ သမ္မဝိုင်းခြွေသည် မနောမာတ်၊ ကြိုင်းသောစိတ် ကာမစိတ် ၄၁—ခုသည် မနောဝိညာထ်မာတ်၊ ဓေတသိကို ဒွေပညာသာသည် မွှာမာတ်။

သစ္ာ ၂။ ကာမစိတ် ၉၄—ခု၊ လောဘကြိုင်းသော ဓေတသိကို ကောပညာ သည် ခုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမ္မဒေဝယသစ္ာ။

အရှင်ဓမ္မသာမီဘိဝံသ

* ခတိယပိန္ဒိန္ဒ။ မဟာဂုဏ်စိတ် သတ္တိပါသ၊ စေတသိက် ပဋိတီသ ရ၏၊
(င၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ချွာ ၄။ စေတသိက် ပဋိတီသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာ။
သညာသည် သညာက္ခာ။ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် တေတ္တိသ
သည် သဒီရက္ခာ။ မဟာဂုဏ်စိတ် သတ္တိပါသသည် ဝိညာဉာဏ္ဍာ။

အာယထန J။ မဟာဂုဏ်စိတ် သတ္တိပါသသည် မနာယတနဲ့၊ စေတသိက်
ပဋိတီသသည် ဓမ္မယတနဲ့။

၈၁။ မဟာဂုဏ်စိတ် သတ္တိပါသသည် မနောဝိညာဉာဏာတော်။
စေတသိက် ပဋိတီသသည် ဓမ္မာတော်။

* ထတိယပိန္ဒိန္ဒ။ လောကုတ္တရာစိတ် ရ-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ၊ နိဗ္ဗာန်
ရ၏၊ (င၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

ချွာ ၅။ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာ။
သညာသည် သညာက္ခာ။ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိသ
သည် သဒီရက္ခာ။ လောကုတ္တရာစိတ် ရ-ခုသည် ဝိညာဉာဏ္ဍာ။ နိဗ္ဗာန်သည်
ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အာယထန J။ လောကုတ္တရာစိတ် ရ-ခုသည် မနာယတနဲ့၊ စေတသိက်
ဆတ္တိသသည် ဓမ္မယတနဲ့။

၈၂။ လောကုတ္တရာစိတ် ရ-ခုသည် မနောဝိညာဉာဏာတော်။
စေတသိက် ဆတ္တိသသည် ဓမ္မာတော်။

သစ္ာ J။ နိဗ္ဗာန်သည် နိဗ္ဗာရောသေစ္ာ၊ မိန်စိတ် င-ခုရှိသော သမ္မတို့၊
(ပ) သမ္မာသမာမိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမင် ရှုပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ)
အရဟတ္တမင် ရှုပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မရှုသစ္ာ၊ ကြိုင်းသော မင်စိတ္တာဖို့ ၂၉-၂၁
မိုလ်စိတ္တာဖို့ ၃၇-ခုသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

ဓာတ်ပါ မူထထန်အုပ်

၃၃

၁၃—ပရိတ္တာရမ္မထောက်

ပရိတ္တာရမ္မထောက် မဗ္ဗာ။ မဟာဂုတာရမ္မထောက် မဗ္ဗာ။

အပွဲမှာထာရမ္မထောက် မဗ္ဗာ။

ပရိတ္တာရမ္မထောက်၊ ပရိတ္တတရားလျှင် အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ) ပရိတ္တတရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

မဟာဂုတာရမ္မထောက်၊ မဟာဂုတ်တရားလျှင် အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ) မဟာဂုတ်တရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

အပွဲမှာထာရမ္မထောက်၊ အပွဲမှာထာတရားလျှင် အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ) အပွဲမှာထာတရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

* ဖထမပုဒ်။ ။ပရိတ္တတရားကို မြို့သောအားဖြင့် အာရုံပြုသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဒွေပည်ညာဉ် ၁၀၊ မနောဘတ် ၃-ခ၊ သနီးရထာ ၃-ခ၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခ၊ ဟသိတုဖို့ဖို့စိတ် ၁-ခ၊ ဓေတသိက် တေတ္ထိသာ။

ပရိတ္တတရားကို အာရုံပြုခြင်က် အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသာ၊ မနောဒ္ဓရာဝဇ္ဇား၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခ၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခ၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ အပွဲမညာကြဉ်သော ဓေတသိက် ပညာသ ရ၏၊ (၄၊ ၂၊ ၈၊ ၂)

ဓနာ ၄။ ဓေတသိက် ပညာသတိုတွင် ဓေဒနာသည် ဓေဒနာကွဲနာ၊ သညာသည် သညာကွဲနာ၊ ဓေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော ဓေတသိက် အငြေစတ္တာလိုသသည် သဒ္ဓရကွဲနာ၊ ပရိတ္တာရမ္မထောက်စိတ် ၅၆-ခသည် ဂိညာဏကွဲနာ။

အယထန ၂။ ပရိတ္တာရမ္မထောက်စိတ် ၅၆-ခသည် မနာယတနာ၊ ဓေတသိက်ပညာသသည် မဗ္ဗာယတနာ။

ဓနာ ၈။ စက္ခတ်ညာဏ်ဒွေသည် စက္ခတ်ညာဏာဘတ်၊ (ပ) ကာယိညာဏ်ဒွေသည် ကာယိညာဏကာဘတ်၊ ပဋိရာဝဇ္ဇား၊ သမ္မတို့ပြင်းဒွေသည် မနောဘတ်၊ ကြွင်းသော ပရိတ္တာရမ္မထောက်စိတ် ၄၃-ခသည် မနောဝိညာဏာဘတ်၊ ဓေတသိက် ပညာသသည် မဗ္ဗာဘတ်။

သရာ ၂။ ပရိတ္တရမ္မထဲစိတ် ၆၇-ခု၊ လောဘကြို့သော စေတသိက်
ကျော်ပညာသည် ဒုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမုဒ္ဒယသစ္ာ။

* ခုတိယစိ။ ။မဟာဂူတ်တရားကို မြှေသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော
ဝိညာဆာယတနဲ့စိတ် ၈-ခု၊ နေဝါသညာနာသညာယတနဲ့စိတ် ၈-ခု၊
စေတသိက် တိသာ။

မဟာဂူတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓအသာ၊ မနောဒ္ဓာဝါဒ္ဓး၊
မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြို့ယဲစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညားဖွေ၊ ဝိရတိ၊
အပွဲမညာ ကြို့သော စေတသိက် သတ္တစတ္တာလိုသ ရ၏၊ (၄၊ ၂၊ ၁၊ ၂)

ဓရာ ၄။ စေတသိက် သတ္တစတ္တာလိုသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာ
ကွော၊ သညာသည် သညာကွော၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုးသော စေတသိက်
ပဋိတ္တာလိုသသည် သဒ္ဓရကွော၊ မဟာဂုတ်ရမ္မထဲစိတ် ၃၇-ခုသည် ဝိညာထာ
ကွော။

အာယတနဲ့ ၂။ မဟာဂုတ်ရမ္မထဲစိတ် ၃၇-ခုသည် မနာယတနာ၊ စေတသိက်
သတ္တစတ္တာလိုသသည် ဓမ္မယတနာ။

ဓရာ ၂။ မဟာဂုတ်ရမ္မထဲစိတ် ၃၇-ခုသည် မနောဝိညာဏာတော်၊
စေတသိက် သတ္တစတ္တာလိုသသည် ဓမ္မဇာတ်။

ဓရာ ၂။ မဟာဂုတ်ရမ္မထဲစိတ် ၃၇-ခု၊ လောဘကြို့သော စေတသိက်
ဆစတ္တာလိုသသည် ဒုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမုဒ္ဒယသစ္ာ။

* ထတိယစိ။ ။အပွဲမာထာတရားကို မြှေသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော
လောကုတ္တရာ့စိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တာသာ။

အပွဲမာထာတရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒ္ဓာဝါဒ္ဓး၊ မဟာကုသိုလ် ညာထာ
သမုဒ္ဒယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြို့ယဲညာညာသမုဒ္ဒယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ အဘိညားဖွေ၊
ဝိရတိ၊ အပွဲမညာ ကြို့သော စေတသိက် တေတ္တာသ ရ၏၊ (၄၊ ၂၊ ၁၊ ၂)

ဓေတ်ပါ ရှစ်ထိန္ဒာဝါ

၃၅

သွား ၄။ ဓေတ်သိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊
သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော ဓေတ်သိက် စတု
တိသာသည် သနီရက္ခနာ၊ အပွဲမာဏာရမွှေတဗိုလ် ၁၉-ခုသည် ဂိဉာဏာက္ခနာ။

အာယတန် ၂။ အပွဲမာဏာရမွှေတဗိုလ် ၁၉-ခုသည် မနာယတန်၊
ဓေတ်သိက် ဆတ္တိသာသည် မမွှေယတန်။

ဓရ ၂။ အပွဲမာဏာရမွှေတဗိုလ် ၁၉-ခုသည် မနောဝိဉာဏာပါ။
ဓေတ်သိက် ဆတ္တိသာသည် မမွှေတဗိုလ်။

သွား ၂။ လောက် အပွဲမာဏာရမွှေတဗိုလ် ၁၁-ခု၊ ဓေတ်သိက်
တေတ္တိသာသည် ဒုက္ခသွား၊ မန်စိတ် ၄-ခုရှုံးသော သမ္မာဒီဇိုင်း (ပ) သမ္မာသမ္မာစိဟု
ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တိမဂ် ရှစ်ပါး၊
ခုနှစ်ပါးသည် မရွှေသွား။

**ကြွင်းသော မန်စိတ္တုဖို့၏ ၂၉-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုဖို့၏ ၃၇-ခုသည် သွားဟူသော
အရေအတွက်မှ လွှာတိ၏။**

တိက်မှတ်။ ၂၂ပညာတရားကို မြှေသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော အာကာ
သာနွားယတန်စိတ် ၃-ခု၊ အာကိုဉာဏာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ အဘိဉာဏ်ဒွေမှ
တိစိပါး ရုပစိတ် ၁၉-ခု၊ ဓေတ်သိက် ဟွေတိသာ၊ ပညာတရားကို အာရုံပြုခိုက်
အကုသိုလ်စိတ် ဒွေးသာ၊ မနောဒ္ဒါရာဝဝန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာ
ကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိဉာဏ်ဒွေး၊ ဂိရတိကြိုးသော ဓေတ်သိက် ကျေနပညာသာ၊
ရှုံးအားဖြင့်သာ၊ နိုဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္တတရားရှုံးသောကြောင့်
သပ္ပဒေသိက်။

* * * *

၁၄—ဟိန္ဒထိက်

ဟိန္ဒ ဓမ္မ။ မဏီမာ ဓမ္မ။ ပဏီတာ ဓမ္မ။

ဟိန္ဒ၊ ယုတ်ကုန်သော။ (ပ)

မဏီမာ၊ အလတ်ဖြစ်ကုန်သော။ (ပ) အယုတ်အမြတ်တို့၏အလယ်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

ပဏီတာ၊ မြတ်ကုန်သော။ (ပ)

* ပထယုဒ်။ ။အကုသိလိုတ် ဒ္ဓာသ၊ စေတသိက် သတ္တိသ ရ၏။
(၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂) (“အကုသလာ ဓမ္မ” နှင့် တူ၏)

* ခုတိယုဒ်။ ။လောက်ကုသိလ် သတ္တိရသ၊ လောက်ပိပါက် ဗာတ္တိသ၊ ကြိယာစိတ်ပိသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသ၊ ရုပ်အဋ္ဌပိသ ရ၏။ (၅၊ ၁၊ ၁၊ ၁)

အများ။ ။သံကိလိုပြတ်က် ခုတိယုဒ်နှင့် တူ၏။ ခန္ဓာစသည် ဖွဲ့လေ။

* ထတိယုဒ်။ ။လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသ၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

အများ။ ။သံကိလိုပြတ်က် ထတိယုဒ်၊ ဥပါဒီနှုတ်က် ထတိယုဒ်တို့၏နှင့် တူ၏။

* * *

၁၅—မိန္ဒတ္ထနိယတာ

မိန္ဒတ္ထနိယတာ ဓမ္မ။ သမ္မတ္ထနိယတာ ဓမ္မ။

အနိယတာ ဓမ္မ။

မိန္ဒတ္ထနိယတာ၊ ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ ဂတိ၏
အေားမျှ၍ အကျိုးပေးသည်၏အစွမ်းဖြင့် မြကုန်သော ။ (ပ)

၁၅။ မူထတန်းဆုတ်

၃၇

သမ္မတနိယတာ၊ မဖောက်မပြန်သော သဘောရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏
အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး၏အစွမ်းဖြင့် မြှကုန်သော။ (ပ)

အနိယတာ၊ နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် မမြှကုန်သော။ (ပ)

* ပထမပုဒ်။ ။နိယမမိစ္စာဖို့ကံးအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ဒီပို့ကတသမ္မယုတ်
စိတ် ၄-ခ သတ္တုမကော။ မာန၊ ဒေါသ၊ ဂူသာ၊ မစ္စရှိယ၊ ကုတ္တုစွဲ၊ ဝိစိကိစ္စာ
ကြိုးသော စေတသိက် ကော်သာ။

မာတုယာတက၊ ပိတုယာတက၊ အရဟန္တယာတက၊ လောဟိတ္ထုပါဒက၊
သံယောဒက တည်းဟူသော ပွားနှစ်ရှိယကံးအစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူ
ဒွေ သတ္တုမော၊ ဝိတိ၊ လောသ၊ ဒီပို့၊ မာန၊ ဝိစိကိစ္စာကြိုးသော စေတသိက်
ဗာရိသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

ဓမ္မာ ၄။ စေတသိက် ပွဲရီသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်ာ၊
သညာသည် သညာကွန်ာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် တော်သ
သည် သခါရကွန်ာ၊ အကုသိုလ်စိတ် ၆-ခုသည် ဝိညာဏာကွန်ာ။

အာယတန် ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၆-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက်
ပွဲရီသသည် ဓမ္မာယတန်။

ဓမ္မာ ၂။ အကုသိုလ်စိတ် ၆-ခု၊ လောဘကြိုးသော စေတသိက်
စတုရီသသည် ခုကွာသစ္စာ၊ လောဘစေတသိက်သည် သမုဒ်ယသစ္စာ။

* ခုတိယပုဒ်။ ။မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက်ဆတ္တိသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

အများ။ ။အာစယဂါမိတ်က် ခုတိယပုဒ်နှင့် တူ၏။ ခန္ဓာစသည် ဖွဲ့လေ။

* ထတိယပုဒ်။ ။နိယတမိစ္စာဖို့ကံးအစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒီပို့ကတသမ္မယုတ်
စိတ် ၄-ခု သတ္တုမကော။ မာတုယာတက၊ ပိတုယာတက၊ အရဟန္တယာတက၊

လောဟိတ္ထပါဒက, သံယာဘေဒက တည်းဟူသော ပဋိနန္ဒိယက်၏ အစွမ်းဖြင့်
ပြု၍သော အေါသမူဇ္ဈာ သတ္တာအေမှတ်ပါး (ပထမပုဂ္ဂိုဇ်အရမှတ်ပါးဟု ဆိုလိုသည်)
အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောကိုကုသိုလ် သတ္တာရသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊
ကြိယာစိတ် ဝိသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ် အငြုပ်သ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။ (၅၂
၁၂၊ ၁၈၊ ၃)

ဓမ္မ ၅။ ရပ်အငြုပ်သသည် ရပက္ခနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသတို့တွင်
ဝေအနာသည် ဝေအနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေအနာ၊ သညာမှ
ကြိုင်းသော စေတသိက် ပညာသသည် သဒ္ဓရက္ခနာ၊ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊
လောက်းကုသိုလ် သတ္တာရသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိသသည်
ဝညာဏက္ခနာ။

အာယာတန ၁၂။ ရပ်အငြုပ်သတို့တွင် စက္ခပသာအသည် စက္ခာယတန၊
(၁) ပထဝါ၊ တေဇော၊ ဝိယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲယတန၊
အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောက်းကုသိုလ် သတ္တာရသ၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသ၊
ကြိယာစိတ် ဝိသသည် မနောယတန၊ စေတသိက် ဒွေပညာသသည် ဓမ္မယတန။

၁၁။ ရပ်အငြုပ်သတို့တွင် စက္ခပသာအသည် စက္ခာဓာတ်၊ (၁) ပထဝါ၊
တေဇော၊ ဝိယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲဓာတ်၊
စက္ခိုပိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခိုပိညာဏာဓာတ်၊ (၂) ကာယိုပိညာဏ်ဒွေသည် ကာယ
ဝိညာဏာဓာတ်၊ ပွဲဒ္ဓရာဝန္တး၊ သမွှုဒ်စွဲဦးဒွေသည် မနောဓာတ်၊ အကုသိုလ်စိတ်
ဒ္ဓိဒသ၊ လောက်းကုသိုလ် သတ္တာရသ၊ ကြိုင်းသော ဝိပါက်စိတ် တေဝါသ၊
ကြိယာစိတ် ဝိသသည် မနောဝိညာဏာဓာတ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ အာပေါ်၊
(၂) အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရပ် သောင်သ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္စာ ၃။ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောက်းကုသိုလ် သတ္တာရသ၊ လောကို
ဝိပါက် ဗုတ္တိသ၊ ကြိယာစိတ် ဝိသ၊ လောဘကြိုင်းသော စေတသိက် ကေ
ပညာသ၊ ရပ်အငြုပ်သသည် ခုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသည် သမှုဒယသစ္စာ။

၁၁။ မူထက်နှုန်း

၃၃

နိဗ္ဗာန်သည် နိရောသသစ္ာ၊ ဖိလ်စိတ္တဲ့ပြိုင် ၃၇-ခသည် သစ္ာဟူသော အရေ အတွက်မှ လွှတ်၏။

* * *

၁၁-မရှိရမ္မာထောထိ၏

မရှိရမ္မာထာ ဓမ္မာ။ မရှိဟောတုကာ ဓမ္မာ။

မရှိမိပတိနော ဓမ္မာ။

မရှိရမ္မာထာ၊ မဂ်လျှင်အာရုံရှိကုန်သော။

(ပါ) မဂ်ကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

မရှိဟောတုကာ၊ မဂ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်သော။ (ပ)

(တစ်နည်း) မရှိဟောတုကာ၊ မဂ်နှင့်ယုံုံးသော ဟိတ်ရှိကုန်သော။

(ပါ) မဂ်၌ ဖြစ်ကုန်သော ဟိတ်ရှိကုန်သော။ (ပ)

(တစ်နည်း) မရှိဟောတုကာ၊ မဂ်၌တည်သော ဟိတ်ရှိကုန်သော။ (ပ)

မရှိမိပတိနော၊ မဂ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရမ္မာထာမိပတိပစ္စည်းရှိကုန်သော။

(ပ)

(တစ်နည်း) မရှိမိပတိနော၊ မဂ်ဟု ဆိုအပ်သော သဟာဇာတာမိပတိပစ္စည်းရှိကုန်သော။ (ပ)

(တစ်နည်း) မရှိမိပတိနော၊ မဂ်လျှင် သဟာဇာတာမိပတိပစ္စည်းဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

* ထထမ္မာ၍။ သောတာပတ္တီမဂ်ကို အာရုံပြုသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏
မနေ့ခွဲရာဝစ္စန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏာသမ္မယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကုသိုလ်အဘိဉာဏ်၊
သောတာပတ္တီမဂ်၊ သကဒါဂါမဂ် ၂-ပါးကို အာရုံပြုသော သကဒါဂါမ
ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနေ့ခွဲရာဝစ္စန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏာသမ္မယုတ်စိတ် ၄-ခု၊
ကုသိုလ်အဘိဉာဏ်။

သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂတ်မဂ် ၃-ပါးကို အာရုံပြုသော အနာဂတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနေ့ခွဲရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္မယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကုသိုလ်အသိဉာဏ်။

မဂ်လေးပါးကို အာရုံပြုသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ မနေ့ခွဲရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာ ကြိယာဉာဏသမ္မယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကြိယာအသိဉာဏ်။ ဝိရတိ၊ အာဖမညာ ကြိုးသော စေတသိက် တေတ္ထိသာ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ဓရာ ၄။ စေတသိက် တေတ္ထိသာတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်း၊ သညာသည် သညာကွန်း၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ကေတိသာသည် သဒ္ဓရကွန်း၊ မရှိရမ္မထာစိတ် ၁၁-ခုသည် ဝိဉာဏကွန်း။

အာယတန် ၂။ မရှိရမ္မထာစိတ် ၁၁-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် တေတ္ထိသာသည် ဓမ္မယတန်။

တတိ ၂။ မရှိရမ္မထာစိတ် ၁၁-ခုသည် မနေ့ခိုဉာဏာတော်၊ စေတသိက် တေတ္ထိသာသည် ဓမ္မဓာတ်။

* ပထမယာဇာနည်း၌ ခုထိယုပ်၏အရတား – မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ မရှင် ၈-ပါးကြိုးသော စေတသိက် အဋ္ဌဝိသာ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ဓရာ ၅။ စေတသိက် အဋ္ဌဝိသာတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်း၊ သညာသည် သညာကွန်း၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဆုံးသာ သည် သဒ္ဓရကွန်း၊ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် ဝိဉာဏကွန်း။

အာယတန် ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် အဋ္ဌဝိသာသည် ဓမ္မယတန်။

တတိ ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနေ့ခိုဉာဏာတော်၊ စေတသိက် အဋ္ဌဝိသာသည် ဓမ္မဓာတ်။

အများ။ ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် အဋ္ဌဝိသာသည် သစ္စဝိမှတ်။

၈၁။ ဓာတ်ပါဒ မူထတ္တန့်ဆုံး

၄၃

* ခုတိယပေယာဇာနည်း၌ ခုတိယပိုဒ်၏အရကား -

မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသု ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ဓာတ် ၄။ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာ။ သညာသည် သညာက္ခာ။ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္ထိသု သည် သနီရက္ခာ။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် ဝိညာဉာဏ်က္ခာ။

အေသာတန် ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသုသည် ဓမ္မယတန်။

ဓာတ် ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက် ဆတ္တိသုသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္မာ ၁။ မဂ်စိတ် ၄-ခုမြှင့်ရှိသော သမ္မာဒီဋီး၊ (ပ) သမ္မာသမဂ္ဂလူ ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ရှုပ်ပါး၊ ခန်းပ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တိမဂ် ရှုပ်ပါး၊ ခန်းပ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္မာ၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပြီး ၂၇-ခုသည် သစ္မာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

* တုတိယပေယာဇာနည်း၌ ခုတိယပိုဒ်၏အရကား -

မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ အမောဟာကြိုးသော စေတသိက် ပွဲခိုသု ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

ဓာတ် ၄။ စေတသိက် ပွဲတိသုတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခာ။ သညာသည် သညာက္ခာ။ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် တေတ္ထိသု သည် သနီရက္ခာ။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် ဝိညာဉာဏ်က္ခာ။

အေသာတန် ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ပွဲခိုသုသည် ဓမ္မယတန်။

ဓာတ် ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိက် ပွဲခိုသုသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္ာ ၁။ မဂ်စိတ် ၄-ခုပြရှိသော သဇ္ဈာဒီနှင့်, (ပ) သဇ္ဈာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပဋိမဂ် ခုနစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္ထမဂ် ခုနစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္ထရှိပါ၏ ၂-ခုသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* ပထမယောဇ္ဈာနှင့်နှံး တတိယပိဒ်အရကား -

သောတာပဏ္ဍာမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၄-ခု၊

သကဒါဂါမိမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၄-ခု၊

အနာဂတ်မဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော အနာဂတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၄-ခု၊

အရဟတ္ထမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော ရဟန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကြိယာ ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ပိရတီ, အပွဲမညာကြိုးသော စေတာသိက် တော်းသာ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

သစ္ာ ၄။ စေတာသိက် တော်းသာတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်း၊ သညာသည် သညာကွန်း၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတာသိက် ကေ တီသသည် သဒီရက္ခန္တ၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာ ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၄-ခုသည် ပိညာဏာကွန်း။

အယေသန ၂။ မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၈-ခုသည် မနာယတနာ၊ စေတာသိက် တော်းသာသည် ဓမ္မယတနာ။

အထိ ၂။ မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၈-ခုသည် မနောဂိညာဏာတော်၊ စေတာသိက် တော်းသာသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္ာ ၁။ မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ ဉာဏာသမွုပုတ်စိတ် ၈-ခု၊ စေတာသိက် တော်းသာသည် ခုက္ခသစ္ာ။

အတိပိ မူထတန်းညွှန်

၃၃

အမှာ။ ၂။ မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ ဉာဏာသမ္မယုတ်စိတ် ၈-ခုကို
လောကီ မရှိပါပတ် ၈-ခုဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။

* ခုတိယယောဇ္ဈာန်း၌ ထတိယပိုဒ်၏အရာတား -

မဂ်စိတ်လေးခု၊ ဝိရိယာတပ်ခိုက် ဝိရိယာကြို့သော စေတသိုက် ဟန္တိသာ၊
ဝိမံသတပ်ခိုက် ဝိမံသကြို့သော စေတသိုက် ပွဲတိသာ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

* ထတိယယောဇ္ဈာန်း၌ ထတိယပိုဒ်၏အရာတား -

မဂ်စိတ်လေးခု၊ အမိပတ်တပ်ခိုက် ဝိရိယာဝိမံသလည်း ရ၏။ (၅)
စေတသိုက် ဆတ္တိသာ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၁)

သွား ၄။ စေတသိုက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွေ့နာ၊
သညာသည် သညာကွေ့နာ၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိုက် စတု
တ္ထိသာသည် သဒ္ဓရကွေ့နာ၊ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် ဝိညာဏာကွေ့နာ။

အာယတန် ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိုက် ဆတ္တိသာသည်
မွှာယတန်။

၁၁၁ ၂။ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် မနောဝိညာဏာတော်၊ စေတသိုက်
ဆတ္တိသာသည် မွှာတော်။

သွား ၁။ မဂ်စိတ် လေးခုရှိသော သမ္မာဒီဒီ၊ (ပ) သမ္မာသမ္မာမိဟု
ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ရှုစိပါး၊ ခန်းပိုး၊ (ပ) အရဟတ္တိမဂ် ရှုစိပါး၊
ခန်းပိုးသည် မရှုသွား၊ ကြိုင်းသော မဂ်စိတ္တာဖြို့ ၂၉-ခုသည် သစ္စဝိမှတ်။

* သုံးနည်းထုံးအရ ပေါင်း၌ သွားသည်နဲ့ပဲ

သွား ၄။ စေတသိုက် ဆတ္တိသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွေ့နာ၊
သညာသည် သညာကွေ့နာ၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိုက် စတု
တ္ထိသာသည် သဒ္ဓရကွေ့နာ၊ မရှိပါပတ်စိတ် ၁၂-ခုသည် ဝိညာဏာကွေ့နာ။

၄၄

အရှင်ဓမ္မသာမီဘိဝံသ

အာယတနဲ့ J။ မရှိပါပတိစိတ် ၁၂-ခုသည် မနာယတနဲ့၊ စေတသိက်
ဆတ္ထိသာသည် မွောယတနဲ့။

တထိ J။ မရှိမိပတိစိတ် ၁၂-ခုသည် မနောစိဉာဏာတော်၊ စေတသိက်
ဆတ္ထိသာသည် မွောတော်။

သစ္ာ J။ လောက်မရှိပါပတိစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် တော့ဆိုသာသည်
ဒုက္ခသစ္ာ၊ မင်္ဂလာတိတ် လေးခုရှိသော သမ္မာဒီဇိုင်၊ (ပ) သမ္မာသမာမိဟု ဆိုအပ်သော
သောတာပတ္တမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တမဂ် ရှစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသံသည်
မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြွင်းသော မင်္ဂလာတူဖြိုက် ၂၉-ခုသည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ
လွှတ်၏။

တိက်မှတ်။ မဂ်ကို အာရုံမပြုသော အကုသိုလ်စိတ် ဒီအသာ၊ မနောဒုရာ
ဝဇ္ဇားမှတ်ပါး အဟိတ်စိတ် သတ္တရသာ။ မဟာကုသိုလ် ဉာဏ်ပွဲယုတ်စိတ်
လေးခု၊ မဟာကြိုယာဉာဏ်ပွဲယုတ်စိတ် လေးခု၊ အဘိဉာဏ်ဒွေမှတ်ပါး ရုပ
စိတ် ၁၅-ခု၊ အရှုပ်စိတ် ၁၂-ခု၊ နိုလ်စိတ် လေးခု၊ စေတသိက် ဒွေပဉာဏ်၊
မဂ်ကို အာရုံမပြုရှိရှိ မနောဒုရာဝဇ္ဇား မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမွဲယုတ်စိတ်လေးခု၊
မဟာ ကြိုယာဉာဏသမွဲယုတ်စိတ်လေးခု၊ အဘိဉာဏ်ဒွေ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာ၊
ရှင် အဋ္ဌရိသာ၊ နိုဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္တတရားရှုံးသောကြောင့်
သပ္ပဒေသတိက်။

* * *

၁၇-ဥပ္ပန္နတိ

ဥပ္ပန္န ဓမ္မာ။ အနုပ္ပန္န ဓမ္မာ။

ဥပ္ပန္နတိ ဓမ္မာ။

ဥပ္ပန္န၊ ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါဘိုံး ရောက်ဆဲ
ဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

ဓေတ်ဒီ မူထာန်သုတ

၅၃

အနုပ္ခနာ၊ ဥပါဒ်၊ ဋီး၊ ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီး
လည်း မဟုတ်၊ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်ကုန်သော॥ (ပ)

ဥပါဒီနော၊ ပြီးပြီးသော အကြောင်းတစ်စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်
မချွဲတ်ဖြစ်လတ္ထုကုန်သော॥ (ပ)

* ပထမပုဒ်။ ပစ္စပ္န်ဖြစ်သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတသိကို ဒွေ
ပညာသာ ရှုပ် အငြောင်းသာရ၏။ (၁၂၂၊ ၁၂၃၊ ၁၂၄၊ ၁၂၅)

ဓရာ ၉။ စေတသိကို ဒွေပညာသတိတွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်ာ၊
သညာသည် သညာကွန်ာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိကို ပညာသာ
သည် သာသိရကွန်ာ၊ စိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်သည် ဝိညာဉာဏ်ကွန်ာ။

အာယတန္ ၁၂၂။ ရှုပ်အငြောင်းသတိတွင် စက္ခုပဲသာအသည် စက္ခာယတန္၊
(ပ) ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲယတန္၊
စိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်သည် မနာယတန္၊ စေတသိကို ဒွေပညာသာ အာပေါ့၊
ဗူဗူဗြီ၏၏၊ ပုရိသိ၏၏၊ ဟဒယရှုပ်၊ နိုိတရှုပ်၊ အာဟာရရှုပ်၊ ပရိဇ္ဇဒရှုပ်၊
ကာယဝိညာတ်၊ ဝိုိဝိညာတ်၊ ရူပသာ လဟုတာ၊ မုဒ္ဒတာ၊ ကမ္မာညာတာ၊ ဥပစယ၊
သန္တတ်၊ ရေတာ၊ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် သော်လှသသည် မမှာယတန္။

တတ် ၁၃။ ရှုပ်အငြောင်းသတိတွင် စက္ခုပဲသာအသည် စက္ခာဗာတ်၊ (ပ)
ပထဝီ၊ တေဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲဗာတ်၊
စက္ခိုပိုဗာတ်ဒွေသည် စက္ခိုပိုဗာဉာဏာတ်၊ (ပ) ကာယဝိညာတ်ဒွေသည် ကာယ
ဝိညာဉာဏာတ်၊ ဟွေးရာဝန္တ်၊ သမ္မတို့၏ဒွေသည် မနောဗာတ်၊ ကြိုင်းသောစိတ်
ရှု-ခုသည် မနော်ပိုဗာဉာဏာတ်၊ စေတသိကို ဒွေပညာသာ အာပေါ့၊ ဗူဗူဗြီ၏၏၊
ပုရိသိ၏၏၊ ဟဒယရှုပ်၊ နိုိတရှုပ်၊ အာဟာရရှုပ်၊ ပရိဇ္ဇဒရှုပ်၊ ကာယဝိညာတ်၊
ဝိုိဝိညာတ်၊ ရူပသာ လဟုတာ၊ မုဒ္ဒတာ၊ ကမ္မာညာတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတ်၊ ရေတာ၊
အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် သော်လှသသည် မမှာဗာတ်။

၄၆

အရှင်ဝမ္မသာမိဘီတံ့သ

သစ္ာ ၃။ လောကီစိတ် ကောသီတိ၊ လောဘကြိုးသော စေတသိက် ကောပညာသာ၊ ရှုပ်အငြောင်သာည် ခုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမုဒ္ဓယသစ္ာ၊ မင်္ဂလာစိတ်လေးခုရှိသော သမ္မသာမိတ်၊ (ပ) သမ္မသမ္မမိဟု ဆိုအပ်သော သောတာ ပတ္တိမင် ရှုစိပါး၊ ခန်စိပါး၊ (ပ) အရဟတ္ထမင် ရှုစိပါး၊ ခန်စိပါးသည် မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြိုင်းသော မင်္ဂလာဖြူပြီး ၂၉-၃၊ နိုလ်စိတ္ထပြီး ၃၇-၄သည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* ခုထိယုဇ္ဇိ။ အေနာဂတ်ဖြစ်သော အကုသိုလ် ဒ္ဓိဒာ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝါသာ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသာ၊ စိတ္ထရော် သတ္တရသာ၊ ဉာဏ်ရော် ပန္နရသာ၊ အာဟာရရော် ရှုဒ္ဓသ ရဲ၏။ (၅၊ ၇၊ ၈၊ ၃)

ချာ ၅။ တိရော်သည် ရှုပက္ခနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခနာ၊ သညာသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြိုင်းသော စေတသိက် ဟညာသသည် သပါရက္ခနာ၊ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒာ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝါသာ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသာသည် မနာယတနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသာ၊ အာပေါ်၊ အာဟာရရော်၊ ပရိဇ္ဇ္ဇဒရော်၊ ကာယဝိညာတ်၊ ဝစီဝိညာတ်၊ ရှုပသာ လဟုတာ၊ မှုဒ္ဓတာ၊ ကမ္မညာတာ၊ ဉာဏ်သာ၊ သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် ၁၀-၉၊ ၁၂-၄သည် မောယတနာ။

စာတိ ၈။ တိရော်တို့တွင် ရှုပါရုံသည် ရှုပဓရတ်၊ (ပ) ပထဝ်၊ တေဇ္ဇ၊ ပိုယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြာရုံသည် ဖော်ပြာယတနာ၊ အကုသိုလ် ဒ္ဓိဒာ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝါသာ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသာသည် မနာယတနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသာ၊ အာပေါ်၊ အာဟာရရော်၊ ပရိဇ္ဇဒရော်၊ ကာယဝိညာတ်၊ ဝစီဝိညာတ်၊ ရှုပသာ လဟုတာ၊ မှုဒ္ဓတာ၊ ကမ္မညာတာ၊ ဉာဏ်သာ၊ သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရှုပ် ၁၀-၉၊ ၁၂-၄သည် မောယတနာ။

စာတိ ၈။ တိရော်တို့တွင် ရှုပါရုံသည် ရှုပဓရတ်၊ (ပ) ပထဝ်၊ တေဇ္ဇ၊ ပိုယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပြာရုံသည် ဖော်ပြာဓရတ်၊ ပဋိရှုပါရာဝန္တားသည် မနောဓရတ်၊ အကုသိုလ် ဒ္ဓိဒာ၊ ကုသိုလ်စိတ် ဝိသာသည် မနောဓရတ်၊ ကြိုယာစိတ် ကောဝါသာ၊ ကြိုယာစိတ် ဝိသာသည် မနောဓရတ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသာ၊ အာပေါ်၊ အာဟာရရော်၊ ပရိဇ္ဇဒရော်၊ ကာယဝိညာတ်၊ ဝစီဝိညာတ်၊ ရှုပသာ လဟုတာ၊

အတိပိ မူထတ်နဲ့လျှင်

၂၇

မုဒ္ဓတာ၊ ကမ္မညာတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိဂုံတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် ၁၀-၉၊ ၁၂-၉သည် မွောတ်။

သွား ၉။ အကုသိလိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ လောကိကုသိလိတ် သတ္တာရသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ လောဘကြို့သော စေတသိက် ကောဟညာသ၊ တိဇ်ရုပ်သည် ခုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမုပယသစ္ာ၊ မိန်စိတ်လေးခုရှိသော သမ္မဒီဒြေ၊ (ပ) သမ္မဒီသမာစိဟု ဆိုအပ်သော ဓာတ်ပတ္တိမ် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ (ပ) အရဟတ္တုမ် ရှုစ်ပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မရှုသစ္ာ၊ ကြို့သော မ်ိုင်စွာဖြင့် ၂၉-၉၊ ထိလိစွာဖြင့် ၃၇-၉သည် သစ္ာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

* အတိယုဒ်။ ॥အနာဂတ်ဖြစ်သော ဝိပါကီစိတ် ဆတ္တိသ၊ စေတသိက် အဌာတ်သ၊ ကမ္မဇူးရုပ် ဝီသ ရ၏။ (၅၊ ၁၁၊ ၁၇၊ ၁)

ဓား ၉။ ကမ္မဇူးရုပ် ဝီသသည် ရုပက္ခစ္ာ၊ စေတသိက် အဌာတ်သတို့တွင် ဝေအနာသည် ဝေအနာက္ခစ္ာ၊ သညာသည် သညာက္ခစ္ာ၊ ဝေအနာ၊ သညာမှ ကြို့သော စေတသိက် ဆတ္တိသသည် သခါရက္ခစ္ာ၊ ဝိပါကီစိတ် ဆတ္တိသသည် ပိညာဏက္ခစ္ာ။

အာယတန္တ ၁၁။ ကမ္မဇူးရုပ်ဝီသတို့တွင် ဓက္ခုပသာဒသည် ဓက္ခုယတန္တ၊ (ပ) ကာယပသာဒသည် ကာယာယတန္တ၊ ရုပ်ရုံသသည် ရုပ်ယတန္တ၊ ဓန္တရုံသသည် ဓန္တယတန္တ၊ ရသာရုံသသည် ရသာယတန္တ၊ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွားရုံသသည် ဖော်ပွားယတန္တ၊ ဝိပါကီစိတ် ဆတ္တိသသည် မနာယတန္တ၊ စေတသိက် အဌာတ်သ၊ အာပေါ်၊ ဓာတ္တိဇ်၊ ပုရိသိဇ်၊ ဟဒယရုပ်၊ ဒိရိတရုပ်၊ အာဟာရရုပ်၊ ပရိဒ္ဓဒဒရုပ်၊ ဥပစယ၊ သန္တတိ အားဖြင့် (တစ်နည်း) ရေတာ၊ အနိဂုံတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် ၉-၉၊ ၁၁-၉သည် မောယတန္တ။

အတ် ၁၃။ ကမ္မဇူးရုပ်ဝီသတို့တွင် ဓက္ခုပသာဒသည် ဓက္ခုမတတ်၊ (ပ) ကာယပသာဒသည် ကာယာတ်၊ ရုပ်ရုံသသည် ရုပ်မတ်၊ ဓန္တရုံသသည် ဓန္တမတ်၊ ရသာရုံသသည် ရသာမတ်၊ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွား

ရုသည် ဖော်မွဲစာတ်၊ စက္ခတိညာထိန္ဒသည် စက္ခတိညာထာစာတ်၊ (ပ) ကာယိညာထိန္ဒသည် ကာယိညာထာစာတ်၊ သမ္မတိရှိုင်းန္ဒသည် မနောစာတ်၊ ကြုံင်းသောစိတ် ပိပါက်စိတ် စတုရိသသည် မနောရိညာထာစာတ်၊ စေတာသိက် အင့်တိသာ၊ အာဖို， (ပ) ဉာဏ်၊ သန္တတိအားဖြင့် (တစ်နည်း) ဇရတာ၊ အနိဂုတာအားဖြင့် သူခုမရုပ် ၉-၂， ၁၁-၃သည် ဓမ္မစာတ်။ (သုဒ္ဓဓမ္မ မရ)

သစ္ာ ၁။ လောကီဝိပါက် ဟတ္ထိသာ၊ စေတာသိက် ဟွောတိသာ၊ ကမ္မဒ ရုပ်ရိသသည် ဒုက္ခသစ္ာ၊ စိုလ်စိတ္တာဖြင့် ၃၇-၃သည် သစ္ာဟူသော အရေ အတွက်မှ လွှတ်၏။

ထိတ်မထိ။ ။နိုဗ္ဗန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြုံင်းသော ပရမတ္တတရားရှိသော ကြောင့် သပ္ပဒေသတိက်။

* * *

၁—အတိတာထိတ်

အတိတာ ဓမ္မ။ အနာဂတာ ဓမ္မ။ ဖွံ့ဖြိုးနာ ဓမ္မ။

အတိတာ၊ အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

အနာဂတာ၊ အနာဂတ်ဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

ပစ္စာနာ၊ ပစ္စာဖြစ်ကုန်သော။ (ပ)

* ပထေစုနှုန်း။ ။အတိတ်ဖြစ်သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတာသိက် ဒွေဟညာသာ၊ ရုပ်အင့်တိသာ ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၃)

* ဓထတိယနှုန်း။ ။အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတာသိက် ဒွေဟညာသာ၊ ရုပ်အင့်တိသာ ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၃)

* ဓထတိယနှုန်း။ ။ပစ္စာဖြစ်ဖြစ်သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတာသိက် ဒွေဟညာသာ၊ ရုပ်အင့်တိသာ ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၈၊ ၃)

အမှာ။ ॥ခွဲ၊ အာယတန္တ၊ တဝ်ဖွဲ့လေ။ သစ္စာဖွဲ့ နိဗ္ဗာန်မရသော
ကြောင့် နိရောဓသစ္စာ မရ။

* * * *

၃၉—အတိတာရမွှုထတ္တ

အတိတာရမွှုထတ္တ မွှာ။ အနာဂတာရမွှုထတ္တ မွှာ။

ပစ္စာဖွဲ့ရမွှုထတ္တ မွှာ။

အတိတာရမွှုထတ္တ၊ အတိတ်တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။

(ပါ) အတိတ်တရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

အနာဂတာရမွှုထတ္တ၊ အနာဂတ်တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။

(ပါ) အနာဂတ်တရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

ပစ္စာဖွဲ့ရမွှုထတ္တ၊ ပစ္စာဖွဲ့တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။

(ပါ) ပစ္စာဖွဲ့တရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

* ထထဇုန်။ ॥အတိတ်တရားကို ပြသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော
ဂိဉာဏ္ဍာယတန်စိတ် ၃-၃၊ နေဝါယဉ်၊ နာသဉာဏ်တန်စိတ် ၃-၃၊
စေတသိက် တိသာ၊ အတိတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒီရာတစွ်း၊ ကာမ
ကေ တစ်ဗုယ်တိ ၃၊ တဒါရိ ကောဒသ၊ အသိဉာဏ်ဇွဲ၊ ဝိရတိ၊ အပွဲဉာဏ်
ကြုံသော စေတသိက် သတ္တစတ္တာလီသ ရ၏၊ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

ချာ ၄။ စေတသိက်သတ္တစတ္တာလီသတို့တွင် စေအနာသည် စေအနာကွဲ။
သဉာဏ်သည် သဉာဏ်ကွဲ။ စေအနာ၊ သဉာဏ်မှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပဋိဓတ္တာ
လီသသည် သပါရကွဲ။ အတိတာရမွှုထတ္တစိတ် ၄၉-ခုသည် ဂိဉာဏ်ကွဲ။

အာယတန္တ ၂။ အတိတာရမွှုထတ္တစိတ် ၄၉-ခုသည် မနှယတန္တ၊ စေတသိက်
သတ္တစတ္တာလီသသည် မွှာယတန္တ။

၁၁၌ ၂။ အတိတာရမ္မတေစိတ် ၄၉-ခုသည် မနောပိဉာဏ်တတ်၊ စေတသိက် သတ္တာစတ္တာလီသသည် ဓမ္မတော်။

၁၁၍ ၂။ အတိတာရမ္မတေစိတ် ၄၉-ခု၊ လောဘကြိုးသော စေတသိက် ဆစတ္တာလီသသည် ခုက္ခသစ္စ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စ။

* ၁၃၈ ၂။ အနာဂတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒါရာဝဇ္ဇား၊ ကာမ ကေ တစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒါရု ကောဒသ၊ အဘိဉာဏ်ဖွေ၊ အပွဲမဉာဏ်ဖြုံသော စေတသိက် ပဉာဏ် ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၂၊ ၂)

၁၁၅ ၂။ စွဲ ၄။ စေတသိက် ပဉာဏ်တို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်၊ သဉာဏ်သည် သဉာဏ်ကွန်၊ ဝေဒနာသဉာဏ်မှ ကြိုင်းသော စေတသိက် အငြေစတ္တာ လီသသည် သခါရကွန်၊ အနာဂတ်ရမ္မတေစိတ် ၄၈-ခုသည် ဝိဉာဏ်ကွန်။

၁၁၆ ၂။ အနာဂတ်ရမ္မတေစိတ် ၄၈-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက် ပဉာဏ်သသည် ဓမ္မယတန်။

၁၁၇ ၂။ အနာဂတ်ရမ္မတေစိတ် ၄၈-ခု၊ လောဘကြိုးသော စေတသိက် ကျိနပဉာဏ်သသည် ခုက္ခသစ္စ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စ။

* ၁၃၉ ၂။ ပစ္စဗွန်တရားကို မြေသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဖွေ ပစ္စဗွန် ၁၀၊ မနောတတ် ၃-ခု၊ ဆန္ဒ၊ ပိတိ၊ ပိရိယကြိုးသော စေတသိက် ၁၀-ခု၊ ပစ္စဗွန်တရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒါရာဝဇ္ဇား၊ ကာမတစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒါရု ကောဒသ၊ အဘိဉာဏ်ဖွေ၊ အပွဲမဉာဏ်ဖြုံသော စေတသိက် ပဉာဏ် ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၁၊ ၂)

၁၁၈ ၂။ စွဲ ၅။ စေတသိက် ပဉာဏ်တို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွန်၊ သဉာဏ်သည် သဉာဏ်ကွန်၊ ဝေဒနာသဉာဏ်မှ ကြိုင်းသော စေတသိက် အငြေစတ္တာ လီသသည် သခါရကွန်၊ ပစ္စဗွန်ရမ္မတေစိတ် ၅၆-ခုသည် ဝိဉာဏ်ကွန်။

အထိန် မူလတန်နှုပ်

၅၁

အာယတန် J။ ပစ္စဗြိုဏ်ရမ္မတန်တိတ် ၅၆-ခုသည် မနာယတန်၊ စေတသိက်
ပညာသသည် မွေးယတန်။

အာတီ ၈။ ပစ္စဗြိုဏ်ရမ္မတန်တိတ် ၅၆-ခုသည် မနောဂိုညာသရာတ်၊
စေတသိက် ပညာသသည် မွေးတာတ်။

အာဇာ J။ ပစ္စဗြိုဏ်ရမ္မတန်တိတ် ၅၆-ခု၊ လောဘကြိုင်သော စေတသိက်
ကျေနပညာသသည် ဒုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္ာ။

ထိတ်မှတ်။ ပညာတ်တရားကို မြှေသောအာဖြင့် အာရံပြုသော အာကာ
နွဲဗုယတန်တိတ် ၃-ခု၊ အာကိုညာဗုယတန်တိတ် ၃-ခု၊ အာဘိညာဗြှုံးမွေးမှတ်ပါး
ရုပ်တိတ် ၁၅-ခု၊ စေတသိက် ပုဂ္ဂတ်သာ၊ ပညာတ်တရားကို အာရံပြုခိုက် အကုသိုလ်
စိတ် ဒ္ဓာဒသ၊ မနောဒ္ဓာဝန္တန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိုယာစိတ်
၈-ခု၊ အဘိညာဗြှုံးမွေး၊ ဝိရတိကြိုင်သော စေတသိက် ကျေနပညာသ၊ အပုမှာဏာ
တရားကို မြှေသောအားဖြင့် အာရံပြုသော လောကုတ္ထာရှိစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက်
ဆတ္ထီသ၊ အပုမှာဏာတရားကို အာရံပြုခိုက် မနောဒ္ဓာဝန္တန်း၊ မဟာကုသိုလ်
ညာသမွုပ်တိစိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိုယာညာသမွုပ်တိစိတ် ၄-ခု၊ အာဘိညာဗြှုံး
မွေး၊ ဝိရတိ၊ အပုမညာကြိုင်သော စေတသိက် တော်းသ၊ ရှုပ်အားဖြုတ်သ၊ နိုဗ္ဗာန်ဟု
ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရားရှိသောကြောင့် သပ္ပဒေသတိက်။

* * *

J-အော်တွေ့တိ

အော်တာ မွေး။ ဗဟိဒ္ဓာ မွေး။ အော်တွေ့ဗဟိဒ္ဓာ မွေး။

အော်တာ၊ အော်တွေ့သစ္ာနှုန်းမြှုပ်ကုန်သော။ (ပ)

ဗဟိဒ္ဓာ၊ ဗဟိဒ္ဓာသစ္ာနှုန်းမြှုပ်ကုန်သော။ (ပ)

အော်တွေ့ဗဟိဒ္ဓာ၊ အော်တွေ့သစ္ာနှုန်း၊ ဗဟိဒ္ဓာသစ္ာနှုန်းမြှုပ်ကုန်သော။ (ပ)

၁၂

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတေသန

* စသမန်။ ॥အဇူးတွေသာန္တနှင့် ပြို့သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတာသိက် ဒွေပညာသာ၊ ရှင်အငြောင် ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁)

အရှုံး။ ॥ခန္ဓာ၊ အာယတန်၊ တ၏၌၌၊ လွယ်ပြီ၊ သွားဖွံ့ဖြိုး နိဗ္ဗာန်မရ သောကြောင့် နိရောသသွား မရ။

* ဂတ်ယမ်း။ ॥အဇူးတွေသာန္တနှင့် ပြို့သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတာသိက် ဒွေပညာသာ၊ ရှင်အငြောင် ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၄)

* ထတ်ယမ်း။ ॥အဇူးတွေသာန္တနှင့် ဗဟိုဒွေသာန္တနှင့် နှစ်ပါးပြု ပြို့သော စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတာသိက် ဒွေပညာသာ၊ ရှင်အငြောင် ရ၏။ (၅၊ ၁၂၊ ၁၄)

* * *

၂၁-အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ

အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ မမွား။

ဗဟိုဒွေသာရမ္မဝတီဘ မမွား။

အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ မမွား။

အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ၊ အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ အာရုံရှုကုန်သော။

(၁။) အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

ဗဟိုဒွေသာရမ္မဝတီဘ၊ ဗဟိုဒွေသာရမ္မဝတီဘ အာရုံရှုကုန်သော။

(၁။) ဗဟိုဒွေသာရမ္မဝတီဘ အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ၊ အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

(၁။) အဇူးတွေသာရမ္မဝတီဘ အာရုံပြုကုန်သော။ (ပ)

အေသိပါ မူထတ္ထန္တဝါ

၅၃

* ပထမပုဒ်။ ။အဇူးတွေတရားကို မြှေသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဝိညာဉာဏ်ယတန်စိတ် ၃-ခု၊ နေစသညာနာသညာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိကို တို့သာ အဇူးတွေတရားကို အာရုံပြုခိုက် ကာမစိတ် စတုပညာသာ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ တူသဲသာ၊ အပွဲမညာကြိုးသော စေတသိကိုကျွန်ုပညာသာ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၈၊ ၂)

ဓရာ ၄။ စေတသိကို ကျွန်ုပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွေ့နာ၊ သညာသည် သညာကွေ့နာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိကို သတ္တုစတ္တာ လိသသည် သခါရကွေ့နာ၊ အဇူးတွေရမွှေးနှစ်တရားကို ၆၂-ခုသည် ဝိညာဉာဏ်နာ။

အာယာတရာ ၂။ အဇူးတွေရမွှေးနှစ်တရားကို ၆၂-ခုသည် မနာယတနာ၊ စေတသိကို ကျွန်ုပညာသသည် မမွှေးယတနာ။

စာတိ ၈။ စက္ခတိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခတိညာဏာတ်၊ (ပ) ကာယ ဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏာတ်၊ ပဋိဒွေရာဝန်း၊ သမွှင်ချိုင်းဒွေသည် မနောဘတ်၊ ကြွင်းသေားနှစ်တရားကို ၄၃-ခုသည် မနောဝိညာဏာတ်၊ စေတသိကို ကျွန်ုပညာသသည် မမွှေးဘတ်။

သရာ ၂။ အဇူးတွေရမွှေးနှစ်တရားကို ၆၂၊ လောဘကြိုးသော စေတသိကို အငြေစွာလိသသည် စုက္ခတိသရာ၊ လောဘသည် သမှုဒယသရာ။

* ရတီယပုဒ်။ ။ပဟိဒွေတရားကို မြှေသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော အဘိညာဉ်ဒွေမှတ်ပါး ရုပ်စိတ် ၁၉-ခု၊ အာကာသာနွေးယတန်စိတ် ၃-ခု၊ လောက္ခတွေရုပ်စိတ် ၈-ခု၊ စေတသိကို အငြေစွာသာ၊ ပဟိဒွေတရားကို အာရုံပြုခိုက် ကာမစိတ် စတုပညာသာ၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ မစွဲရိယကြိုးသော စေတသိကို ကေပညာသ ရ၏။ (၄၊ ၂၊ ၈၊ ၃)

ဓရာ ၄။ စေတသိကို ကေပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွေ့နာ၊ သညာသည် သညာကွေ့နာ၊ ဝေဒနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိကို ကျွန်ုပညာသသည် သခါရကွေ့နာ၊ ပဟိဒွေရမွှေးနှစ်တရားကို ၈၀-ခုသည် ဝိညာဉာဏ်နာ။

အာယတန ၂။ ဗဟိုဒ္ဓရမ္မဏေစိတ် ၈၀-သည် မနာယတန၊ စေတသိကို
ကျော်ပညာသသည် ဓမ္မယတန။

အထိ ၈။ စက္ခတိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခတိညာဏေဓာတ်၊ (ပ) ကာယ
ဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏေဓာတ်၊ ပဋိဒ္ဓရာဝဇ္ဇား၊ သမ္မတိဓိုင်းဒွေသည်
မနောဓာတ်၊ ကြွင်းသောစိတ် ဗဟိုဒ္ဓရမ္မဏေစိတ် ၆၇-သည် မနောဓာတ်၊
စေတသိကို ကောပညာသသည် ဓမ္မဓာတ်။

အဖွဲ့ ၃။ လောကိုဗဟိုဒ္ဓရမ္မဏေစိတ် ၇၂-ခု၊ လောဘကြိုင်သော
စေတသိကို ပညာသသည် ဒုက္ခသစ္ာ၊ လောဘသည် သမ္မဒုယသစ္ာ။ မဂ်စိတ်
၄-ခုပြုရှိသော သမ္မဒါနီ၊ (ပ) သမ္မသမ္မမိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမ်
ရှုစိပါး၊ ခုစိပါး၊ သကာဒါဒိမ်ရှုစိပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ အနာဂတ်ရှုစိပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊
အရဟတ္တမ်ရှုစိပါး၊ ခုနှစ်ပါးသသည် မဂ္ဂသစ္ာ၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တပြုခိုင် ၉၉-ခု၊
ဖိုလ်စိတ္တပြုခိုင် ၃၇-ခုသည် သစ္စရိမ်တ်။

* ထတိယုန်။ အာဇာတ္တတရား၊ ဗဟိုဒ္ဓတရားကို အာရုံပြုခိုင် ကာမစိတ်
စတုပညာသ၊ အဘိညာ်ဒွေ၊ တူသာ၊ မထွေးယ၊ အာဇာတ္တ၊ ကြိုင်းသော စေတသိကို
အာဇာတ္တလိုသရေး။ (၄၊ ၂၊ ၈၊ ၂)

ဓမ္မ ၄။ စေတသိကို အာဇာတ္တလိုသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာကွော၊
သညာသသည် သညာကွော၊ ဝေဒနာသညာ၊ သညာမှကြွင်းသော စေတသိကို ဆစွာ
လိုသသသည် သခါရကွော၊ အာဇာတ္တဗဟိုဒ္ဓရမ္မဏေစိတ် ၅၆-သည် ဝိညာဏာကွော။

အာယတန ၂။ အာဇာတ္တဗဟိုဒ္ဓရမ္မဏေစိတ် ၅၆-သည် မနာယတန၊
စေတသိကို အာဇာတ္တလိုသသသည် ဓမ္မယတန။

အထိ ၈။ စက္ခတိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခတိညာဏေဓာတ်၊ (ပ) ကာယ
ဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏေဓာတ်၊ ပဋိဒ္ဓရာဝဇ္ဇား၊ သမ္မတိဓိုင်းဒွေသည်
မနောဓာတ်၊ ကြွင်းသောစိတ် အာဇာတ္တဗဟိုဒ္ဓရမ္မဏေစိတ် ၄၃-ခုသည် မနော
ဝိညာဏာဓာတ်၊ စေတသိကို အာဇာတ္တလိုသသသည် ဓမ္မဓာတ်။

သစ္စာ J။ အန္တာတ္ထပဟိဒ္ဒရမ္မဏီတ် ၅၆-ခါ၊ လောဘကြံ့သော
စေတသိက် သတ္တစတ္တာလီသသည် ခုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ။

ထိတ်မှတ်။ ။အာကိုဉာဏာယတန်စီတ် ၃-ခါ၊ စေတသိက် တီသ၊
ထိအာကိုဉာဏာယတန်စီတ်၏ အာရုံဖြစ်သော နတ္တီဘောပည်ကို အာရုံပြနိုင်
အကုပိုလီလီတ် ၇-ခါ၊ မဇ္ဈာဒီရာဝရွန်း၊ ယဘာကုပိုလီလီတ် ၈-ခါ၊ ယဘာကြံ့ယာ
စီတ် ၉-ခါ၊ အသိဉာဏ်ဒွေး၊ ဝိရတီ၊ အပူမဉာဏာ၊ ဂူသသာ၊ မစ္စရိယကြံ့သော
စေတသိက် ဟွေစတ္တာလီသ၊ ရုပ်အဋ္ဌာရီသ၊ နိမ္မာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြိုင်းသော
ပရမတ္တတရားရှိသောကြောင့် သပ္ပဒေသတ်ကို။

* * *

JJ-သနိဒဿနထိတ်

သနိဒဿနသပ္ပါးယာ ဓမ္မာ။ အနိဒဿနသပ္ပါးယာ ဓမ္မာ။
အနိဒဿနအပ္ပါးယာ ဓမ္မာ။

သနိဒဿနသပ္ပါးယာ၊ မြင်ခြင်းနှင့်လည်းတက္ခ ထိပါးခြင်းနှင့်လည်း တက္ခ[း]
ဖြစ်ကုန်သေား။ (ပါ) မြင်အပ်သည်၏အဖြစ်နှင့်လည်းတက္ခ ထိပါးတတ်သည်၏
အဖြစ်နှင့်လည်း တက္ခဖြစ်ကုန်သေား။ (ပါ) မြင်အပ်သည်နှင့်လည်းတက္ခ
ထိပါးတတ်သည်နှင့်လည်း တက္ခဖြစ်ကုန်သေား။ (ပ)

အနိဒဿနသပ္ပါးယာ၊ မြင်ခြင်းမရှိ၊ ထိပါးခြင်းနှင့်တက္ခ ဖြစ်ကုန်သေား။
(ပါ) မြင်အပ်သည်၏အဖြစ် မရှိ၊ ထိပါးတတ်သည်၏အဖြစ်နှင့် တက္ခဖြစ်ကုန်သေား။
(ပါ) မြင်အပ်သည်မရှိ၊ ထိပါးတတ်သည်နှင့်တက္ခဖြစ်ကုန်သေား။ (ပ)

အနိဒဿနအပ္ပါးယာ၊ မြင်ခြင်းလည်းမရှိ၊ ထိပါးခြင်းလည်း မရှိကုန်သေား။
(ပါ) မြင်အပ်သည်လည်း မရှိ၊ ထိပါးတတ်သည်လည်း မရှိကုန်သေား။ (ပါ)
မြင်အပ်သည်လည်း မရှိ၊ ထိပါးတတ်သည်လည်း မရှိကုန်သေား။ (ပ)

၅၆

အရှင်ဓမ္မသာမီဘိဝံသ

- * ထတ္ထမပုဒ်။ ။ရပါရံ ရ၏။ (ရုပ္ပတ္တနာ၊ ရုပ္ပယတနာ၊ ရုဟရတ်၊ ခုက္ခသစ္စ)
- * အထိယပုဒ်။ ။ရပါရံကြိုးသော ဉာဏ်ရိကရပ် ကောဒသ ရ၏။ (၁၉၁၉၊ ၁၉၁၈၊ ၁၉၁၇)

အာယတနာ ၉။ ဉာဏ်ရိကရပ် ကောဒသတို့တွင် စက္ခုပုသာဒသည် စက္ခုယတနာ၊ (ပ) ကာယပသာဒသည် ကာယတနာ၊ သဒ္ဓိရိသည် သဒ္ဓိယတနာ၊ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓယတနာ၊ ရသာရုံသည် ရသယတနာ၊ ပထဝီ၊ တေဇ္ဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲယတနာ။

၁၀။ ဉာဏ်ရိကရပ် ကောဒသတို့တွင် စက္ခုပုသာဒသည် စက္ခု စတ်၊ (ပ) ကာယပသာဒသည် ကာယစတ်၊ သဒ္ဓိရိသည် သဒ္ဓိစတ်၊ ဂန္ဓာရုံ သည် ဂန္ဓိစတ်၊ ရသာရုံသည် ရသိစတ်၊ ပထဝီ၊ တေဇ္ဇာ၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖော်ပွဲရုံသည် ဖော်ပွဲစတ်။

- * ထထိယပုဒ်။ ။စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ သူခုမ ရှုပ် သောင်သ၊ နိုဗ္ဗာန် ရ၏။ (၅၂၊ ၂၁၊ ၈၊ ၄)

အွာ ၅။ သူခုမရပ် သောင်သသည် ရုပ္ပက္ခနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ တို့တွင် ဝေအနာသည် ဝေအနာက္ခနာ၊ သညာသသည် သညာက္ခနာ၊ ဝေအနာ၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပညာသသည် သခါရက္ခနာ၊ စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀-သည် ပိညာဏက္ခနာ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွှတ်၏။

အာယတနာ ၂။ စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀-သည် မနာယတနာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ သူခုမရပ် သောင်သ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မယတနာ။

၁၁။ စက္ခုပိညာဏ်ဒွေသသည် စက္ခုပိညာဏ်စတ်၊ (ပ) ကာယ ပိညာဏ်ဒွေသသည် ကာယပိညာဏ်စတ်၊ ပဋိရာဝန္တ်၊ သမ္မဇို့ရို့ဒွေသသည် မနောစတ်၊ ကြွင်းသောစိတ် ၇၆-ခုသည် မနောပိညာဏ်စတ်၊ စေတသိက် ကောပညာသ၊ သူခုမရပ် သောင်သ၊ နိုဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မစတ်။

ဇေတ်မှုထတ်န္တာဝါ

၁၇

သစ္စာ ၄။ လောကီစိတ် ကောသီတိ၊ လောဘကြည်သော ဇေတ်သီက်
ကောပညာသု၊ သူရှုမရှု သော်လျှော် ခုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသည် သမ္မဒယသစ္စာ၊
နိဗ္ဗာန်ယည် နိဗ္ဗာန်ယည် ၍ မင်္ဂလာ ၄-ခုရှုသော သမ္မဒအိမ့် (ပ) သမ္မဒသမာမိဟု
ဆိုအပ်သော သောဘပတ္တိမင်္ဂလာ ရှုပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ သကာဒါဂိမ်္မာ ရှုပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊
အနာဂတ် မင်္ဂလာရှုပါး၊ ခုနှစ်ပါး၊ အရဟတ္တုမင်္ဂလာ ရှုပါး၊ ခုနှစ်ပါးသည် မရသစ္စာ၊
ကြွင်းသော မင်္ဂလာတ္ထာဖို့ ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

တိကမာတိကာ အရကောက်ပြီး၏။

* * *

တိကမာတိကာ အရှိုး (တိက်အရေအတွက်)

၁။ ကုသလာ၊ သူခါနှင့်၊ ဝိပါက၊ ဥပါဒက်၊ သံကိစ္စက်၊ ဂိတ်ပါ၊
ပိတိငယ်၊ ဒ၊ ဒါနှင့်၊ အာစဟာ၊ သေက္ခာတဲ့၊ ဟောမြှုမှန်စ္စာ။
ပရီတ္ထာ၊ အာရမ္မာဏာ၊ ဟီနော၊
မိ၊ မ၊ ဉာပနှင့်၊ အသီတု၊ အန္တာ၊ နိုင်း၊ တွေးသီသဘာ။

(ထိန္တည်း) တိကမာတိကာ အရှိုး (တိက်အရေအတွက်)

၂။ ကု၊ ဝော၊ ဝိ၊ ဉာ၊ ဖိ၊ ဥ၊ ဖက်လို့၊ သံ၊ တက်၊ နှင့် ဝိ၊ ဒ၊ ဟော၊
အာ၊ သေက်တွင် ပ၊ နှစ်ခါး၊ ဟောမှုမသေ့။
ဟီ၊ မိ၊ မ၊ ဉာပန္တာ၊ တိနှစ်တွေ့ အဖော်ဒွေး။
သ၊ တတ်နှင့် ဗာပိတိက်ကို၊ ခဲကြော်လို့တွေး။

အရှင်ဓမ္မသာမီဘဝံသ

သိတေသန၊ ပည့်

နုဟော တသ္ထ၊ ဘဂဝတော့ အရဟောတော့ သမ္မာသမ္မာဒ္ဓသ္ထသ္ထ။

မှတ်တော်မည်ပြုလောင်း

“မှတ် ပြယာတီ မှတ်ကာ”။

ယာ တန္ထိ၊ အကြောင်ပါဌိသည်။ မှတ် ပိယ၊ အမိန့်တူ၏။ လူတိ
တသ္ထ၊ ထိုကြောင့်။ သာ တန္ထိ၊ ထိုပါဌိသည်။ မှတ်ကာ၊ ၏။

အဘယ်သို့၊ အမိန့် တူသနည်း။ (ရှစ်ထုတ်)

အမိသည် သားကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ မှတ်ကာသည်လည်း နိဇ္ဈာသကို
ဖြစ်စေတတ်သည်။ ဤသို့ တူသတည်း။ (ပရီဟာရီမူ)

ထိုကြောင့် ....

ရိမတိဝိဇ္ဇာဒနီ၍ .... “မှတ်ကာတီ ဥပဒ္ဒသော၊ သော ဟိ နိဇ္ဈာသ
ပဒါန အနန္ဒမာနေ ဦးတူတွော မှတ် ပိယတီ မှတ်ကာတီ ရွှေတီ” မိန့်သည်။

ရနုယာလက္ခာရှုပြုလည်း ....

“မှတ် ပိယတီ မှတ်ကာ။ ယထာ ပုဂ္ဂာ မှတ်တော့ ပဘဝန္တိ၊ ငံ
နိဇ္ဈာသပဒါန ဥပဒ္ဒသတော့ ပဘဝန္တိ။ တသ္ထာ မှတ် ပိယတီ မှတ်ကာတီ
ရွှေတီ” မိန့်သည်။

တစ်နည်းကား – မှတ်ကာ ပိယတီ မှတ်ကာ။ ယာ တန္ထိ၊ သည်။
မှတ်ကာ ပိယ၊ ပြောင်းနှင့် တူ၏။ လူတိ တသ္ထာ၊ ကြောင့်။ သာ တန္ထိ၊
သည်။ မှတ်ကာ၊ ၏။

အဘယ်ကြောင့် ပြောင်းနှင့် တူသနည်း။ (ရှစ်ထုတ်)

ပြောင်းသည် လယ်၊ ကန့်၊ ချောင်း စသည်သို့ ဝင်တတ်သည်။ မှတ်ကာ
သည်လည်း နိဇ္ဈာသသို့ အနက်အားဖြင့် သက်ဝင်တတ်သည်။ ဤသို့တူသတည်း။

ဒေတာမြတ်စွဲများ

၃၃

တစ်နည်းကား .... မြောင်းသည် လယ်, ကန်, ချောင်း စသည်နှင့် စပ်၍
ဖြစ်သည်။ မာတိကာသည်လည်း နိဇ္ဈာသနှင့် အနက်အားဖြင့် စပ်၍ဖြစ်သည်။
ဤသို့ တူသတည်း။ (ဤကား ... ဆရာတော်တို့ ဝါဒတော်တည်း)။

ဤနှစ်ကပ်တွင် ရှေး၌ မာတုပုစ် ကပစွဲည်း၊ ယဒနုပုပွဲ-ဖြင့် သက်, ဘူး
လာ၊ ‘ပဋိဘာဂက္ဗိုတသညာနာကဗျာအတွေသု ကပစွဲယော’ဟု ရှုပါနီ၌ ဆို၏။
ဘူးကပစွဲည်းသက်သော်လည်း သုတေသနီးလေးသုတေတွင် တစ်သုတေသုတိဖြင့်
သက်စကောင်း၏။ နောက်၌ကုန်ကား သုတေသနီးဖြင့် အပစွဲည်းသာ၊ ဥပမာ=တွို့တိ
ချုပ်း။

အထက်၌ မယ်တော်ဖြစ်ဖူးသော သန္တုသိတန်တိသားအများရှိသော ဆိုရှု၌
သာကေကား “အရှုပုပတ္တိ ပန် ပုရိသာသာဝေန ရတ္တာ”။ (ထောက်အငြေကထာ)

အရှုပုပတ္တိ ပန် နတ်ပြည့်၌ ဖြစ်ခြင်းကိုကား။ ပုရိသာသာဝေန၊ ယောကျား၏
အဖြစ်ဖြင့်။ ရတ္တာ၊ ဆိုအပ်၏။ (ဤကား အနက်)

မစုသာရတ္တိပနိုင်ကား ‘ဤကဲ့သို့ တစ်ပါးသော အငြေကထာ၊ နှိုကာတိ၌
မလော့၊ သရိုပုသာလည်း မဝင်။ ရှေးခုတောင်းလည်း မရှိ။ ဓမ္မတာလည်း
မဝင်’ ဆိုသော်။

‘မာတေဝါယွော’ဟု အသိဓမ္မဝတာရှိုကာ၌ လာသည်။

‘သန္တုသိတအေဝယွော’ဟု ဓမ္မပဒအငြေကထာ၌ လာသည်၊ ဤသို့ စသော
အငြေကထာ နှိုကာ လာသည်ကို မမြင်၍သာ ဆိုလေသည်၊ ယူဖွယ်မရှိ။

တိကမာတိကာ၊ ခုကမာတိကာ နှစ်ပါးတွင် တိကမာတိကာကို အဘယ့်
ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဟောလေသနည်း။ (စုစု)

‘သခုခုဟာထော အပွဲသောဒတာ စ တိကာ ဝေ ပုံမံ ရတ္တာ’ ယူလွယ်
သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခုက်ကား ၁၀၀၊ တိက်ကား ၂၂-သာဖြစ်၍ နည်း
သော အပြားရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ဟောသည်ဟုလို ပရိဟာရမှု၊ (အနု
နှိုကာ)

၁—ကုသထတိက်

တိက် (၂၂)တိက်တို့တွင် ကုသလတိက်ကို ရှေးဦးစွာ အဘယ့်ကြောင့် ဟောသနည်း။ (စုဒ်)

‘တောသူ ပန် သဗ္ဗာသရဲ့ဟာ အသက်ရ အာဖိကလျာဏာဘဝန် ပဋိမံ ကုသလတ္ထိက် ရှုတွေ’ = အလုံးခုံသော ပရမတ္ထတရားကို သီမီးမိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကုသိလ် အကုသိုလ် အများကတ္ထု၏ ဖရောမယ်က် အမြား အနား ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဟောတော်မူသည် ဟူလို့။ (အနုတိကာ)

တစ်နှည်းကား =

‘ကိုဋီ တအည်တိကာနဲ့ သုခဂ္ဂဟဏာတော့’ = ကုသလတိက်ဖြစ် တစ်ပါး တိက်တို့ကို ယူလွှာပ် သီမီးသည်းလွှာပ်သောကြောင့် ဟောသည် ဟူလို့။ (အနုတိကာ)

ကုသလတိက်တွင်လည်း ကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာ အဘယ့်ကြောင့် ဟောသနည်း။ (စုဒ်)

‘ကုသလတ္ထိကေပါ စ ပဋိနဲ့ ပါသံသ ဉာယ ဟိတာဘာဝတော့ ကုသလာ ဓမ္မာ ပဋိမံ ရတ္ထာ’ = သုခဝိပါကလက္ခဏာရှိရကား မြတ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ချီးမှမ်းအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တင့်တယ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ လောက်လောက္ဂတ္ထာရာစီးပွားကို ဆောင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဟောတော်မူသည် ဟူလို့ ပရိဟာရ်မူ့။ (အနုတိကာ)

ယင်းအမြားမဲ့ အကုသိုလ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောသနည်း။ (စုဒ်)

‘တပွဲ့ပက္ခတ္ထာ တအနှစ်ရဲ့ အကုသလာ’ = ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် ဟူလို့ ပရိဟာရ်မူ့။ (အနုတိကာ)

ယင်းအမြားမဲ့ အများကတ္ထု အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူသနည်း။ (စုဒ်)

‘တဒုသပုပိပရီတသဘာဝ၊ တဒနနိရု အမျာကတာ စုတ္တာ’ = ကုသိလ်
အကုသိလ် ၂၀-ပါးမှ ပြန်သောသဘောရှိသောကြောင့် ဟူလို ပရီဟာရ်မူ။
(အနုတိကာ)

တစ်နည်းကား – ကုသိလ်ကား အသောဒ၊ အကုသိလ်ကား အာဒီနဝ၊
အမျာကတာ၌ နိဗ္ဗာန်ကား နိသုရဏာတည်း။ ဤသို့ အသောဒ၊ အာဒီနဝ၊
နိသုရဏာ အစဉ်အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူသည်။ (အနုတိကာ)

တစ်နည်းကား – ပညာရှိပရီလိုကိုသည် ကုသိလ်၌ တည်၍ အကုသိလ်
ကို စွဲနှင့် အရဟတ္ထိလ် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှာ်ပြုကုန်ရကား ဤသို့သော
ပဋိပတ္တိအစဉ်အားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ (အနုတိကာ)

ဤကုသလတိကို၌ သေက္ခတိက်ဝယ် ပထမ ခုတိယပိုင်ကို ပယ်၍ ‘နေဝ
သေက္ခနာသေက္ခ ဓမ္မာ’ ဟောတော်မူပြန်သကဲ့သို့ ‘နေဝကုသလ နာကုသလာ
ဓမ္မာ’ ဟု ထတိယပိုင်ကို အသာယုံကြောင့် ပထမ ခုတိယကို ပယ်၍ ဟောတော်
မမူလေသနည်း။ (စုစုထုတ်)

သေက္ခသော အသေက္ခသောရှိသော တရားသည် တစ်စုံတစ်ခုသော
အကြောင်းကြောင့် မိမိသော့ဖြင့် မဟောအပ်သော မည်သည် မရှိပြီ။ ဤကဲ့သို့
ကုသလတိကို၌ မဟုတ်ချေ။ ဤကုသား ကုသိလ် အကုသိလ်သောရှိသော
တရားတို့သည် အရဟတ္ထိလ်ဖြစ်သည့်ကာလ မိမိတို့သော့ဖြင့် မဟောအပ်
ကုန်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ဤအတွေးကို ပြလို၍ ဟောတော်မမူသည်။ (ပရီဟာရ်)

ဤမ ပန် ကုသလာကုသလသဘာဝ ၃၀ ဓမ္မာ အန္တဖလွှာတ္ထိယာ၊ တထာ
န မျာကရထိယာ ဟောနှီးတို့ ဤမသုသ ဂိသောသသ ဒီပနတ္တာ အမျာကတာတိ
စုတ္တာ။ (အနုတိကာ)

ကုသိလ် အကုသိလ်ကံသည် အရဟတ္ထိလ်ကို ရသောသူအား ကြံယာ
အရှုံး တည်သည်ဖြစ်၍ မိမိသောအားဖြင့် မဟောအပ်ပြီဟူလိုသည်။ ခဲ့ခဲ့
စာသ်တို့ မသိနိုင်ရာ။

၆၂

အရှင်ဓမ္မသာမီဘိဝံသ

ထို့ကြောင့် ဥပဒါပတ္ထာသ အဋကထာ ဒက္ခိဏဝိဘဂ်သုတ်အဖွင့်
‘ဒီတေသနတေန ကတာကမ္မာ ပန နိမ္မန်ရာဂတ္ထာ ကုသလံ ပါ အကုသလံ ပါ
ဟောတိ၊ ကြိယာဗြာနဲ့ တိုင်း’ ဖိန့်ပြီ。

တစ်နည်းကား – ‘နေဝကုသလာ နာကုသလာ’ဟူသည်၏၏ အမျာကတာ
ဟူသည်ကား သဒ္ဓာသ ပြားသည်။ အနက်တူပါသနည်း။ ထို့ကြောင့် မဟော
လေသည်။

ဝစ်မတ္ထာ ၃၀ ပါ တူဒီ နာနာကရင် အမျာကတာ နေဝကုသလာ
နာကုသလာတိ။ (အနုတ္ထကာ)။

* * *

J-ဆောင်ရွက်

ကုသလတိက်၏အပြားမဲ့၍ ဝေအနာတိက်ကို အဘယ်ကြောင့် ဟောတော်
မူသနည်း။

ကုသလတိက်ဖြင့် သရိုဟ်အပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် အမျာကတာ
တရားတို့၏ ဖြစ်သင့်သည်အားလော်စွာ သုခသမ္မယုတ္ထာ၊ ဒက္ခိဏမ္မယုတ္ထာ၊ အဒက္ခိ
မသုခသမ္မယုတ္ထာအပြားကို ပြောတော်မူလိုသောကြောင့် ဟောတော်မူသည်။ (ဤနည်း
ချည်း တစ်တိက်နှင့်တစ်တိက် တစ်ခုက်နှင့်တစ်ခုက် အကြားအကြားကို ယူလေ)

အဝယပါနဲ့ အနေကသေးတံတာ ဒသသနတ္ထာ တိကန္တရဇ်သနာ။ (အနုတ္ထကာ)

အဝယပါနဲ့ အစိတ်တရားတို့၏။ အနေကသေးတံတာ၊ များသောအပြား
ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဒသသနတ္ထာ၊ ပြခြင်းအကျိုးစွာ။ တိကန္တရဇ်သနာ၊ တိက်
တစ်ပါးကို ဟောခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၅။

ဝေအနာတိက်၍ ဝေအနာကို အဘယ်ကြောင့် သုံးဖုန်လုံးဘို့ မသွင်း၊ တိက်
မှတ်ထုတ်ရသနည်း။

အထိမီ မှုထတန်ဆုဒ်

၆၃

ဝေဒနာယ ဟူသော သဟာဒီယောဂန္ဓိယျဉ်ရာ သမ္မယုတ္တာ အရ သဟာဒီ
ယောဂဝါ ဝေဒနာ မရကောင်းသောကြောင့်တည်း။ ဝေဒနာ တစ်ပါးတည်းသာ
ဖြစ်၍ ဝေဒနာနှင့်ယျဉ်သော ဝေဒနာတစ်ခု မရကောင်းသောကြောင့်ဟူလို့။

ဒေါသ၊ ဘုသာ စသည်ကို ကြော်ရသည်ကား မိမိတို့နဲ့ရာစိတ် မရကောင်း
သောကြောင့်တည်း။ (ဤနည်းအတူ အရာခံပါမ်း ယူလေ။)

ဝေဒနာနှင့်ယျဉ်သော ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ဝည်တိဇ္ဈကိုလည်း ကောက်
စရာ ကောင်းပါ၏၊ အဘယ့်ကြောင့် မကောက်ပါသနည်း။

သံယုတ္တာသာ မဟောမျှ၍ ကျွေ့ပါဒ၊ ကောနိရောခ၊ ကောလမ္မထ၊ ကေ
ဝတ္ထကဗုဟု ဆိုအပ်သော သမ္မယောဂအပြားကို ပြောတ်သော ပ-သဒ္ဓနှင့်ယျဉ်၍
သမ္မယုတ္တာ-ဟု ဟောတော်မူပြန်သောကြောင့် မကောက်ရသည်။ ပကာရထူ
အေတက ပ-သဒ္ဓဖြင့် ရပ်တို့၏ သမ္မယောဂလက္ခဏာ အပြည့်အစုံ မရကောင်း
ရကား ရပ်တို့ကို စင်စေသည်။

‘ကျွေ့ပါဒီဒို့ ဝသန သမ္မယောဂဇ္ဇာ ဂုဏ္ဍာ’ ဤသို့ ရပ်တို့ကို စင်
စေလို၍ အမြှကာထာဆရာလည်း မိန့်ပြီ။

ဤဝေဒနာတိက်ကို သမ္မယောဂဇ္ဇာ ဂုဏ္ဍာ -

အနိုင်းသော ဖအ ဝဏ္ဏာ၊ ပါက္ခရုပု နိုင်းသော ဖအီ။

ပါကျို ထသာမုဒီယော ထီ၊ အညာညာဖောက္ခက္ခထီ။

* ဟူသည်နှင့်အညီ ရွတ်၍ မဖြော်ပါ တစ်လုံးတစ်လုံးသော ဝဏ္ဏသည် အက္ခရာ
မည်၏။ အက္ခရာအပေါင်းသည် ပုဒ်မည်၏။ ပုဒ်အပေါင်းသည် ပါကျမည်၏။
ယင်းသို့သောကြောင့် ဤတိက်တွင် သုံးပါကျ၊ တစ်ပါကျ၍ လေးပုဒ်၊ ဤသို့
ဖြစ်ရကား ၁၂-ပုဒ်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သုံးပုဒ်လုံးပုဒ်ရှိသော ဝေဒနာ
သဒ္ဓဖြင့် ဆိုလေသနည်း။

အက္ခရာသမူဟာပုဒ်၊ ပဒသမူဟာပုဒ်အားဖြင့် နှစ်ပါးတို့တွင် ပဒသမူဟာပုဒ်ကို
ဤပုဒ်ရည်၍ ဆိုပါသည်ဟု ဖြော်။ ထို့ကိုပုဒ်တို့တွင် ‘ပုရိသော’စသော အက္ခရာ

၆၄

အရှင်မွ္ဂာနီဘိဝံသ

အပေါင်းသည် အကုရာသမူဟာဖုဒ်မည်၏။ ‘ပုဂ္ဂိသော ဂ္ဂုတ္တ’စသည် ပါကျကား ပဒေမူဟာမည်၏။

ထို့ကြောင့် မူလနိုက်၌ ‘အမိပ္ပါတွေ့ကာရွှေ့ မကသော ပဒေမူဒါယသာ ပဒေ့ရွှေ့ ပဇ္ဇာတိ အဝယ့်ဆိုယတိ တောနာတိ ဟို ပဒ်’ ဖိန့်ပြု။

အနုနိုက်၌လည်း ‘တောန ပါကျံ ဣခဲ ပဒ်နှင့် ရှေ့နှင့် ဒသသတိ’ ဖိန့်ပြု။

ဤသဗ္ဗာလဒ္ဓနမတိက် ဆိုရာကား အဝယုရှုပ္ပါတာအားဖြင့်လည်း ငရှတ်၊ ပိတ်ချင်း၊ လော့ပြုး၊ အတိပြုလိုလိုသော မကြိတ်မိ အဓိတ်စိတ်ဖြစ်သော ဆေး အမှန်၌ တင်စား၍ အဝယုရှုပ္ပါတာအားဖြင့် ‘သမဲ စုစွဲ’ ဆိုလေသကဲ့သို့ အဓိတ် စိတ် ပထမပဒေ၊ ဒုတိယပဒေ၊ တတိယပဒေ၌သာ ဝေဒနာသဒ္ဓရှိသည်ကို ထိုသုံးပုံ၌ တို့၏အပေါင်းတိကို၍ အဝယုရှုပ္ပါတာအားဖြင့် တင်စား၍ ဝေဒနာတိက်ဟု ခေါ်အပ်သောကြောင့် သဗ္ဗာလဒ္ဓနမတိက် ဆိုပါသတည်း။

ထို့ကြောင့် အနုနိုက်၍ -

‘သဗ္ဗာလဒ္ဓနဟော ဟောတိ အဝယုဝမွ္ဂာနာပိ သမူဒါယသာ အပဒီသိတွေ့တောာ့၊ ယထာ သမဲ စုစွဲနှင့်’ ဖိန့်ပြု။

အဝယုရှုပ္ပါတာကား ဉာဏ် ဆယ်ပါးမှလည်းကောင်း၊ ခုခြားပါးမှလည်းကောင်း အလွတ်တည်း။

အဝယုဝ ပဝတ္ထာ သော၊ တိုဟာဇာ သမုပ္ပါယ ကတောာ့။

ထံ ယထာ ၈။ သမဲ စုစွဲ။ သမ္မတွေ့အဝယ် မထံ။

ဤ အလိနိုင်ထာကို ရှု၍ သိရာ၏။

* * * *

၃-ပါကတိက်

ပါကတိက်တွင် ပထမပုဒ်၌ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရကား ကမ္မဇရုပ်လည်း ဝင်ကောင်းပါ၏ ဟူ၏းအံး။

အတိမိ ဓမ္မထတ်ဆုတ်

၆၅

မုချာအကျိုးဖြစ်သော နှစ်ပိုက်သာ ဝိပါကဝေါဟာရကို ရသင့်သည်၊ အကျိုးသာမန်ဖြစ်သော ကမ္မဇာဂျိကား မသင့်၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မဇာဂျိကို သွင်း၍ မကောက်ရလေသည်။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမှုကား သလေးစသော မျိုးကြောင့် ဖြစ်လျှင်မှလည်း အရှင်၊ အညွှန်၊ အရိုး၊ ပင်စည်တို့သည် အကြောင်းမျိုးနှင့် မတူသောကြောင့် ဝိပါကဝေါဟာရကို မရလေကုန်ဆိုသကဲ့သို့ အကြောင်း ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ တို့နှင့် အရှုပမွှေ၊ သာရမွှေထာ စသည်နှင့် မတူသောကြောင့် ကမ္မဇာဂျိရသည် ဝိပါကဝေါဟာရကို မရ၊ မျိုးနှင့်တူသော အသီးအနှစ်တို့သာ ဝိပါကဝေါဟာရကို ရလေကုန်သကဲ့သို့ အကြောင်းကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့်ကုသိုလ် ဝိပါကဝေါဟာရကို ရလေသတည်း။

ထို့ကြောင့် အန္တကတ္တာ၌ - 'အညာမညာပိသီဇာန်' ကုသလာကုသလာန် ပါကာတိ ဝိပါကာ၊ အရှုပမွှေနမေတာ 'အမိဝစ်နံ' မိန့်သည်။

မူလနှီကာ၌လည်း 'ယထာ သာလီပါအေဒီနံ' စသည်ဖြင့် ယခင်ဆိုခဲ့ပြီးသော ဥပမာကို အောင်ပြီ။

နှီကာကျော၌လည်း 'ကုသလာကုသလကမ္မသမုပ္ပါနာနှစ် ကမ္မတ္ထာရပါန် နထို ဝိပါကဝေါဟာရော့ဟု ဂိန့်ပြီ။'

ဥပါဒီနှီတိက်၌ကား အဘယ်ကြောင့် ကောက်ရလေသနည်း ဟူဌားအံး။ ဝိပါကသဒ္ဓကား မုချာအကျိုး၌သာ ဖြစ်သည်။ ဥပါဒီနှီသဒ္ဓကား မုချာအကျိုး၊ သာမန်အကျိုး နှစ်ပါး၌ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကောက်ရလေသတည်း။

* * *

၄-ဥပါဒီနှီတိ

ဥပါဒီနှီတိက် ပထမဖွံ့ဖြိုးကမ္မဇာဂျိ ဝိသ ဟူသောကား သရှိဟ်၌ ဆိုသော ကောန် ၉-၃၊ အနေကန် ၉-၇၌ ဥပစာ၊ သန္တတိ နှစ်ခုကို ထည့်၍ ဝိသဖြစ်၏။

ခုတိယပိန္ဒြ တိရောင် သတ္တရသ ဟူသော်ကား သရှိဟိန္ဒြ ဆိုသော ဂိဉာဏ်ဒွေ သဒ္ဓလဟုတာဒီတ္ထယ အစိနိဇ္ဈာဂရပါ ၈-၉၊ အာကာသမာတ် ဤ (၁၅)ခုမြဲ ဥပစယ သန္တတိ နှစ်ခုကို ထည့်၍ သတ္တရသ ဖြစ်သတည်း။ တိရောင်ဟူသည်ကား မိတ္ထဒ ဥပုဒ္ဓ၊ အာဟာရဒ ဟူလိုသည်း။

ပထမပုဒ်၌ ကမ္မဇရပ်သို့ ခုတိယပိန္ဒြ တိရောပ်သို့ ဥပစယ သန္တတိကို အဘယ့်ကြောင့် သွင်းရသနည်း။

‘လက္ခဏာရူပါနီ န ကုတောစီ အယ္ထိ’ဟု စတုပောင် မဟုတ်ကြောင်းကို သရှိဟိန္ဒြ ဆိုသည် မဟုတ်လော ဟူ၏အံ့။

ရုပကဏ္ဍရူပါဒိတော်၌ ဟောတော်မူသည်ကို စွဲ၍ ရပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းလေးပါးတို့၏ သတ္တိမျာပါရ မြင်မိုးမိကာလ ဖြစ်ခဲ ရပ်တို့၏ ဖောက် ပြန်ခြင်းသတောအားဖြင့် ရသင့်သော ပရီယာယ်နှင့်အညီ သွင်းရသည်။ သရှိဟိ နှင့်ကား စင်စစ် မရသင့်သည်ကို ရည်သည် ဟူရှာ၏။

ထို့ကြောင့် နှိုကာကျို စသည့် -

‘ပါငြွ ကုတောစီ အတတ္ထီ၊ အတိယာ ပရီယာယတော’ဟု မိန့်ပြီ။

ပါငြွ၊ ရုပကဏ္ဍရူပါဒိတော်၌။ အတိယာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိ၏၊ ကုတောစီ၊ တစ်စုတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့်။ အတတ္ထီ၊ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို။ ပရီယာ ယတောာ၊ ပရီယာယအားဖြင့်။ ဥွှေ့တံ့မူပြီ။

ဥပါဒိန္ဒြပါဒီနိယတ္ထိကော အာရမ္မဏကရဏဝသန တဏ္ဍာဒီဇိုဟိ ဥပေတေန ကမ္မဇာ အာဒိန္ဒြဖလဘာဝန် လဟိတာတိ ဥပါဒိန္ဒြ။

အာရမ္မဏဘာဝ ဥပဂန္တာ ဥပါဒိန္ဒြနှင့် ဟိတာတိ ဥပါဒိန္ဒြယာ၊ ဥပါဒိန္ဒြသာ အာရမ္မဏပစ္စယူဘူတာနေမေတ် အမိဝဝန်။

ဥပါဒိန္ဒြ၊ ၁ တော ဥပါဒိန္ဒြယာ စာတိ ဥပါဒိန္ဒြပါဒီနိယာ၊ သာသဝကမ္မ နိမ္မတ္ထာနှင့် ရုပါရုပစမ္မနေမေတ် အမိဝဝန်။ (အဋ္ဌသာလိန့်)

အေတိဒီ မူထတန်းဆုတ်

၆၇

အဘယ်အနက်ကြောင့် ဥပါဒီနှင့် မည်သနည်း စုစုရှိရကား ‘ဥပါဒီနှင့်ပါဒီနှင့် ယုတ္တိကော အာရမ္မဏကရဏဝသေန’ စသည်ကို မိန့်။

လိုရင်းကား ’ဥပေပေါ့အာမိန္ဒာတိ ဥပါဒီနှင့်’ ဟူသတည်း၊ အမိပိုယ်ကား ‘ကပ်၍ယူအပ်သောတရားသည် ဥပါဒီနှင့်’ မည်၏ ဟူလို့။

ဥပေပေ ကတ္တာသည် အဘယ်နည်း၊ လောကဗျာရာကို အာရုံပြုသော ဂါတ္တဘူ, ပေါ်အိုင်, ပရွတ်ကွဲဏာအော ဖြစ်ကောင်းအုံလော စုစုရှိရကား ‘တရား ဒီနိုဟီ’ ကို မိန့်။

အမိပိုယ်ကား တရားဒီနို ဖြစ်သိသော်။ အသို့ကပ်သနည်း၊ ယဉ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကပ်သလော စုစုရှိရကား ‘အာရမ္မဏကရဏဝသေန’ကို မိန့်ဆို၏။ အမိပိုယ်ကား အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်၏ ဟူလို့။

အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်သည်ရှိသော် အလုံးစုံသော တေဘူမက တရား တို့သည် တရားဒီနိုတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ဥပေပေ အရသည် အလုံးစုံ သော တေဘူမက ဖြစ်ကောင်းအုံလော စုစုရှိရကား ‘ကမ္မာနာ’ မိန့်။ အမိပိုယ် ကား ဥပေပေ အရ တေဘူမကကံ ဖြစ်သိသော်။

အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ ’ဥပါဒီနှင့်’ ဟု ဆို၏။ ဥပ-ရေး အာ-ရေးရှိသော ဒါကတိသည် အဝဆရာန် စသော အနက်တို့တွင် အဘယ်အနက်ကို ဟော သနည်း၊ တပစွဲည်းသည် ဘော, ကံ, ကတ္တာ သုံးပါးတို့တွင် အဘယ်အနက်၌ သက်သနည်း စုစုရှိရကား ‘ဂဟိတာ’ကို မိန့်။

အမိပိုယ်ကား ဒါကတိ ဟာတာ အနက်, တပစွဲည်း ကံအနက် ဖြစ်သိသော်။ ဆရာ အာရုံပြုသောအားဖြင့် (ပ) ယူအပ်ကုန်၏ဟု ဆို၏။

အဘယ်တရားကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် (ပ) ယူအပ်ကုန်သနည်း စုစုရှိ ရကား၊ (ပါ) အဘယ်တရားသည် အာဒါနကြံယာ၏ ကံဖြစ်သနည်း၊ (ပါ) ဖြင့် ယူသနည်း စုစုရှိရကား ‘ဖလဘာဝန်’ကို မိန့်။

အခါပြုယ်ကား - တိတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဤပါဝါက်
ကဋ္ဌတ္ထာရပ်တို့သည် တိတို့၏ အကျိုးတည်း။

ဤသို့ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သော ပိပါက် ကဋ္ဌတ္ထာရပ်တို့သည်
အာဒါနကြံယာ၏ ကံဖြစ်သိသော်

ဆရာ ဥပါဒါနိယပိတိကို 'ဥပါဒါနသူ အတာတိ ဥပါဒါနိယ' စသည်ဖြင့်
ပြုကောင်းအုံလော စုအိရှိရကား 'ဥပါဒါနာနဲ့ ဟိတာတိ ဥပါဒါနိယ' ကို မိန့်။

'ဟိတာတိနဲ့တို့အား လျှော့သောကြောင့် ဥပါဒါနိယမည်၏။
အသို့လျှော့သနည်း။ (ပ) ကား - 'ဥပါဒါနသမ္မဇာန်' ကို မိန့်။ ဥပါဒါနိတိနှင့်
စပ်သဖြင့် လျှော်၏။ သမ္မယောဂအားဖြင့် စပ်လေသလော စုအိရှိရကား
'အာရမ္မကာဘာဝံ ဥပဂ္ဂို့' မိန့်။ အာရုံ၏အဖြစ်သို့ ရောက်၍။ (ဝ)
ရောက်သောအားဖြင့် စပ်၏ ဟူလို့။

ဝစ်တွေကို ဆိုပြီ ဝစ်ယတ္ထကား အဘယ်နည်း၊ ဥပါဒါနဲ့ ဟူသော ရှေ့ပိုဒ်ကို
ငဲ့၍ (ဝ) ရှေ့ပိုဒ်ကဲ့သို့ ပိပါက် ကဋ္ဌတ္ထာရပ် ဖြစ်ကောင်းအုံလော စုအိရှိရကား
'ဥပါဒါနသု အာရမ္မကာပစ္စယူဘူတာနမေတာ အမိဝစ်' ကို မိန့်။ (ပ) ကား
ဤဥပါဒါနိယ ဟူသော အမည်သည် ဥပါဒါန၏အာရုံဖြစ်ကုန်သော တေဘူမက
တရားတို့၏ အမည်ဖြစ်သိသော်။

တေဘူမက ပိပါက် ကဋ္ဌတ္ထာရပ်၏သာ အမည်မဟုတ် ဟူလို့။ ဥပါဒါနဲ့
အနက်ကို မင့်လျှင် ဥပါဒါနဲ့သူ၏၊ ဥပါဒါနိယသူ၏တိန္ထာဝိကရယာဖြစ်၍
ဒွန်သမာသိဖြစ်ကောင်းအုံလော စုအိရှိရကား 'ဥပါဒါနဲ့ စ တေ ဥပါဒါနိယ စတိ
ဥပါဒါနဲ့ပါဒါနိယ' ကို မိန့်။ ကမ္မဘရည်း ပြုအပ်၏ ဟူလို့။

ဉာဏ်သည် နီလုပ္ပလ ရုတ္ထုပ္ပလ စသောအားဖြင့် အနက်အများအပြား
ရှိ၏။ တို့ကြောင့် သာမည်ဖြစ်သော ကြောဖြို့ကို နီလ ဟူသော ပိသေသနဖြင့်
အထူးပြုခြင်းတဲ့ 'နီလ၌ စ ဉာဏ်သည်' ကို မိန့်။ ဤကဲ့သို့ မှတ်
အပ်၏။

ဝစ်နှစ်ယုတ္တ အမိပြုယ်ကို ပြခြင်းလှ ‘သာသဝကမ္မန္ဒါပ္ပတ္တာနဲ့ ရုပါရုပမမ္မာန မေတာ အမိဝစ်နဲ့ကို မိန့်။’ တော့ ဤ ‘ဥပါဒီန္မာပါဒီနိယာ’ဟူသော အမည်သည်။ သာသဝကမ္မန္ဒါပ္ပတ္တာနဲ့ အာသဝတ်အရှုပြစ်ကုန်သော ကံကြောင့် ပြစ်ကုန်သော။ ရုပါရုပမမ္မာနဲ့ ရပ်နာမ်တရားတို့၏။ အမိဝစ်နဲ့ တည်း။ (ကြွင်းသော ပသာဒကို ဤနည်းဖြင့် သိအပ်၏။)

* * *

၆-သံကိုယ်ပြုလိုက်

သံကိုလေသေတိတိ သံကိုလေသော၊ ဝိုဟာတိ ဥပတာပေတိ စာတိ အတွော့။ သံကိုလေသေန သမန္ဒာဂတာတိ သံကိုလို့။ အတွော့ အာရမ္မဏီ ကတ္တာ ပဝတ္တနောန သံကိုလေသံ အာရဟန္တာ။ သံကိုလေသေ ဝါ နိယုတ္တာ တသော အာရမ္မဏီဘာဝ အနတိကြောမနတောတိ သံကိုလေသေသေ အာရမ္မဏီပစ္စယာဘူတာန မေတာ အမိဝစ်နဲ့ သံကိုလို့။ စ တော သံကိုလေသိကာ စာတိ သံကိုလို့ သံကိုလေသိကာ။ (အငွေသာလိန့် အငွေကထာ)

အဘယ်အနက်ကြောင့် သံကိုလေသ မည်သနည်း စုစိရှုရကား ‘သံကိုလေ သေတိတိ သံကိုလေသော’ဟု မိန့်။ ယော ဓမ္မာ၊ အကြိုင်တရားသည်။ သံကို လေသေတိ၊ နှိပ်စက်တတ်၊ ပူပန်စေတတ်၏။ လူတိ တသွာ့၊ ဟိုတ်။ သော ဓမ္မာ၊ သည်။ သံကိုလေသော၊ မည်၏။

သံ-ရှုရှုရှုသော ကိုလိုသောတ်၊ အပစ္စည်း အရကား - ကိုလေသာ ဆယ်ပါးရ၏။ စာတ်နက်ကို ပြလိုရကား - ‘ဝိုဟာတိ ဥပတာပေတိ စာတိ အတွော့’ကို မိန့်။ သံ-သုဒ္ဓကား စာတ္ထတ္ထာနဝဝတ္ထကာ။

ဆရာ သံကိုလို့ဟု ဟောတော်ပူ၏။ အဘယ်တရားသည် သံကိုလို့ မည်သနည်း။ ကိုလေသာနှင့် သဟကတ်ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည် သံကိုလို့ မည်လေသလော စုစိရှုရကား ‘သံကိုလေသေန သမန္ဒာဂတာတိ သံကိုလို့’ ကို မိန့်။

၇၀

အရှင်ခဗ္ဗာသီဘတ္တဘာ။

အကြောင်အကုသိလ်တရားတို့သည် သံကိုလေသာနှင့် ပြည့်စုကုန်၏၊ သံကို
လေသာရားနှင့် ယူ၍ကုန်၏။ ထိုအကုသိလ်တရားတို့သည် သံကိုလိုင်မည်
ကုန်၏။ အကြောင်ရုပ်တရားတို့သည် သံကိုလေသာတရားနှင့် သမွုဟုတ်မဖြစ်ကုန်။
သဟအတူမျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရုပ်တရားတို့သည် သံကိုလိုင် မမည်ကုန်၏။
ဤ‘သံကိုလေသေန သမွုဘဂတာ’ဖြင့် အမိန့်ယတ္တကို ပြသည်။

ဝဝနတ္တကို ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သံကိုလေသေဟို သံကိုလေသီယန္တိတိ သံကိုလို့။ (သူဒွကမ္မသာဝန့်
မာဓနအနက်ဟော)

သံကိုလေသေဟို သံကိုလေသာပိယန္တိ ဥပတာပိယန္တိတိ သံကိုလို့။
(ဟောတုကမ္မသာဓန၊ ဥပတာပန် အနက်ဟော)

အဘယ်အကြောင်းကြောင့် သံကိုလေသိက မည်သနည်း စုစုပါရကား
‘သံကိုလေသံ အရဟန္တိတိ သံကိုလေသိကာ’ကို မိန့်။

အမိန့်ယိုကား - သံကိုလေသကို ရခြင်းရှာ ထိုက်သောကြောင့် သံကို
လေသိက မည်ကုန်၏။

တောူမကတရားတို့သည် အာရမ္မတိကဖြစ်သော သံကိုလေသကို ရခြင်း
ရှာ ထိုက်သောဟု ဆရာဆို၏။ သမွုယောဂအရွမ်းဖြင့် ခြင်းရှာ ထိုက်သောလော
ဟု စုစုပါရကား ‘အတ္တာန် အာရမ္မတ် ကတ္တာ ပဝတ္တနောက်’ကို မိန့်။

ပိမိဟု ဆိုအပ်သော တောူမကတရားကို အာရပြု၍ သံကိုလေသတရား
ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ပါ) သံကိုလေသတရားကို ဖြစ်စေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်
အာရမ္မတိကဖြစ်သော ကိုလေသာတို့ကို ရခြင်းရှာ ထိုက်ကုန်၏။

ဤ‘အတ္တာန် အာရမ္မတ် ကတ္တာ ပဝတ္တနောက်’ဟူသော စကားသည် ဝက်
ရွှေ့စေားတည်း။ ထိုဝက်ရွှေ့စေားဖြင့် ‘သံကိုလေသသော အာရမ္မတ်ဘာဝန့်’
ဟူသော ဉာဏ်တ္တာကို သိအပ်၏။

ဓာတ်ပါ မူထတန်းညွတ်

၄၁

ထို့ကြောင့် နှီကာ၌ ‘သံကိုလေသော အရဟန္တိတဲ့ သံကိုလေသသော အာရမ္မာဏဘာဝေန တဲ့ လဒ္ဒာ့ အရဟန္တိတဲ့ အထွော’ဟု ဖိန့်။

အမိန့်ယိုကား - အလုံးစုံသော တေဘုမ္မကတရားတို့သည် သံကိုလေသ၏ အာရုံး၏အဖြစ်ကြောင့် သံကိုလေသတရားတို့ကို ရခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်၏။ ဤဥဇ္ဈာဏ္ဏကုတ္တာကို နှီကာသိမေး၏။

အရဟတုန္တိကိုသာ ပြအပ်သလော ရုဒ်ရှိရကား - ‘သံကိုလေသော ဝါ နိယုတ္တာ’ကို ဖိန့်။ ဤအနက်ကြောင့်လည်း မည်သေး၏။ ယုံးကျိုးသော် သမ္မတယောအခွမ်းဖြင့် ယုံးသလော ရုဒ်ရှိရကား - ‘တသော အာရမ္မာဏဘာဝံ အနတိတ္တာမနတော’ကို ဖိန့်။ ကိုလေသ၏အာရုံးအဖြစ်ကို မလွန်နိုင်သောကြောင့် ယုံး၏။

‘တသော ။ပဲ။ အနတိတ္တာမနတော’ဟူသော စကားသည် နေယူတွေတည်း၊ နိတ္တာမဟုတ်၊ ဝက်ဂုဏ်တည်း၊ ထိုနေယူတွေ၊ ဝက်ဂုဏ်ဖြင့် သံကိုလေသသာ အနတိတ္တာမနတော’ဟူသော နိတ္တာ၊ ဥဇ္ဈာဏ္ဏကုတ္တာကို သိအပ်၏။

ထို့ကြောင့် နှီကာ၌ ‘တောန သံကိုလေသသာ အနတိတ္တာမနတော’ကို ဖိန့်ပြီ။

အမိန့်ယိုကား အဋ္ဌကာထာဆရာသည် ‘အာရမ္မာဏဘာဝံ အနတိတ္တာမနတော’ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် အာရုံး၏အဖြစ်ကို မလွန်သည်ကို အကယ်၍ ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုဌားသော်လည်း ထိုအဋ္ဌကထာဆရာသည် အာရုံး၏အဖြစ်ကို မလွန်သည်ကို ဆိုကြောင်းပြုသော ‘အာရမ္မာဏဘာဝံ ။ပဲ။ တော’ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် သံကိုလေသ၏ အာရမ္မာဏပစ္စည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော အလုံးစုံသော တေဘုမ္မကတရားတို့၏ သံကိုလေသတရားကို မလွန်ခြင်းကိုသာလျှင် နိပါဝိယာယာအားဖြင့် ပြု၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ အာရမ္မာဏိကတရား၏ အပ်နာဘာဝ၏အဖြစ်ဖြင့် အာရုံး၏ အာရမ္မာဏိကကို မလွန်ခြင်း၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်းကို နိပ္ပရိယာယအားဖြင့် မပြုအပ်၊ အဘယ့် ကြောင့်နည်း၊ အာရုံ၏ နိပ္ပရိယာယအားဖြင့် မိမိ၏အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်း၏ မသင့်သည်၏အဖြစ်ကြော်ဘာည်း။

ထိအာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်းကိုကား ပရိယာယအားဖြင့် ပြ၏။ အဘယ့် ကြောင့်နည်း၊ နိပ္ပရိယာယအားဖြင့် အာရမ္မတိကာကို မလွန်ခြင်းကို ပြအပ်သည် ရှိသော် အာရုံအဖြစ်ကို မလွန်ခြင်းကို ပရိယာယအားဖြင့် ပြအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်တည်း။

ထိသို့ နိပ္ပရိယာယ, ပရိယာယအားဖြင့် ပြအပ်သောကြောင့် ‘သံကိုလေ သသော အနတိက္ခာမနတော’ဟူသော စကားကို ဆိုအပ်လျက် မဆိုမျှ၏ ‘အာရမ္မတာ ဘာဝ အနတိက္ခာမနတော’ဟူသော စကားကို အငြကထာဆရာ ဆိုတော်မူသည်။

* * *

၆-ဝိတ္ထားတိက်

ဝိတ္ထားတိက်၏ ဝိတက်, ဝိစာရ နှစ်ပါးနှင့်ပုံးပြုသော တရားကို ပထမပုဒ် ဝယ် ဟောတော်မူသည်။ ထိုကြောင့် ဝိတက်သည် ဝိစာရနှင့်ကား ယုံး၏၊ တစ်ခုတည်းသာဖြစ်၍ ဝိတက်နှင့်မယုံးပြု၏။ ထို့နဲ့ သမ္မယုတ်တစ်ပါးမူကား ရ၏၊ နှစ်ပါးမူရောင်သောကြောင့် ဝိတက်, ဝိစာရ ကြုံသော စေတသိက် ပညာသ သာ ကောက်ရသည်။

ခုတိယပိုဒ်၌ကား ဝိစာရတစ်ပါးနှင့် ယုံးပြုသည်ကိုသာ ဟောတော်မူသည်။ ဝိတက်လည်း ပထမပုဒ်၏အာရ ဝိစာရ ၅၅-၅၇၄ ယုံးပြုသည်ကာလ ဝိစာရနှင့် သမ္မယုတ်ဖြစ်သောကြောင့် ပထမပုဒ်၏အရနှင့် သမ္မယုတ်ဖြစ်သော ဝိတက် ၅၅ ခုတို့ကို ရ၏၊ ကောက်ပြန်ရသည်။

တတိယပိုဒ်၌ကား ဝိတက်, ဝိစာရ နှစ်ပါးနှင့် မယုံးပြုသည်ကို ဟောတော် မူသောကြောင့် ခုတိယပုဒ်၏အရနှင့် သမ္မယုတ်ဖြစ်သော ဝိစာရလည်း နှစ်ပါးနှင့်

ဇေတ်မဲ့မုတ္ထနှင့်

၇၃

ပင် မယျားလေရကား ဝိစာရ ၁၁-ခုကို ပြန်၍ အကာက်ရပြန်သည်။ ‘ဒီဇွဲန သမမုဒ္ဒိသေ’ သုရှိဟန်၌ ဆိုသည်နှင့်အညီ ဝိတက်၊ ဝိစာရကို ၅၅-ခု၊ ၁၁-ခု ဆိုသည်။

* * *

၇-ရီတိတီကို

ရီတိတိက်၌ ပထမပုဒ်သာ ထူးသည်။ ခုတိယ၊ တတိယပုဒ်ကား ဝေဒနာ တိက်အတူ၊ ယင်းသို့တူလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပထမပုဒ်မျှကို ထည့်၍ ဟော တော်ပြန်သနည်း။

စတုတွေ့ရာနဲ့ ကောဒသ၊ သုခသဟာဂတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့်ယျားသော သုခ သည် ဒီတိက်ငါးသောကြောင့် နိုဒ္ဓတိကသုခ မည်၏။ ကြောင်းသော သုခသဟာဂတ် နှင့်ယျားသော သုခသည် သုဒ္ဓတိကသုခမည်၏။ ဤသို့ နိုဒ္ဓတိကသုခ၊ သုဒ္ဓတိက သုခ နှစ်ပါးပြားသည်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ဟောတော်မူသည်။

‘နိုဒ္ဓတိကသု သုခသသ သုဒ္ဓတိကသုခတော် ဒိသေသဒသနဝါယောန အယံ တိကော ဂုဇွဲ့’ ဤသို့ ဆိုသော အဋ္ဌကထာနည်း။

တစ်နည်းကား ဒီတိသုခတို့၏သောကော်အတူးကို သိနိုင်ခဲ့သောကြောင့် အတူး ပြလိုရကား ဟောတော်မူပြန်သည်။ ‘အထ ဝါ ဒီတိသုခပါ့ ဒုဝါညာယျားနတ္တာနဲ့ နာနတ္တအသုနတ္တဲ့ အယံ တိကော ဂုဇွဲ့’ ဤသို့ ဆိုသော မူလိုကာနည်း။

သည်နည်းကား - စတုတွေ့ရာနဲ့ ကောဒသနှင့်ယျားသော သုခသည် အတိ ပအိုတသုခဖြစ်ရကား ရန်းရင်းသော သုခမှုခြား၍ သိမ်မွေ့သည်ကို ပြလိုသော ကြောင့် ဟောတော်မူပြန်သည်။

စတုတွေ့ရာနဲ့ အတိပအိုတသုခနဲ့ ဉာဏ်ရှိကိုတော် နိုဟရှိတွာ တသု ပအိုတသာဘဝံ ဒသသုတ္တ အယံ တိကော ဂုဇွဲ့တိ ကော် ဝဒနဲ့ ဤသို့ ဆို သော အနုတိကာ ကော်ပါဒနည်း။

သည်နည်းကိုမူကား အလုံးခုံးသော သုခသဟရာတ်တရားကိုပင် သုခသဟ
ဂတာ-ပုဒ်ဖြင့် ပောတော်မူရကား ဆင်ခြင်အပ်၏ဟူ၍ အနုနိကာဆရာ ဖိန့်၏။

ဂီတိသည် တစ်ပါးဖြစ်၍ သမွယူတိပိတိ မရကောင်းပြီ ဖြစ်သောကြောင့်
ကြောင့်သည်။ သုခသဟဂတာ-မှ ကြောင့်သည် သဲ့ ၆၃-ခုတို့တွင် စတုထွေစာန်
၁၁-ခု၊ သုခသဟရာတ် ကာယဝိညာဉ်၍ ရှိသည် သုခကား ဂီတိသဟဂတာ-
၌ပင် မဝင်။ အကြောင်းကား ဝင်လေသည်။ မဝင်သော နို့ရှိတိကသုခကိုကား
တိကိုမူတ်သို့ သွင်းရလေသည်။

* * *

စ-အသာဓာတိကို

အသာဓာတိကို၍ ကော်၊ အနေကာ် နှစ်ပါးအတူးကား -

မင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ အများနှင့် မဆက်ဆံ၍ ပယ်အပ်သည်ကား ကော်၊
အများနှင့် ဆက်ဆံလျက် ပယ်အပ်သည်ကား အနေကာ်၊ ဤသို့ အတူးမှတ်လေ။

ခုတိယပို၍ အထက်မင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ ဥပဒေသဟရာတ်။
အနေကာ်ပယ်အပ်သော အပါယာကမန်းယူ မဖြစ်သော ဒီဇိုင်းတိပုယ်တ် လေးခု၊
ဒေါသမူဒွေ ကောက်ရာ၍ အထက်မင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ ဟူသော ကတ္တားအပေါင်းမှ
အရဟတ္တာမင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ ကတ္တားတစ်စိတ်ကိုသာ နှုတ်၍ ကော်ပယ်အပ်သော
ကြိယာ၍ စပ်လော်။ သုံးခုလုံးကို စပ်၍ အမိပာယ်မပူးသော်။ ဥပဒေသဟရာတ်ကို
အရဟတ္တာမင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ ကော်ပယ်သည်။ အနေကာ်ပယ်အပ်သော ကြိယာ
၌ကား သုံးခုလုံးကို စပ်လော်။

ဆရာမြှုတ်စကားကား ခက်ခဲ၏၊ မသိလွယ်။ အရဟတ္တာမင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ
အပ်သော ဥပဒေသဟရာတ်၊ အထက်မင်္ဂလာစိပါးတည်းသာ အနေကာ်ပယ်အပ်သော အပါယာ
ကမန်းယူ မဖြစ်သော ဒီဇိုင်း။ ပါ၏။ ဤသို့ဆိုမှ သိလွယ်၏။

အတိမိ ရုထတန်ဆူဝါ

၇၅

အဘယ့်ကြောင့် ရပ်ကို တတိယပုဒ်၌ ကောက်ရသနည်း၊ ‘ရုပံ ဘိက္ခဝေန တုမှာကံ၊ တဲ့ ငော ပဟာထ’ဟူ၍ သုတေသန၌ ပယ်အပ်ကြောင်းကို ဟောတော်မှ သည် မဟုတ်လော ဟူ၏။

ရပ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ခြင်းကိုသာ အကြောင်းဖြစ်သောရပ်၌ လူပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ ဟောတော်မှသည်။ သက်သက်ရပ်ကို ပယ်အပ်သောကြောင့် ဟောတော်မမှ ဟူရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဦးကောကျို၌ ‘တထူတွီသယစွှန်—ရာဂဟာနိ ပကာသိတာ’မိန့်ပြီ။

* * * *

၉။ အသာနပောတုတိက်

အသာနဟောတုတိက်၌ ဉာဏ်သဟရှိတ်၊ ဝိစိကိုစွာသဟရှိတ်၌ မောဟကို ဟိတ် ရှိသည်သည် မဆိုရ။ မိမိနှင့်သမ္မတပိတ် မရသောကြောင့် ကြိုးရသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း တတိယပုဒ်၌ သွင်း၍ ကောက်ရသည်။

* * * *

၁၀—အသက္ကတိက်

သေခါ၊ အသေခါ၊ သေကျာ၊ အသေကျာ နှစ်ပါးပင် သေက္ကတိက်၌ ပိဋက္ခိ သင့်၏။ ဥပေခါ၊ ဥပေကျာ၊ သွားက္ကတော့၊ သွားခါတော့ ဆိုသက္ကဲသို့တည်း။

အရိယာရှိလောက်တွင် အရဟတ္ထဖလွှာနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို အသေကျာ၊ အကြောင်းကို သေက္ကပုဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်။

* * * *

၁၁—အရိတ္ထာရမ္မထတိက်

ပရိတ္ထာရမ္မထတိက် ပထမပုဒ်၌ အပွဲမညာကို အဘယ့်ကြောင့် ကြည့်သနည်းဟူမှာကား - အပွဲမညာသည် သုခိုတာ၊ နက္ခတာ သတ္တဝါပညာတိက် အာရုံပြုခဲ့။

၇၆

အရှင်ဓမ္မသောပါးတိဝင်

ထိနိတိသည် ကာမတရားကို အာရုံပြခဲ့၊ ဤသို့ အာရုံပြားသောကြောင့် ကြိုးရသည်။ ဝိရတိကား မင်္ဂလာတိနှင့်ယဉ်သော ဝိရတိသည် နိဗ္ဗာန်ဟူသော လောကုတွေရာကို အာရုံပြားကောင်းသောကြောင့် မကြိုးရသည်။

ဒုတိယဖို့၌ အပွဲမညာ၊ ဝိရတိကို အာဘယ့်ကြောင့် ကြိုးသနည်း-ဟူမှုကား အပွဲမညာသည် ဆိုပြီးသောနည်းဖြင့် သတ္တဝါပါးသော အာရုံပြခဲ့၊ ဝိရတိ လည်း ဝစ်ခုစုစုကိုလေးပါး၊ ကာယုခုစုစုကိုသုံးပါးဟူသော ဝိရမိတ္ထာကိုသာ အာရုံပြခဲ့သည်။ ထိတရားတို့သည်လည်း မဟန္တ်ကို အာရုံပြခဲ့သည်။ ဤသို့ အာရုံပြားသောကြောင့် ကြိုးရသည်။

တတိယဖို့၌ကား ဆိုပြီးသောနည်းဖြင့် အပွဲမညာကို အာရုံပြားသောကြောင့် ကြိုးရသည်။

အကုသိုလ်၊ မဟာကုသိုလ်၊ ကြိယာ၊ မနောဒ္ဓရာဝဇ္ဇာန်း၊ အသိညာဦးဖွေကို ကား တိက်ဝင် တိက်မှတ် နှစ်ပါးပင် ဖြစ်လေသည်။

အာဘယ်ကဲသို့နည်းဟူမှုကား တစ်ခုသောနားသည်ပင် အမိန့်စိုးစွဲကာလ ဝစ်ဟူသောအမည်ဖြင့် ဆုံးမကွပ်ညှပ်လောက်သည့်ကာလ ဒမ္မဟူသော အမည်ဖြင့်၊ ဝန်ကို ရွှေက်ဆောင်နိုင်သည့်ကာလ မလိုအွှေဟူသောအမည်ဖြင့် ဤသို့ အဝတ္ထာ အနိုက်အတန် ဖြစ်လေသကဲသို့ အနိုက်အတန် အဝတ္ထာကို စွဲ၍ ဖြစ်လေသတည်း။ တစ်ခုသော တရားကိုချည်း သက်သက်အာရုံမှသည်ကား ကေန်။ တစ်ပါးကိုလည်း အာရုံမှသေးသည်ကား အနေကန်။ ဤကား အထူးတည်း။

* * *

၁၅-မီးစွဲတိတိ

မီးစွဲတိတိ၌ ပထမပုဒ်အရတွင် နိယတမီးစွဲဖို့ကံ ဟူသည်ကား အဟေ တုကဒီး၊ အကိရိယဒီး၊ နတ္တိကဒီး ဤသုံးပါးတည်း။ ထို့ကြောင့် နိကျေပကလူ့ အငြေကထား ....

အေသိခဲ့ မျထာန်ဘဏ်

၇၇

‘ယာ စ မိဇ္ဈာဒီပြီ နိယတာတိ အဟောတုဂာဝါဒ၊ အကိရိယဝါဒ၊ နှိုးက
ဝါဒေသ၊ အညာကရာ’ဟု မိန့်ပြီ။

ပွဲဗုဒ္ဓနနိယက် ဟူသည်ကား မာတုယာတက၊ ဝိတုယာတက၊ အရဟာနှင့်
ယာတက၊ သံယာဘေးတက၊ လောဟိတုဖိဒက ဤပါးပါးတည်း။

နိယတမိဇ္ဈာဒီပြီက်၊ ပွဲဗုဒ္ဓနနိယက်ကို ပြုသောသူသည် မြင်းမြင်တောင်
ပမာဏ၊ စကြေဝြောပမာဏ၊ ရတနာတံတိုင်းရှိသောကျောင်း၊ စကြေဝြော
ပမာဏ ရဟန်းများတို့အား ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ထောက်ပြုခြင်း၊ ဤသို့ စသော
ကောင်းမှုကိုပင် ပြုလုပ်ဌားမှုလည်း ထိုအကုသိုလ်ကိုကို ပစ်ပယ်ခြင်းနှင့် မစွမ်း
နိုင်ချေ။ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့သည် စတိအန္တရာ၌ မကောင်းကျိုးပေးလေ
သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ကောက်ရသည်။

သတ္တုမအောက်သာ အဘယ်ကြောင့် ကောက်ရသနည်း ဟူမှား -

ဇော ခုနှစ်ခုက်တို့တွင် ပထမအောက်သည် ဒီဇွန်ဝါဒနိယက်ဖြစ်၍ အကြောင်း
ညီညွတ်လျှင် ပစ္စဖွံ့ဖြိုးဘဝ်သာ အကျိုးပေးသည်။ ဒတိယမှသည် ဆင့်တိုင်
အောင် အလယ်အောင်ချက်သို့ အပရာပနိယဝေဒနိယက်ဖြစ်၍ တတိယဘဝု
သည် နိုဗုဒ္ဓမရသေးသရွှေ့ အခွင့်သာလျှင် အကျိုးပေးသည်။ သတ္တုမအောက်သည်
ကား ဥပပစ္စဝေဒနိယက်ဖြစ်၍ စတိအန္တရာ၌သာ အကျိုးပေးသည်။

ထိုတို့ သတ္တုမအောက် စတိအန္တရာ၌ အကျိုးပေးတတ်သောကြောင့် ပထမ
ဇော၊ အလယ်ဇော ငါးချက်တို့ကား တတိယပုဒ်၌ ဝင်လေသည်။ ထို့ကြောင့်
ပထမပုဒ်၏အရမှတစ်ပါးဟု စကားမှု၌ ကောက်ရပြန်သည်။

ပွဲဗုဒ္ဓနနိယက် ငါးပါးတို့တွင် ‘အားကြီးသောကံ အကျိုးပေးသော် တစ်
ပါးကံအကျိုး မပေးပြီ၊ အဟောသိကံ မြောက်လေတော့သည်’ဟု သမ္မာဟ
ဝိဇ္ဇာဒီပြီ ဆိုသောကြောင့် အဟောသိကံဖြစ်သော အာဗုဒ္ဓနနိယကံသည် ပထမ
ပုဒ်၌ ဝင်မည်လော သို့မဟုတ် မဝင်မည်လော ဟူပြားအံ့။ စင်စစ် အကျိုးပုံ
မပေးသော်လည်း ပေးသည်ဖြစ်က စတိအန္တရာ၌သာ ပေးခြင်းသဘောရှိသော

ကြောင့် သဘောကို ထောက်သဖြင့် ဝင်သင့်သည်ဟု ဟူရာ၏။ ထို့ကြောင့် နှိုက်၍ -

‘ဗလဝတာ အာနန္တရီယေန ဝိပါကေ ဒီဇွဲ အဝိပစ္စမာနာနမိ အာနန္တရီယာနဲ့ ဖလဒါနေ နိယတသဘာဝါ အာနန္တရီယာသဘာဝါ ၁ ပဝတ္ထတိ အတ္ထနေ သဘာဝနဲ့ ဖလဒါနနိယမေနေဝါ နိယတတာ အာနန္တရီယာတာ ၁ ဝဝဒီတ္ထာ’ မိန့်သည်။

နှိုက်၍ အရိပ်အမြှေကိုဘာ ထောက်သင့်ပေသည်။ ခုတံယ်၌ မိမိအခြား မဲ့၌ အကျိုးပေးကြောင်းကို မဂ္ဂဝိထိ ဆိုရှိုးကို ထောက်လေ။

* * *

၁၆—အာရမ္မဏေတိတော်

မဂ္ဂရှိရမ္မဏေတိကို ပထမပုဒ်၌ မဂ္ဂကို အာရမ္မပြုခိုက် မဟာကုသိုလ်ဘဏ္ဍာ သမ္မယုတ် လေးခု၊ မဟာကြိယာဘဏ္ဍာသမ္မယုတ်လေးခု၊ မနောဒ္ဒရာဝါဒ္ဓား၊ အဘိ ညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတိ အပွဲမညာကြို့သော စေတာသိက် ၃၃-ခု၊ ဤသို့ ယခုကာလ ဆရာမြတ်ကို ကောက်ရှိုး၌ အာရမ္မဏေပစ္ည်းသက်သက်၊ အာရမ္မဏေမိပတ်ကို ဖွွဲသို့နှစ်ချက်ခွဲ၍ယူလေ။ အာရမ္မဏေပစ္ည်းသက်သက်ဟူသော ဆိုရှိအတိုင်းပင်။

အာရမ္မဏေမိပတ်ပစ္ည်း ယူသော်ကား မိမိမဂ္ဂမှ အာရမ္မဏေမိပတ်ပစ္ည်း ကို ရရှိက် မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာဘဏ္ဍာသမ္မယုတ် ၈-ခု၊ ဝိရတိ အပွဲမညာကြို့သော စေတာသိက် ထော်တွေ့သာ၊ ဤသို့ ခွဲယူလေ။ နှစ်သိုးကော်ငါး ကောက်ရှိုး၌ နှစ်ခုပင် ကောက်သည်။

တတိယပုဒ်၌ အာရမ္မဏေမိပတ်၊ သဟာအတာမိပတ် နှစ်ပါးကို ကောက်ရာတွင် အာရမ္မဏေမိပတ်ကို ကောက်ရသည့်ကာလ မဂ္ဂမှ အာရမ္မဏေမိပတ်ပစ္ည်းကို ရရှိက်ဟု အာသိုလ်ကြောင့် မိမိမဂ္ဂကို ပစ္ည်းယူလေသနည်း၊ ယူငြားအုံ၊ တစ်ပါးသောသူ၏ မဂ္ဂကို မဆုံးလင့်ရှိုး။ ယနိုက်ပြားနှိုက် ပြတော်မှုသော

ဓာတ်ပါ မူထတန်းဆုတ်

၇၃

ဘုရားရှင်၏မဂ္ဂကို ဆင်ခြင်သော်လည်း အဖိပတိပစ္စည်း တပ်စွမ်းနိုင်အောင် အလေး အမြတ်မပြုလေရကာ၊ သူတစ်ပါးမဂ္ဂသည် အာရမ္မဏာမိပတိပစ္စည်း မတပ်နိုင်၊ မိမိမဂ္ဂသာ တပ်နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိမဂ္ဂကိုသာ ပစ္စည်းယူရလေသည်။

ထို့ကြောင့် အွားကဗျာတ္ထု 'အရိယသာဝကာနှင့် အတွေ့အောင် မရွှေ့ ကတ္ထာ ပစ္စဝေကွဲထာကာလေ အာရမ္မဏာမိပတိ လွှာတိ' မိန့်ပြီ။

ရေးဆိုပြီးသော စေတသိကို့ပင် ဝင်ကောင်းပြီးလျက် ဝိရိယ၊ ဝိမံသကို ကောက်တော်မူပြန်သည်ကာ၊ စေတသိကိုအရေအတွက်ကို လျော့၍သော်ကာ၊ ကောက်သင့်၏၊ မလျော့သော် ကောက်သင့်မည် မထင်ပြီ။

ဤတိက်မှတ်တွင် ခုတိယပုဒ်၏အရမ္မတစ်ပါး အပါဒါန်ခံကုန်၏။ ယင်းသို့ ခံခြင်းသည် တတိယပုဒ်၏ အာရမ္မဏာမိပတိ ပစ္စယဉ်ပြစ်သော မဟာကုသိလ် စသည်လည်း ဝင်သော့ကြောင့် ခံလေကုန်သည်၊ ဤတိက်ကား ခဲ့စာ၏။

အွားကောပါ မရွှေ့ ပစ္စယွေ့န တောသံ ဟေတုတိ မရွှေ့ဟေတုကာ။

မရွှေ့သမ္မယုတ္ထာ ဝါ ဟေတု မရွှေ့ ဝါ ဟေတုတိ မရွှေ့ဟေတု၊ တေ တေသံ ဟေတုတိဝါ မရွှေ့ဟေတုကာ။

သမ္မခိုဋ္ဌ သယံ မရွှေ့ စေဝ ဟွာတု စ၊ တူတိ မရွှေ့ ဟေတု တေသံနှိပ် မရွှေ့ဟေတုကာ။

ဟူသော မရွှေ့ရမ္မဏာတိက် 'မရွှေ့ဟေတုကာ ဓမ္မာ'ဟူသော ဓမ္မသင်္ကာ မာတိကာ ပါ၌တော်အဖွင့် အွားသာလိန့်အွားကဗာ အားလျော်စွာ 'မရွှေ့ဟေတုကာ ဓမ္မာ'ဟူသော ခုတိယပုဒ်ကို အန်က်ယောဇ္ဈာသည် ရှိသော် ...

မရွှေ့ဟေတုကာ၊ မရွှေ့တရားကိုယ်ရှုစ်ပါးဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန် သော်၊ ဓမ္မ၊ တို့သည်။ သံပိုဇ္ဇာ၊ ကုန်၏။

တစ်နည်းကား - မရွှေ့ဟေတုကာ၊ မဂ္ဂနှင့်ယုံးသော ဟိတ်နှစ်ပါး၊ သုံးပါး၊ ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်သော်။ (ပါ) မဂ္ဂိုံးပြစ်သော ဟိတ်နှစ်ပါး၊ သုံးပါးဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်သော်။

အရှင်ဝမ္မသာတော်ဘိဝ

တစ်နည်းကား ... မရွှေဟောတုကာ့၊ သမ္မဒါနမဂ္ဂင်တည်းဟူသော အမောဟ
ဟိတ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံပိဇ္ဇိ
ကုန်၏။

ဤသို့ အငြကထာ အနက်ပေးတို့တွင် ခုတိယနည်း တတိယနည်း ပေါ်လျှော့
သုံးနည်းဟူ၍သာ မှတ်။

ပထမနည်းအလို 'မရွှေဟောတုကာ ဓမ္မာ'ဟူသော ခုတိယပုဒ်အရ ကောက်
သော် ဖိဂုဏ်တော်လေးခု၊ မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှုစ်ပါး ကြုံသော စေတသိက် အငြို့သ
ကောက်။

ခုတိယနည်းအလို ... ကောက်သော် မိဂုဏ်တော်လေးခု၊ စေတသိက် ဆဲတွေ့သာ
ကောက်။

တတိယနည်းအလို ... ကောက်သော် မိဂုဏ်တော်လေးခု၊ အမောဟ ကြုံသော
စေတသိက် ဆဲတွေ့သာကောက်။

ငြင်းအငြကထာအလို နည်းသုံးပါးအစဉ်ထားခြင်းသည် ပထမနည်းမှာ ဟိတ်
ရှုစ်ပါး။

ခုတိယနည်းမှာ ဟိတ်နှစ်ပါး၊ သုံးပါး။

တတိယနည်းမှာ ဟိတ်တစ်ပါး၊ ဤသို့ ဟိတ်အနည်းအများ၏အခွမ်းဖြော်
အစဉ်ထားသည်။

နိကျေပကဏ္ဏပါ့ပိတော်၍ နည်းသုံးပါး အစဉ်ထားခြင်းသည် ယင်းသုံးပါး
သော့နည်းတို့တွင် ပထမနည်းအလို မဂ္ဂင်ရှုစ်ပါးသည် မရွှေဟောတု၊ ကြုံးသော
သမ္မပုံတို့တရားသည် မရွှေဟောတုကာ။

ငြင်းပထမနည်းဖြင့် မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှုစ်ပါးသည် မရွှေဟောတုကာ မမည်သေး၊
ယင်းမဂ္ဂင်ရှုစ်ပါး ဟောတုကာမည်စေခြင်းနှာ ခုတိယနည်းတက်ပြန်သည်။

ငြင်းခုတိယနည်းအလို သမ္မဒါနပို့ဟု ဆိုအပ်သော အမောဟသည် မရွှေ
ဟောတုကာ၊ ကြုံးမဂ္ဂင်ခုနှစ်ပါးနှင့်တကွေသော သမ္မပုံတို့တရားသည် မရွှေဟောတုကာ။

ဇေတ်မီ ဓမ္မထန်းအာဝါ

၈၁

ရှင်းခုတိယနည်းဖြင့် သမ္မာဒီပိုမျိုးတွင်သည် မရွှေဟောတုက မဖည်သေး၊ ရှင်း မရွှေဟောတုက မည်စေခြင်းငှာ တတိယနည်း တက်ပြန်သည်။

ရှင်းတတိယနည်းအလို ပဓမ္မအားဖြင့် အလောဘ၊ အဒေါသသည် မရွှေဟောတု။ သမ္မာဒီပိုမျိုးတွင်သော အလောဘ၊ အဒေါသကြည်းသော သမ္မယုတ် တရားသည် မရွှေဟောတုက။

ရှင်းကို ထောက်၍ ‘မရွှေဟောတုကာ ဓမ္မ’အရ အလောဘ၊ အဒေါသကြည်း ကောက်ယောင်ထင်တတ်သည်။ အမောဟလည်း ဟိတ်ပင်ဖြစ်သော ကြောင့် မရွှေဟောတုအရ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ၊ ကြွင်းသော သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုက။

ရှင်းကို ထောက်၍ ခုတိယပုစ်အရ ဟိတ်သုံးပါးကြည်း ကောက်ယောင်ထင်တတ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ဟိတ်သုံးပါးတွင် အလောဘ မရွှေဟောတုဖြစ်ခိုက် အဒေါသ၊ အမောဟနှင့်တကွသော သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုကဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရာတွင် အမောဟ မရွှေဟောတုကဖြစ်ခြင်းသည် ပဓမ္မ၊ ကြွင်းသမ္မယူ အပဓမ္မ။

အဒေါသ မရွှေဟောတုဖြစ်ခိုက် အလောဘ၊ အမောဟနှင့်တကွသော သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုကဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရာတွင် အမောဟ မရွှေဟောတုကဖြစ်ခြင်းသည် ပဓမ္မ၊ ကြွင်းသမ္မယူ အပဓမ္မ။

အမောဟ မရွှေဟောတုဖြစ်ခိုက် အလောဘ၊ အဒေါသတို့နှင့်တကွသော သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုက၊ ပဓမ္မမရှိ၊ အပဓမ္မသာ။

အလောဘ၊ အဒေါသ မရွှေဟောတုဖြစ်ခိုက် အမောဟနှင့်တကွ ကြွင်းသော သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုက ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရာတွင် အမောဟ မရွှေဟောတုကဖြစ်ခြင်းသည် ပဓမ္မ၊ ကြွင်းယူ အပဓမ္မ။

အလောဘ၊ အမောဟ မရွှေဟောတုဖြစ်ခိုက် အဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုက၊ ပဓမ္မ မရှိ၊ အပဓမ္မသာ။

အဒေါသ၊ အမောဟ မရွှေဟောတုကာဖြစ်ခိုက် အလောဘနှင့်တက္ကာ ကြိုင်း
သမ္မယုတ်တရားသည် မရွှေဟောတုကာ၊ ပဓနမရှိ၊ အပဓနသာ၊

အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ မရွှေဟောတုကာဖြစ်ခိုက် ကြိုင်းသမ္မယုတ်
တရားသည် မရွှေဟောတုကာ၊ ပဓနမရှိ၊ အပဓနသာ။

ဤသို့ ဖစ်သူး ပစ္စယုပ္န စက်လျဉ်၍ဖြစ်ကောင်းလေသာကြောင့် ဟိတ်
သုံးပါး မကြိုင်ဘဲပင် ပဓန အပဓနအားဖြင့် မရွှေဟောတုကာ အလုံးခုံ အကုန်
ကောက်သင့်သည်။ ဤသို့ မယူအပ်သေးသည်ကို ယူသည်၏အစွမ်းဖြင့် နည်း
သုံးပါးအစဉ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် မူလနိကာ၌ ....

‘ပရိပုဇ္ဈာ ။ပါ။ နိကြောပကလျှောပိ ဟို ယေ မရွှေပစ္စယံ လဘန္တိ၊ န ပန်
သယံ ဂူမ အငြကထာယံ ခုတိယံ ရတွော’ဟူ၍လည်း အနုနိကာ၌ မိန့်ပြီ။

ယင်းအနုနိကာပါ၌ ‘သမ္မယုတ္တလောဘအော်သားတေဟို’ဟု သမ္မယုတ္တ
သုဒ္ဓိဖြင့် မိန့်ဆိုတော်မူသာကြောင့် မကြိုင်မျှ၍ ကောက်သင့်သည်။

ကတမေ ဓမ္မာ မရွှေဟောတုကာ၊ အရိုယ်မရွှေသမဂ္ဂီသု မရွှေရှိနိုင် ဌာပေတွာ
တံသမ္မယုတ္တာ ဝေအနာက္ခာဇား ။ပါ။ ဝိညာဏာက္ခာဇား၊ ဂူမေ ဓမ္မာ မရွှေ
ဟောတုကာ။

အရိုယ်မရွှေသမဂ္ဂီသု သမ္မာဒိဋ္ဌာ မရွှေ့ စေဝ ဟောတု စ သမ္မာဒိဋ္ဌာ ဌာပေတွာ
တံသမ္မယုတ္တာ ဝေအနာက္ခာဇား ။ပါ။ ဝိညာဏာက္ခာဇား။ ဂူမေ ဓမ္မာ မရွှေဟော
တုကာ။

အရိုယ်မရွှေသမဂ္ဂီသု အလောသော အဒေါသော အမောဟော၊ ဂူမေ
ဓမ္မာ မရွှေဟောတု၊ တံသမ္မယုတ္တာ ဝေအနာက္ခာဇား ။ပါ။ ဝိညာဏာက္ခာဇား၊ ဂူမေ
ဓမ္မာ မရွှေဟောတုကာ။

ဟူသော နိကြောပကလျှောပါ၌တော်၍လည်း ပထမနည်း ခုတိယနည်းမှာ
‘ဌာပေတွာ’သုဒ္ဓိ ပါသည်။ တုတိယနည်းမှာ မပါ။ ထို့ကြောင့် မကြိုင်မျှ၍ ကောက်
သင့်သည်။

အထိမိ မှတ်သန်ဆုတ်

၈၃

‘မရွှေဟောတုကနိဒ္ဓဘာ ॥ပ။ တတိယနယော မရွှေ ဉာဏ်ဟောတူတိ သမ္မာ
ဒီဋီးယာ သဟောတုကဘာဝေါ အသိတော’

ဟူသော နိဂုံပကလ္လာအငြကထာ၍ ‘မရွှေ ဉာဏ်ဟောတု’သနိဖြင့် မိန့်ခို
တော်မူလေသောကြောင့် မကြိုးမျှ၍ ကောက်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် မထိခိုပည်

‘ထွေ စ ပဋိမနယော မရွှေဂါနိ ဌာပတွာ တံသမ္မာယုတ္တာဝ စတ္တရော ခန္ဓာ
မရွှေဟောတုကာ ဟောနှိုး။ န တာနိတိ၊ ကသွာ၊ ပါဌိယံ မရွှေဂါနိ ဌာပတွာတိ
ရုတ္တုတ္တာ၊ တာနိ ပန် မရွှေဟောတူ ၃၀ ဟောနှိုး၊ ကသွာ၊ သမ္မာယုတ္တာနဲ့ ခန္ဓာနဲ့
မရွှေပစ္စယဘာဝနဲ့ ဟောတုဘာဝတော။’

တတိယနယော သမ္မာဒီဋီး ဌာပတွာ တံသမ္မာယုတ္တာ စ စတ္တရော ခန္ဓာ
မရွှေဟောတုကာ နာမ ဟောနှိုး၊ န သာ၊ ကသွာ၊ ပါဌိယံ သမ္မာဒီဋီး ဌာပတွာတိ
ရုတ္တုတ္တာ။ သာ ပန် မရွှေဟောတုယောဝ ဟောတိ။ ကသွာ၊ အတ္တနာ သမ္မာယုတ္တာနဲ့
ခန္ဓာနဲ့ မရွှေပစ္စယဟောတုပစ္စယဘာဝတော။’

သာ ဟိ နိယျာနိကာကိစွဲတ္တာ ပလို့သာဒီစတုကိစွဲတ္တာ ဒါ တေသံ မရွှေယော
ဟောတိ။ တေသံ သုပ္ပတိဋီးတဘာဝသာဓနတ္တာ မူလဘာဝတော ဟောတု
ပစ္စယောတိ ဒွှေ့ပွဲ။

အတိယနယော မရွှေမရွှေသု ဒါ သမ္မာလောကုတ္တာရ ကုသလစ်တ္တုပြုဒါသရိတာ
စတ္တာရော ခန္ဓာ မရွှေဟောတုကာယောဝ ဟောနှိုး’

ဟူ၍ အရိယဝံသဆရာ မိန့်တော်မူပြု။ ဤသို့ ပါဌိ၊ အငြကထာ၊ နှိကာ၊
အနု၊ မထိခိုပတို့၍ မူချဆတ်ဆတ် မကြိုးအပ် မကြိုးထိုက် မကြိုးသင့်သည်
ကောန်အမျှန်ဟူလို့။

* * * *

၁၇-ဉာဏ်တော်

ဉာဏ်တော် ပထမပုဒ်၌ အခြားပစ္စဖွံ့ဖြန့်၊ သန္တတိပစ္စဖွံ့ဖြန့်၊ သမယပစ္စဖွံ့ဖြန့်၊ ခထာပစ္စဖွံ့ဖြန့် ဟူ၍ ပစ္စပွဲန်လေးပါးတွင် ဉာဏ်သုတေသန၏ ဉာဏ် ခဏပစ္စဖွံ့ဖြန့်ကို ဟော၏ ဟု သိစေခြင်းနှင့် ခဏပစ္စဖွံ့ဖြန့်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ခု၊ စေတာသိက် ၅၂-ခု၊ ရုပ် ၂၈-ခု ကောက်ရသည်။ ခဏပစ္စဖွံ့ဖြန့် ဟူသည်ကား ဥပါဒ်၊ ဋီး၊ ဘင်ဟူသော ခဏတွေယသို့ ရောက်ဆဲ ဟူလိုသည်။ (ပစ္စပွဲန် လေးပါးအကျယ်ကို သဇ္ဇာဟာအငွေ ကထာ၊ ဉာဏ်တိဝင်အငွေကထာတို့၌ မိန့်၏။) ဉာဏ်တိတို့ ရွှေးပုဒ်ပစ္စဖွံ့ဖြန့်ကာလာ၊ နောက်နှစ်ပုဒ်ဖြင့် အတိတ်ကာလာ၊ ဉာဏ်သို့ ကာလနှစ်ပါးကို ဟောသည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ ဝိပါက်ကမ္မရောပိကို အခြားအထူးမူ၍ ဟောတော်မူရကား ထိ ချိန်၍ အနာဂတ်တရားကို ကောက်ရသည်။

တတိယပုဒ်၌ ကာများတို့ သိနိုင်းအလွန်မှုပင် ဖြစ်လတ္ထု၊ သသိဖြစ်စေကာမူ မချေတ်ဖြစ်ရာသောကြောင့် အနာဂတ်တရားအဖြစ်ဖြင့် ထိုပါက် ကမ္မရောပိတို့ကို ကောက်ရလေတော့သည်။

* * *

၁၈-အတိတာရမ္မသာတော်

အတိတာရမ္မသာတော် ပထမပုဒ်၌ ဝိရတို့ မကြော်ဆဲ ကောက်သည်လည်း ရှိကြ၏။ အတိတ်ကို ဝိရမိတ္ထဝတ္ထု မယူကောင်းသောကြောင့် ကြော်မှသာ သင့် ချေမည်။ ဒုတိယ တတိယမှာ မကြော်လင့်။

အပွဲမညာကို သုံးပုဒ်ထုံးကြော်ရကား အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စပွဲန် မဆို ကောင်း သော ပညတ်လျှင် အဘရုရှိသောကြောင့်တည်း။

အချို့ဆိုရုံများ၌ တိက်မှတ်တွင် လောကုတ္ထရာရှုပ်ခု လွှတ်၏။ ‘န ဝတ္ထာ့ရမ္မတ’ဖြစ်သော နိုဗ္ဗာန်သာအာရုရှိချေရကား မလွှတ်သင့်ချေ။

* * *

၁၁-အဇ္ဈာန္တဘဇ္ဇာတိကို

၈၅

၂၁-အဇ္ဈာန္တဘဇ္ဇာတိကို

အဇ္ဈာန္တဘဇ္ဇာတိကို ပထမဖုဒ်၌ တူသောလည်း သူတစ်ပါးစည်းစိမိကိုသာ လာပြီး အာရုံပြု၍ မြေရခိုင်းလက္ခဏာရှိချေသည်။ အပွဲမညာလည်း တစ်ပါးသော သတ္တဝါပညာတ်သာ အာရုံရှိချေသည်။ ထို့ကြောင့် တူသော၊ အပွဲမညာဖွေတို့ကို ကြုံ့ရလေသည်။

ဒုတိယဖုဒ် မစ္စရှိယသည် ဖို့စည်းစိမိကို အာရုံပြု၍ လျှို့ဝှက်ခြုံးလက္ခဏာ ရှိချေရှိကား ကြုံ့ရလေသည်။

တတိယဖုဒ် နှစ်ပါးစိမိကို အာရုံပြုသည်ကို ဟောရကား တူသော၊ မစ္စရှိယ၊ အပွဲမညာတို့တွင် တူသော၊ အပွဲမညာသည် ဗဟိုဒုတရားကိုသာ။ မစ္စရှိယလည်း အဇ္ဈာန္တတရားကိုသာ အာရုံပြုချေသောကြောင့် ဤတရားလေးပါးကို ကြုံ့ရ လေသည်။

* * *

၂၂-သနိဒဿနတိကို

သနိဒဿနတိကို ပထမဖုဒ်၌ သနိဒဿနသဒ္ဓါဖြင့် အထူးမှုအပ်သောကြောင့် သပ္ပါဠိယရ် ကောဇာ စင်လေသည်။ မြင်အပ်သော သဘောနှင့်တက္ကကို သနိဒဿန သဒ္ဓါဟောသောကြောင့် ရုပါရု မရသင့်တန် ဟူ၍ဖြေားဆုံး။ ‘သိလာ ပုဂ္ဂကသု သရီရ’ ဆိုသကဲ့သို့ ရုပါရုမှတ်ပါး မြင်အပ်သော သဘောမရှိသည် ဖြစ်၍ မပြားသည်ဖြစ်စေကာမူ ပြားသကဲ့သို့ အဘေးအဘေးပုံပုံပြုအဖြင့် ဆိုပါ သတည်း။ ထို့ကြောင့် အနုတ်ကာ၍ ....

‘အညံ ကတ္တာ ဂုဏ် ယထာ သိလာပုဂ္ဂကသု သရီရအိ’ ဖိန့်ဖြီ။

အဘေးအဘေးပုံပုံပြုရလည်း မပြားသလျှက် ပြားသကဲ့သို့ ဒေါ်ဝေါ်ကောင်း သည်၊ ပြားလျှက်လည်း မပြားသကဲ့သို့ ဒေါ်ဝေါ်ကောင်းသည်ဟု၍ မရသာရတဲ့ မိပန် ဆို၏။

ထိတွင်ကား မပြားတုန်လျက် ပြာသုကဲ့သို့ ဒေါ်ဒေါ်သည်ကို ဤဖြုတ် ထိအပ်၏။
ပရမထူအဘေးဘေးပောရ။ ပညာတိအဘေးဘေးပောရဟူ၍ ၆-ပါး၊ ၃၆-
ပါး ဥပုံစံနည်းပြုလာသော နှစ်ပါးတွင်သော်ကား ပရမထူအဘေးဘေးပောရ
တည်း။

သရပ်ကောက်နိုင်း၌ အဖြုတ်မျှသာ ရေးသားအပ်သော
တိတေဘာတိတာဂတ္တိ ပြီးပြီ။

* * * *

စံပြ အဓိုဒ္ဓ+အဓိုဒ္ဓ

နှေ့မှာ တာသု ဘာဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္မာခွဲသာ။

၁—ကုသထတိက်

- * အပြစ်မရှိသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အဓိုဒ္ဓ** ကုသိုလိုတိ ကော်သ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသ။
- * ကောင်းကျိုးပေးတတ်သော တရားများကို ဖော်ပြုခဲ့ပါ။
- အဓိုဒ္ဓ** ကုသိုလိုတိ ကော်သ၊ တေသိက် အဋ္ဌတိသ။
- * အပြစ်ရှိသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အဓိုဒ္ဓ** အကုသိုလိုတိ ဒ္ဓိဒသ၊ စေတသိက် သတ္တိတိသ။
- * မကောင်းကျိုးပေးတတ်သော တရားများကို ရော့ခဲ့ပါ။
- အဓိုဒ္ဓ** အကုသိုလိုတိ ဒ္ဓိဒသ၊ စေတသိက် သတ္တိတိသ။

* * * *

အတိပိ မူထထန်ဆုတ်

၈၇

J-ဝေဒမာတိကိ

- * သုခဝဒနာ၊ ဒက္ခဝဒနာ၊ ဥပေကွာဝဒနာတို့၏၏ မယျှဉ်သော တရား
တို့ကို ဖော်ပြပါ။

အငြောင် ဝဒနာစေတသိကို ရုပ် ၂၈၊ နိဗ္ဗာန်။

* * *

ဂ-ဝိပါကတိကိ

- * ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏အကျိုးဖြစ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အငြောင် ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသာ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာ၊

- * အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေတတ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အငြောင် အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒာ၊ ကုသိုလ်စိတ် ကေဝိသာ၊ စေတသိက်
ဇွဲပညာသာ။

- * အကျိုးတရား၊ အကြောင်းတရားမဟုတ်သော တရားကို ရေးခဲ့ပါ။

အငြောင် ကြိယာစိတ် ဝိသာ၊ စေတသိက် ပဋ္ဌတိသာ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝိသာ၊ နိဗ္ဗာန်။

* * *

၄-ဥပါဒ္ဓနတိကိ

- * ဥပါဒ္ဓနပြစ်၊ ဥပါဒ္ဓနပိယာသာ ဖြစ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အငြောင် အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒာ၊ လောက်ကုသိုလ် သတ္တရသာ၊ ကြိယာစိတ်
ဝိသာ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသာ၊ စီတ္ထရှုပ် သတ္တရသာ၊ ဥတုရှုပ် ပဋ္ဌ
ရသာ၊ အာဟာရရှုပ် ဓရခွဲသာ။

- * ဥပါဒ္ဓနလည်းဖြစ်၊ ဥပါဒ္ဓနပိယာလည်းဖြစ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အငြောင် လောက်ဝိပါက် ဆတ္တိသာ၊ စေတသိက် ပဋ္ဌတိသာ၊ ကမ္မရှုပ် ဝိသာ။

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတ်သာ

- * ဥပါဒိန္ဒလည်း မဟုတ်, ဥပါဒိနိယလည်း မဟုတ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အ၁၆၅ လောကုတ္ထရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္ထိသာ၊ နိဗ္ဗာန်။

* * *

၅-သံကိုယိုဇ္ဈိုက်

- * သံကိုယိုဇ္ဈိုလည်းဖြစ်, သံကိုလေသိကလည်းဖြစ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အ၁၆၆ အကုသိုလ်စိတ် ဒွါဒသာ၊ စေတသိက် သတ္ထိသာ။

- * သံကိုယိုဇ္ဈိုမဖြစ်, သံကိုလေသိကသာဖြစ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အ၁၆၇ လောကိုကုသိုလ် သတ္ထိရသာ၊ လောကိုဝိပါက် ဟတ္ထိသာ၊ ကြိယာစိတ် ရိသာ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာ၊ ရှုပ် အဋ္ဌရိသာ။

- * သံကိုယိုဇ္ဈိုလည်းမဟုတ်, သံကိုလေသိကလည်းမဟုတ်သော တရား များကို ရေးခဲ့ပါ။

အ၁၆၈ လောကုတ္ထရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္ထိသာ၊ နိဗ္ဗာန်။

* * *

၆-ဝိစတ္ထတိက်

- * ဝိတက်လည်းရှိ, ဝိစာရလည်းရှိသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အ၁၆၉ သဝိတ္ထာသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခု၊ ဝိတက်, ဝိစာရကြည် စေတသိက် ပညာသာ။

- * ဝိတက်မရှိ, ဝိစာရသာရှိသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အ၁၇၀ ဒုတိယရှာန်စိတ် ကောဒသာ၊ ဝိတက်, ဝိစာရကြည် စေတသိက် ဆတ္ထိသာ၊ သဝိတ္ထာသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခု၏ရှိသော ဝိတက်စေတသိက် ၅၅-ခု။

အေတိပါ မုထတန်းညွတ်

၈၉

* ဝိတက်, ဝိစာရ နှစ်ပါးလုံးမရှိသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ အပိတ္တကူးအပိတ္တရီတ် ၅၅-ခု၊ ဝိတက်, ဝိစာရကြော် စေတသိက် ဆူးသာ၊ ခုတီယရျာန် ကောဒသပြုရှိသော ဝိစာရစေတသိက် ၁၁-ခု၊ ရုပ် အငြုပ်သာ၊ နိဗ္ဗာန်။

* ဝိတက်, ဝိစာရ နှစ်ပါးလုံးရှိသောတရားလည်း မဟုတ်၊ ဝိတက်မရှိ, ဝိစာရသာရှိသော တရားလည်း မဟုတ်၊ ဝိတက်, ဝိစာရ နှစ်ပါးလုံး မရှိသော တရားလည်းမဟုတ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ သပိတ္တကူးသပိတ္တရီတ် ၅၅-ခုပြုရှိသော ဝိစာရစေတသိက် ၅၅-ခု။

* * *

ဂု-စီတိတိတ်

* ပိတ္တနှင့်တက္ကဖြစ်သော တရားလည်းမဟုတ်၊ သုခဝေဒနာနှင့်တက္က ဖြစ်သော တရားလည်းမဟုတ်၊ ဥပေက္ကာဝေဒနာနှင့်တက္ကဖြစ်သော တရားလည်းမဟုတ်သော တရားများကို ဖော်ပြုခဲ့ပါ။

အမြဲ သုခသဟာဂုတ်ကာယိုံညာ၌၊ စတုတ္ထရှာန် ကောဒသပြုရှိသော သုခဝေဒနာ ၁၂-ခု၊ ဥပေက္ကာဝေဒနာ ၅၅-ခု၊ ခုက္ခသဟာဂုတ်စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် ဟာဝိသာ၊ ရုပ် အငြုပ်သာ၊ နိဗ္ဗာန်။

အများ ॥ပိတ္တတိက်၏ တိက်မှတ်တရားများဖြစ်၏။

* * *

စ-အသာနတိတ်

* မင်္ဂလားပါးတို့က အကြောင်းမဲ့ပယ်သတ်သော တရားများကို အသီးအသီးရေးသားဖော်ပြုခဲ့ပါ။

အမြဲ သောတာပတ္တီမင်္ဂလာ အကြောင်းမဲ့ ယယ်သတ်သော တရားများမှာ ဒီဇိုင်တသမ္မယုတ်စိတ် လေးခု၊ ဝိစိကိစ္စသဟာဂုတ်စိတ် တစ်ခု၊ မာန်၊

၉၁

အရှင်ဓမ္မသာမီဘတိ

ဒေါသ, လူသာ, မဆုရိယ, ကုဋ္ဌဖြူး၏သော စေတသိက် ဗုဒ္ဓဘာတိ၊ ဖြစ်ပါသည်။

သကဒါဂါမဟန်စိတ်က အကြောင်းမဲ့ပယ်သတ်သောတရား မရှုပါ။

အနာဂတ်မဟန်က အကြောင်းမဲ့ပယ်သတ်တတ်သော တရားများမှာ – ကာမရာဂန္ဓုသမဗုဒ္ဓတ်ဖြစ်သော ဒီဇိုကတိပွဲယုတ်စိတ် လေးခု၊ ဒေါသ မူဇွေ၊ ဒီဇို၊ ဝိစိကိစ္စာကြုံး၏သော စေတသိက် ပွဲဗုဒ္ဓဘာတိ၊ ဖြစ်ပါသည်။

အရဟတ္ထမဟန်က အကြောင်းမဲ့ ပယ်သတ်သော တရားများမှာ ရူပရာဂ၊ အရူပရာဂန္ဓု သမဗုဒ္ဓတ်ဖြစ်သော ဒီဇိုကတိပွဲယုတ်စိတ်လေးခု၊ ဥဒ္ဓဓ သဟရုတ်စိတ် တစ်ခု၊ ဒီဇို၊ ဒေါသ, လူသာ, မဆုရိယ, ကုဋ္ဌဖြူး၊ ဝိစိကိစ္စာကြုံး၏သော စေတသိက် ကော်သတိ။ ဖြစ်ပါသည်။

* * *

၁၀-အာဓယနီမီဘတ်

* (၃၁)ဘုံသို့ ရောက်စေတတ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒသ၊ လောက်ကုသိုလ် သတ္တရာ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသာ။

* နိဗ္ဗာန်ရောက်စေတတ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ မဟန်စိတ်လေးခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသာ။

* (၃၁)ဘုံကိုလည်း မရောက်စေနိုင်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း မရောက်စေနိုင်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိသာ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာ၊ ရှုပ် အဋ္ဌဗီသ၊ နိဗ္ဗာန်။

* * *

အထောက်ပါမှတ်နှုန်း

၁၁-သေကွဲပို့လိုက်

- * သေကွဲပုဂ္ဂိုလ်ခုန်လေယာက်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော တရားများကို
ဖော်ပြုခဲ့ပါ။
- အမြဲ** အရဟတ္ထဖိုလ်ကြော်သော လောကွဲပွဲရာစိတ် ခုန်စုံ၊ စေတသိက်
ဆတ္ထီသာ။ ။သေကွဲပုဂ္ဂိုလ်ခုန်လေယာက်တို့၏အသီးသီး ကိုယ်ပိုင်တရား
များမှာ -
သောတာပတ္တိမ်းပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁။ စေတသိက်
ဆတ္ထီသာ၊ သကဗဒါဂါမိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သကဗဒါဂါမိမဂ်စိတ် ၁။
စေတသိက် ဆတ္ထီသာ၊ အနာဂါမိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် အနာဂါမိမဂ်စိတ်
၁။ စေတသိက် ဆတ္ထီသာ၊ အရဟတ္ထမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် အရဟတ္ထ
မဂ်စိတ် ၁။ စေတသိက် ဆတ္ထီသာ။
သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သောတာပတ္တိပုဂ္ဂိုလ် ၁၊ စေတသိက် ဆတ္ထီသာ၊
သကဗဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သကဗဒါဂါမိဖိုလ်စိတ် ၁၊ စေတသိက်ဆတ္ထီသာ၊
အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်အတွက် အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် ၁၊ စေတသိက်ဆတ္ထီသာ။
- * ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော တရားများကို ရော့ခဲ့ပါ။
- အမြဲ** အရဟတ္ထဖိုလ်စိတ် ၁၊ စေတသိက် ဆတ္ထီသာ။
- * အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်လေယာက်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမဟုတ်သော တရားများ
ကို ရော့ခဲ့ပါ။
- အမြဲ** လောက်စိတ် ကောသီတိ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသာ၊ ရပ်အဌားရှိသာ၊
နိုဗ္ဗာန်။

* * *

၁၂—ပရීတ္ထာရမ္မယတော်

- * တန်ခိုးရှိနိုင်တော် အာနသော်နည်းသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
  - အမြဲ** ကာံမစိတ် စတုပညာသာ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသာ၊ ရှုရ အဖြုပီသာ။
  - * ရျာနလာသီ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၊ ရောက်အပ်သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
  - အမြဲ** မဟာဂုဏ်ပိုင် သတ္တုပီသာ၊ စေတသိက် ပဋိတီသာ။
  - * ကိုလေသာတရားများနှင့် ဆန့်ကျင်သာက်ဖြစ်သော တရားတို့ကို ရေးခဲ့ပါ။
  - အမြဲ** လောကုတ္ထရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္ထီသာ၊ နိဗ္ဗာန်။
- * * * *

၁၃—ပရීတ္ထာရမ္မယတော်

- * ပရීတ္ထတရားကို အမြဲအရှုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အမြဲ** ဒွေပည့်ညာဉ် ၁၀၊ မနောကာတ် ၃-ခု၊ သန္တီရဏ ၃-ခု၊ မဟာဝိပါက် စိတ် ၈-ခု၊ ဟသိတုပူးကို ၁-ခု၊ စေတသိက် တော်းသာ။
- * ပရීတ္ထတရားကို ရုဖန်ရုပ် အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အမြဲ** အကုသိုလ်စိတ် ဒွေအသာ၊ မနောဒ္ဓရာဝဇ္ဇာန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ အပွဲမညာကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသာ။
- * မဟာဂုဏ်တရားကို အမြဲအရှုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အမြဲ** ဂိညာဏ္ဍာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် တိုးသာ။

၈၁။ မူထတန်းညုဝါ

၉၃

- * မဟာဂုဏ်တရားကို ရံဖန်ရံခါ အာရုပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အ၁၆၅** အကုသိလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ မနေ့ဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြံယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီ၊ အပွဲမညာကြံဉ်သော စေတသိက် သတ္တုစတ္တာလိုသာ။
- အမှာ။ ။ပရိတ္တတရားနှင့်မဟာဂုဏ်တရားများကို ရံဖန်ရံခါ အာရုပြု သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါဟု ပေးလျှင်လည်း ဤအဖြေပင်။
- * အပွဲမှာထာတရားကို အမြှေအာရုပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အ၁၆၆** လောကုတ္တာရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသာ။
- * ကာမရိစိတ် စတုပညာသာ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသာ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝိသတို့ကို အမြှေတစ်း အာရုပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အ၁၆၇** ဇွဲပညာစိတ် ၁၊ မနေ့ဓာတ် ၂-ခု၊ သန္တာရုဏ် ၂-ခု၊ မဟာဝိပါက် စိတ် ၈-ခု၊ ဟသိတုဖိုဒ်စိတ် ၁-ခု၊ စေတသိက် တေတ္တိသာ။
- * ကာမရိစိတ် စတုပညာသာ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသာ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝိသ တို့ကို ရံဖန်ရံခါ အာရုပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အ၁၆၈** အကုသိလ်စိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ မနေ့ဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြံယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ အပွဲမညာကြံဉ်သော စေတသိက် ပညာသာ။
- * မဟာဂုဏ်စိတ် သတ္တုဝိသာ၊ စေတသိက် ပည္တ်သိတို့ကို အမြှေအာရုပြုသော တရားကို ရေးခဲ့ပါ။
- အ၁၆၉** ဂညာဏာဂျာယတန်စိတ် ၂-ခု၊ နေဝယညာနာသညာယတန်စိတ် ၂-ခု၊ စေတသိက်တိသာ။

* မဟာဂုဏ်စိတ် သတ္တိသ၊ စေတသိက် ပွဲတိသတို့ကို ရုဖန်ရုံခါ အာရုံပြုသောတရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အကြံ အကုသိလိုစိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇာန်း၊ မဟာကုသိလိုစိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီ၊ အပွဲမညာကြုံသော စေတသိက် သတ္တိဓထွားလီသာ။

အများ။ ။လောကိုစိတ် စာ၊ စေတသိက် ၅၅၊ ၅၇ ၂၈-တို့ကို ရုဖန် ရုံခါ အာရုံပြုသောတရားများ ရေးခဲ့ပါဟု မေးလျှင်လည်း ဤအာဖြူပါ။

* လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့ကို အမြဲအာရုံပြု သော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အကြံ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသာ။

* လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသတို့ကို ရုဖန်ရုံခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အကြံ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇာန်း၊ မဟာကုသိလိုညာဏသမ္မယုတ် ၄၊ မဟာကြိယာညာဏ သမ္မယုတ် ၄၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီ၊ အပွဲမညာကြုံ စေတသိက် တေတ္တိသာ။

* စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ်အငြိမ်သတို့ကို လုံးဝ အာရုံမပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အကြံ ရုပ် အငြိမ်သ၊ နိဗ္ဗာန်။

* စိတ်တစ်ခုယုတ် ၉၀၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ် အငြိမ်တို့ကို ရုဖန် ရုံခါ အာရုံမပြုသော တရားများကို ဖော်ပြပါ။

အကြံ အကုသိလိုစိတ် ဒ္ဓါဒသ၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇာန်း၊ မဟာကုသိလိုစိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီကြုံသော စေတသိက် ကျေနပညာသာ။

ဓာတ်မူထတ်နည်ပါ

၃၃

၁၄—ဖော်နတ်

- * ယုတ်ညွှံအောက်ကျသော တရားများကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။
- အငြေ** အကုသိုလ်တိတ် ဒ္ဓာသ၊ ဓေတ်သိုက် သတ္တုပိုသာ။
- * အလယ်အလတ်ဖြစ်သော မရှိမတရားများကို ရော့ခဲ့ပါ။
- အငြေ** လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသာ၊ လောကီဝိပါက် ဟတ္တိသာ၊ ကြိယာစိတ် ပိုသာ၊ ဓေတ်သိုက် အငြေတိသာ၊ ရှပ်အငြေတိသာ။
- * မြင်မြတ်သော တရားများကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။
- အငြေ** လောကုတ္တရာ်တိတ် ရ—ခု၊ ဓေတ်သိုက် ဆတ္တိသာ၊ နိဗ္ဗာန်။

* * * *

၁၅—ခို့စွဲတ်

- * ရတိက်အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး မြဲသော တရားများကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။
- အငြေ** နိယတမို့ဇာဒီပိုက်အောင်အရွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒီပိုဂတ်သမွုပုယ်တိတ် င—ရ သတ္တုမဏေ၊ မာန၊ ဒေါသ၊ ဋ္ဌသာ၊ မစ္စရိယ၊ ကုတ္တာစွဲ၊ ဝိစိကိုဇာ ကြိုးသော ဓေတ်သိုက် ကော်သာ။
ပုံ့ဗ္ဗန္တရိယက်အောင်အရွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူဇ္ဈ သတ္တုမဏေ၊ ဝိတိ၊ လောဘ၊ ဒီပို၊ မာန၊ ဝိစိကိုဇာကြိုး ဓေတ်သိုက် ဟာဝိသာ။
- * မိမိက်အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော တရားများကို ရော့ခဲ့ပါ။
- အငြေ** မဂ်စိတ် လေးခု၊ ဓေတ်သိုက် ဆတ္တိသာ။
- * ရတိက်အခြားမဲ့၌လည်း အကျိုးပေး မမြဲ၊ မိမိက်အခြားမဲ့၌လည်း အကျိုးပေး မမြဲသော တရားကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။
- အငြေ** နိယတမို့ဇာဒီပိုက်အောင်အရွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ဒီပိုဂတ်သမွုပုယ်တိတ် င—ရ သတ္တုမဏေ၊ ပုံ့ဗ္ဗန္တရိယက်အောင်အရွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူဇ္ဈ သတ္တုမ

၉၆

အရှင်ဓမ္မသာမဏီဘတေသန

ကောကိုမှ တစ်ပါး အကုသိုလ်စိတ် ဒ္ဓိဒေသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တုရသ၊
ဝိပါက်စိတ် ဆုတ္တိသ၊ ကြိုပဲသိုလ် ဝိသ၊ စေတသိက် ဇွဲပညာသ၊
ရုပ် အဖြော်သ၊ နိဗ္ဗာန်။

* * * *

၁၉—အထိတာရမ္မထဲတဲ့

* အတိတ်တရားကို အမြဲ အာရုံပြုသော တရားများကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

အမြဲ ဝိညာဉာဏ်ယတန်စိတ် ၃-ခု၊ နေဝါသညာနာသညာယတန်စိတ် ၃-
ခု၊ စေတသိက် တိသာ။

* အတိတ်တရားကို ရုပ်နှင့်ခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ မနောဒ္ဒိရာဝစ္စန်း၊ ကာမဂေါတစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒိရှိကောအသ၊ အဘိ
ညာဦးဇွဲ၊ ဝိရတီ၊ အပွဲမညာကြို့သော စေတသိက် သတ္တုစတ္တာလိသာ။

* အနာဂတ်တရားကို ရုပ်နှင့်ခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ မနောဒ္ဒိရာဝစ္စန်း၊ ကာမဂေါတစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒိရှိ ကောအသ၊ အဘိ
ညာဦးဇွဲ၊ အပွဲမညာကြို့သော စေတသိက် ဟညာသာ။

အများ။ ။ အနာဂတ်တရားကို အမြဲအာရုံပြုသောတရား မရှိ။

* အတိတ်တရား၊ အနာဂတ်တရား နှစ်ပါးကို ရုပ်နှင့်ခါ အာရုံပြုသော
တရားများကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

အမြဲ မနောဒ္ဒိရာဝစ္စန်း၊ ကာမဂေါတစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒိရှိ အကောအသ၊ အဘိ
ညာဦးဇွဲ၊ ဝိရတီ၊ အပွဲမညာကြို့သော စေတသိက် သတ္တုစတ္တာလိသာ။

* ပစ္စဪပွဲန်တရားကို အမြဲအာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အမြဲ ဇွဲပွဲပိညာဦး ၁၀၊ မနောကာတ် ၃-ခု၊ ဆန္ဒ၊ ဝိတီ၊ ဝိရိယကြို့သော
စေတသိက် ၁၀။

အေတိဒီ မူလအန်ဆုံး

၉၇

- * ပစ္စပန်တရားကို ရုံဖန်ရုံခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အငြေ** မနေ့ချွဲရောဝဇ္ဇား၊ ကာမဖောတစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒါရုံ ကောဇာ၊ အဘိ ညာဉ်ဇွေ၊ အပွဲမညာကြိုးသော စေတသိက် ဟညာသာ။
- * အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စပန်တရား သုံးပါးကို ရုံဖန်ရုံခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အငြေ** မနေ့ချွဲရောဝဇ္ဇား၊ ကာမဖောတစ်ခုယုတ် ၃၀၊ တဒါရုံ ကောဇာ၊ အဘိ ညာဉ်ဇွေ၊ ဝရတ်၊ အပွဲမညာကြိုးသော စေတသိက် သတ္တာစတ္တာလီသာ။
- * အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စပန်တရား သုံးပါးကို လုံးဝအာရုံမပြုသော တရားများကို ဖော်ပြုခဲ့ပါ။
- အငြေ** အဘိညာဉ်ဇွေမှတစ်ပါး ရုပ်စိတ် ၁၉-ခု၊ ဝညာဏ္ဍာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိသာ၊ ရုပ် အဋ္ဌတိသာ၊ နိုဗ္ဗာန်။

* * *

၂-အဣ္မာရမ္မထတ်ကို

- * အဣ္မာတရားကို အမြှေအာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အငြေ** ဝညာဏ္ဍာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် တိသာ။
- * အဣ္မာတရားကို ရုံဖန်ရုံခါ အာရုံပြုသောတရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အငြေ** ကာမစိတ် စတုပညာသာ၊ အဘိညာဉ်ဇွေ၊ ထူသာ၊ အပွဲမညာကြိုးသော စေတသိက် ကျေနပညာသာ။
- * မဟိဒ္ဒတရားကို အမြှေအာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။
- အငြေ** အဘိညာဉ်ဇွေမှတစ်ပါး ရုပ်စိတ် ၁၉၊ အကာသာန္မာယတန်စိတ် ၃-ခု၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိသာ။

* ဗဟိုဒ္ဓတရားကို ရုံဖန်ခံခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အတွေ့ ကာမစိတ် စတုပညာသာ၊ အဘိညာဌား၏ မစွဲရိယကြုံသော စေတသိက် ကောပညာသာ။

* အဇူတ္တ၊ ဗဟိုဒ္ဓ နှစ်ပါးကို ရုံဖန်ခံခါ အာရုံပြုသော တရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

အတွေ့ ကာမစိတ် စတုပညာသာ၊ အဘိညာဌား၏ တူသာ၊ မစွဲရိယ၊ အပွဲမညာ ကြုံသော စေတသိက် အငြာစတ္တာလီသာ။

* အဇူတ္တ၊ ဗဟိုဒ္ဓ တရားတို့ကို လုံးဝအာရုံမပြုသော တရားများကို ဖော်ပြုခဲ့ပါ။

အတွေ့ အာကိုညာဌားယတ္ထစိတ် ၃-၃၊ ရုပ် အငြာပိသ၊ နိုဗာန်။

* * *

ဇေတ်ပါ မူထထန်းညုဝါ

၆၃

ကျမ်းမြှို့ နိဂုံး

မုံရွာပုရသာ ဥုတ္တရော ငါမ ဝါးတောမ နာမကော။
 သက္ကရာဇ် တဒါရကြော သာသနေ စ သထမ္မရော။
 သမ္မတ္ထေ ကတ္ထိကေ မာသော အငြေမ ကာဌ္ပက္ခကော။
 ဦးပီတင်၊ ဒေါ်ဟေသင့် နာမ၊ ယေမွတ်ပို အတိယာ၊
 ဓမ္မသာမိဘိဝဝသေန၊ ဝိဇာတေန သုမိမတာ။
 သာသနနှိမ်တိကာမေန၊ သောတူန် ဖိတကာရိနာ။
 သာသနမဏ္ဍာနာချုပ်၊ ဝိဟာရေ သာရသမ္မတော။
 မြန်မာပြည် ပဲခူးပုရမြို့၊ ဝသတာ သန္တဝိတိနာ။
 ကတောယံ ခေတ်မိမှလတေန်း ညာဝါကြော သုပတ္ထိတော။
 ယော်ကြော နယ်ကိုကြော၊ အနာယာသေန နို့မြို့တော။
 သတ္ထစတ္ထာလီသာမိကေ၊ တိသတေကသဟသာကေ။
 သာကမြို့ သာဝဏေ မာသော ပုဏ္ဏမ မုစဝါရကေ။
 ဂုဏ်ယုဝတီ မမော့သာ၊ အတာ သာသနမနိရော။
 တောသော် သောတူ ယုဝတံ့၊ တန္ထိတံ့ ဝဟတံ့ သဒါ။

ပဲခူးမြို့၊ သာသနမဏ္ဍာနိုင် ပါ့်တက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်၊
 ပထမကျော် ပါ့်ပါရရှု ဓမ္မာစရိယ ကထိက အနေကရွှေကာရက
 အရှင်ဓမ္မသာမိဘိဝဝသံ ရေးသားသော

ဇေတ်မူထထန်း ညုဝါ

ကျမ်းစာင်ယ်သည် ၁၃၄၇-၉၊ ဝါခေါင်လပြည်
 (၃၁၊ ၇၊ ၈၉) ဗုဒ္ဓဟူးနေ့၊ နံနက် (၁၀)နာရီအချိန်တွင် ပြီးစီးပါသည်။